

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor

Unirea

INSERTIUNI.

Un sir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Mai multă inimă!

Mântuitorul a venit în lume ca să nobiliteze sufletul omului, să ne înalțe până la cinstea nemărginită de fii alui Dumnezeu și moșteni ai împărăției veșnice. A venit ca să sădească simțăminte nouă în inima omenească, s'o schimbe această inimă într'o grădiniță în care să crească florile celea mai frumoase și mai bine mirositoare. A vrut să pornească o nesfârșită luptă pentru a rupe lanțurile egoismului omenesc, și iubirea deaproapelui să o aprindă ca o stea veșnică în suflete. A voit ca inima omului, strâmtă și seacă, să o facă multincăpătoare, să se-mene cu inima Lui.

El știa că sunt trei piedeci mari cari țin inima omului uscată și îmbătrânită. El știa că, învingând acelea piedeci, sufletul omenesc poate fi minunea cea mai mare alui Dumnezeu.

Mântuitorul deci s'a născut sărac și a trăit sărac, ca să ne învețe cum avem să biruim cea dintâi piedecă. El știa, că, „unde e comoara voastră, acolo e și inima voastră“. Și El știa că comorile materiale, chiar aur sau pietri scumpe să fie, sunt tot materii moarte, cari îngropându-ne inima în mijlocul lor, nu pot să ne strecoare în ea decât licăriri răci și puține licăriri moarte. El știa că, totuș, acestea comori sunt celea mai primejdioase pentru oameni. Pentru că înșală.

Deci s'a născut și a trăit sărac, să ne învețe cum ne putem păstra inimile libere, știind că numai în libertate se pot înfrumșetă sufletele. În umbră, în robie, pierde tot ce-i viu.

Mântuitorul a propovăduit nimicinia acestei vieți: „Nu vă temeți de cei ce văucid trupurile voastre“. Un singur înțeles i-a dat vieții: „căutați înainte de toate îm-

părăția lui Dumnezeu“. Adecă: împliniți voia, poruncile Tatălui din cer. El a știut, că a doua piedecă ce ne ține inimile moarte, lipsite de simțăminte înalte și frumoase, e concepția ce-o au oamenii asupra lumii, asupra vieții. Că a trăi îndestulit în această vieată e primul bine. Că această vieată nu e ținta noastră. Mântuitorul știa cum din această concepție se sălbătecise inima omenească, și s'a ajuns la axioma „homo homini lupus“. Știa cum oamenii se nenorocesc unii pe alții și vieată și-o schimbă în iad, voind fiecare să trăiească tot mai îndestulit în vieată. Știa că egoismul omenesc și goana după averi se razimă în mare parte pe această concepție. Deci ca un razim împotriva setei de avere, Mântuitorul ne aduce mereu aminte de nimicinia acestei vieți. „Nebune, în noaptea aceasta îți vor cere sufletul tău“. Atunci ce folos de inima ta strâmtă și uscată, în care numai un simțământ a trăit? Ce folos ai de vieată, pentru că a trecut?

Dacă nimicinia lumii nu eră în conștiința oamenilor, lipsiă din această conștiință credința în nemurire! Mântuitorul știa că lipsa acestei convingeri întunecă toată vieată omenească. Când trăiești cu convingerea că după un anumit șir de ani te așteaptă marele „nimica“, pe care și așa nu ți-l poți închipui, sau trăiești chiar cu o bănuire numai a vieții viitoare, nu se poate să nu-ți câștigi o inimă veștedă. Nu se poate să ai simțăminte multe și înalte. Deci Mântuitorul a voit să lumineze acest întunec de dincolo de moarte. A voit să aducă în sufletele oamenilor siguranța în veșnicia noastră. Mântuitorul a înviat deci, pe Lazar mort de patru zile. A murit însuș și înviând a luminat pentru totdeauna întunerecul mormântului.

S'a născut Mântuitorul ca să ne înfrumșeteze, să ne lărgească, să ne înalțe inimile noastre. Ne-a arătat pe ce căi trebuie să pornim dacă vrem ca inimile noastre să samene cu a Lui. Ne-a arătat, că, urmându-i Lui, nu înseamnă a renunța la vieată, la fericire, ci a nobilită chiar vieată și fericirea. Nu înseamnă a opri cultura și civilizarea omenească, ci a face să evolueze și simțămintele sufletului nostru în pas egal cu îmbogățirea cunoștințelor, a intelectului nostru. Nimicinia vieții stabilită, nu înseamnă desperare, ci mai vărtos luptă, însă o luptă dreaptă și curată. Nemurirea sufletului nu înseamnă că vieată de pe pământ n'are preț, ci dimpotrivă îi ridică valoarea, făcând'o puntea de trecere la o vieată nesfârșită.

El a voit să avem mai multă inimă! Mai multe simțăminte, și în rândul cel dintâiu mai multă iubire, din care pornesc, ca dintr'un izvor neseecat, toate simțămintele bune și curate cari ne dau o inimă frumoasă. Să ne aducem aminte de strălucita pagină în care s. apostol Pavel arată prețul și puterea iubirii. Cât de frumoasă, cât de asemănătoare inimei lui Isus trebuie să fie inima omenească în care ar arde o dragoste ca cea descrisă de s. Pavel! Cum ar cădeă atunci răutatea, neînțelegerile, pizma, dușmănia dintre oameni! Și cum ar veni împărăția lui Dumnezeu pe pământ! Mântuitorul ne-a arătat cum ne-am putea câștiga o inimă, în care să încapă o astfel de iubire.

Însă cine, câți s'au silit în cursul veacurilor să-i urmeze pilda?

Mântuitorul s'a născut între cântecele îngerilor... „Intre oameni bună învoire“. Eră aceasta solia, pe care Hristos o aduceă locuitorilor pătimiși ai pământului. Au trecut de atunci nouăsprezece veacuri, omenimea a evoluat uimitor în ne-

numărate direcții, singură inima omului se pare a fi rămas aceeași. Inima, ca totalitatea simțemintelor ce poate cuprinde o viață ome-nească. „Homo homini lupus.“ Aceasta specie de lup o găsim și azi sub strălucitoarele forme ale ci-vilizației moderne. „Mici de inimi, mari de patimi“ se vede că o să rămânem totdeauna. E de-ajuns ca interesele private ale cuiva să fie cât de puțin amenințate, sau să i-se pară numai, ca numai decât să cadă paravanul vrăjit al civilizației, al culturii, și să vezi învârtindu-se mândros în ascunzișul lui de lup, arătându-și colții. E de-ajuns să cunoaștem, să întrezărim numai, că din cutare întreprindere culturală, socială, poli-tică ori economică nu vom putea trage foloase personale sau fami-liare, ca numai decât să ne ferim de-oparte, retrăgându-ne în bârlogul nostru. Ori cei mai îndrăzneți să spunem ca vulpea din poveste: Sunt prea acri strugurii...

Dacă vom arunca o privire cât de repede asupra evoluției societății noastre românești, va trebui să con-statăm, că durere nu facem excepție între popoare, ba din potrivă în multe privințe le întrecem, pornind dela axioma „Homo homini lupus“. În neînțelegerile anului din urmă de pildă au fost momente urâte, destul de dese, când toată masca de oa-meni culti a căzut de pe unele fețe, și străvechiul lup a ieșit la iveală gata să sfășie cu colții lui ascuțiți. S'au arătat într'adevăr foarte mulți la noi „mari de patimi, dar mici de inimi.“

În frământările unui popor, care abia acum se ridică, abia acum își încheagă o clasă socială de intelec-tuali, e cu neputință, și, dacă s'ar întâmpla, ar fi fatal pentru noi, ca să nu se ridice păreri deosebite de ordin cultural, social ori politic. Massa enormă a celor peste trei milioane de țărani, cari abia de-o jumătate de veac începe să gândească și să judece, să simțească chiar, prin intelectualii săi, va da încă mult ma-terial de discuții, va trimite încă multe idei la suprafață. Furtunile vor veni dela sine, „crize“ vor mai fi destule, dar să le judecăm așa cum sunt, ca o evoluție necesară. Să le judecăm, mai ales, cu „bună învoire între oameni.“

Pentru că primejdia nu zace în furtuna, care se deslănțue din nece-sitate firească, ci în sălbătăcia pati-milor, cari se răscoală în sufletul nostru, dacă pe acestea nu le știm

stăpâni. Furia patimilor nu îmbogă-țește sufletul din care pornesc, nu face inima acelui om mai frumoasă, și nu ajută nimic ci numai strică binelui obștesc.

Dar această „bună învoire între oameni“, să ni-se ierte dacă vom cuteza să afirmăm, nu se va putea stabili niciodată prin suflete păti-mașe. Ne trebuiesc oameni mai puțin robiți patimilor și pro-priei lor persoane. Oameni, cari să vorbească, să muncească potoliți, cuminte, având înainte de toate li-niște și pace în sufletele lor. Dacă cuvântul scris sau vorbit desvăluie sufletul, atunci putem afirma cu toată tăria, că multe suflete s'au dovedit involborate, în anul din urmă. Și cine are în suflet vifor nu poate respira boare lină. Și cine n-are pace, nu poate împacă pe alții ci mai rău îi învrăjbește.

I. Agărbiceanu.

„A triumfat minciuna“.

S'a zis și mereu să accentuiască, că înfrângerea dela alegerea din urmă e a se atribui mai ales lipsei de or-ganizare a partidului național român. Că de eram noi »închegați în rânduri strinse« de luptă, putea veni vicleanu cu orice armă de viclesug că momirile n'ar fi prins.

Cei, cari susțin teza aceasta, sau n'au peste tot drept, sau se lașe afară cercul Vințului, unde prin căderea iu-bitului Dr. Iuliu Maniu cu adevărat »a triumfat minciuna«. Conducătorii ace-stui cerc și-au făcut datoria cum nu să putea mai bine. Ce valuri a stărnit convoiul mareț ce-a însoțit pe Maniu în turneul său electoral.

Dar nu numai însuflețire spon-tanee, ci o adevărată școală a făcut turneul acela. Pe lângă însuflețire au rămas oamenii cu priceperea limpede a rostului luptei noastre și-a scopului ei. Că nu ori-când e dispus și pregătit sufletul și mintea omului să primească învățături, pe cari să le intipărească durabil. Atunci însă când toată țara fierbe și să frământă în valurile miș-cării electorale, capul fiecărui parcă să ridice întrebându-se unde mergem și ce vrem? Și-atunci de prinde po-vața și îndemnul o țintue de nesters în minte. Imi aduc cu drag aminte setea cu care primeau oamenii foaia ocazională, ce să tipărea atunci.

Iar când a venit însuși Mirele cu convoiul de nuntă, mai mare sărbătoare, ca aceea n'a fost pela noi niciodată,

Am văzut mergând oamenii la cuminecare, dar nici atunci fețele lor

nu vădeau mai cucernică evlavie și mai multă seninătate ca în ziua când în frunte cu trăsura lui Maniu, am în-trat în Vinț vr'o 50 de trăsuri. Pîn-te șiruri de jendarmi și de cătane ne cercetau trăsurile oprite în drum să nu ducem ne-alegători. A fost destul o vorbă dela conducători, ca să nu se audă în tot dealungul stradei, decât vorba răstită a celor cari cercetau. Românii tăceau tacerea cea mai plină de înțeles și de demnitate. Incercările unor jidănași de-a ne scoate din tă-cere, cu trecerea pîn-te noi în fuga motoarelor o primeau cu zimbetul compătimitor a omului convins, că pe partea lui e dreptatea.

Și ne-au ținut — ajunși în tabără — de dimineața în soare în vânt și în ploaie sub cerul liber până dimineața.

Ne-au adunat și ploierele, nu ca să nu ne batem — că asta ar fi do-rit'o ei — ci ca să ne scoată din răbdare. Dar ca de stâncă s'a izbit încercarea lor.

»Dacă ești Albu scris în listă n'au să-ți primească votu părinte Albon!«

Nu credea, că nu-și putea în-chipui atâta fărădelege un om de omenie.

Și câte voturi ca a lui s'au dus în vânt.

Da — va zice cineva — că n'a fost organizație.

Trebuiau controlate la vreme li-stele și scrise corect, să nu poată află nod în papură. Dar cum a invinuit lupul pe miel și cum au oprit ei pe cei 16 Ohăbeni dela vot, puteau opri și alți 160 pe acelaș motiv. Nu suntem dar noi vina căderii noastre, cum le place unora a zice. Că vor fi fost și lași între noi să poate, de aceștia însă nici cea mai perfectă organizație din lume nu ne poate scăpa. Nu este codru fără uscături.

Și chiar conștiința, c'am fost la culmea chemării noastre ne dă tărie sufletească în clipele de grea încercare în cari »a triumfat minciuna«. Avem credința neclintită, că chiar de va mai și prânzi, cu noi odată minciuna negreșit nu va mai cina.

Avem credința neclintită, că din clocotul de însuflețire ce fierbea atunci în cerc și fierbe și azi sub spuză, pentru iubitul nostru Maniu; din lacră-mile ce-au udat ca ploaia curtea cvar-tirului taberei noastre în dimineața zilei, când »a triumfat minciuna« și din neastâmpărul celor rămași acasă, cari nerăbdători stăteau în poartă să prindă veste despre ce s'a întâmplat la Vinț va răsări odată mândră biru-ința noastră — va trebui să răsară — ca o holdă bogată după înghețul ier-

nii, și coasa minciunii nu va mai putea-o plecă.

Mai ales amintirile dimineții de după alegere ne dau tăria invederii în puterea noastră. În veci neuitată dimineață. Am văzut plânset la mort, unde durerea stă să sfarme inimile, dar plâns ca'n dimineața aceea niciodată n'am văzut. Tineri și bătrâni plângeau cu lacrimi și sughituri. Numai ochii lui — a Mirelui — erau uscați. Vorba lui caldă — stinsă puțin de oboseala nopții nedurmite — îmbărbătă pe toți. N'a fost însă bocet neputincios acel plâns, ci un amestec de jale de însuflețire și de bucurie pentru biruința noastră morală.

»Dacă nu sunt deputat în diploma lor — care acum e o minciună — simt că sunt deputatul inimilor voastre«.

* * *

Acum, când ca o piatră grea apasă sufletele noastre vestea c'a »triumfat minciuna« să nu lăsăm ca desnădejdea să ne copleșească. Să ne deprindem a birui și acest năcaz, cum cu mândrie le-am biruit pe toate, că de mult ne-a spus poetul:

Ușor te'nalți când te-ai deprins să birui greul.
Cei răi mă'njură! Nu știu ei, ce știu copiii?
Pe cât smâncești, pe-atât de sus se'nalță
smul. (Coșbuc).

Amar.

Correspondințe.

Din Torontal.

Cenadul-sărbesc, la 28 Decembrie.

Parohia Cenadul-sărbesc în mersul dezvoltării sale anul acesta a trecut peste cele mai însemnate schimbări, cari i-au determinat în mod hotărât și sigur mijloacele de înaintare și înflorire.

Două evenimente însemnate a produs aceste schimbări și anume; zidirea bisericii și repararea casei parohiale.

Insemnătatea acestor evenimente o vom cunoaște, având în vedere împrejurarea, că dela înființarea acestei parohii, întâmplată la anul 1855, până în zilele noastre s'a așteptat cu un dor nestins edificarea unei biserici gr.-cat. în Cenadul-sărbesc, și fiind-că aceasta dorință a credincioșilor din această parohie nu s'a realizat până acum, cauza sf. Uniri n'a triumfat după-cum se prevedea dela început.

În momentul când numărul credincioșilor a ajuns la 2000 de suflete apostofând preotul gr.-cat. de atunci, o parte însemnată a credincioșilor noștri, au trecut la neunire așa că numărul credincioșilor a scăzut la 600 suflete și de atunci biserica noastră își trăia zilele între nădejde și decepțiune.

A avut însă și momente senine în decursul sbucimărilor pentru înaintare și dezvoltare. și anume; la anul 1892 când a primit ca donațiune dela dominiul din loc o casă și un intravilan unde s'a așezat capela,

școala și locuința învățătoarească, deoarece-ce toate aceste până atunci, erau așezate în casă luată cu chirie; apoi la anul 1902 când s'a cumpărat și casă parohială.

Mai rămânea deci să se realizeze și dorința cea mai ferbinte a credincioșilor și conducătorilor, cari s'au părădat în decursul vremurilor, că adevă să se zidească biserica de mult așteptată.

Și după îndelungă așteptare am ajuns și acest moment însemnat în anul acesta...

De-odată cu edificarea bisericii s'a reparat și casa parohială.

Deci acum când aceste edificii a fost predate destinații lor, cu bucurie înregistrăm aceste două evenimente însemnate în analele acestei parohii...

Actul binecuvântării bisericii s'a efectuat prin protopopul tractual George Muntean cu asistința preotului Vasile Deciu din Sânicolaul-mare și a preotului local Victor Deciu.

Încă în preziua sfințirii credincioșii acestei parohii sub impresia momentului însemnat ce l'au ajuns au căutat să-și manifesteze însuflețirea și bucuria într'un mod deosebit.

Sosind d. protopop încă de Sâmbătă seara i-s'a făcut manifestări de simpatie din partea credincioșilor, cari prin rostul învățătorului Romul Luțai, cu prilejul serenadei, și-au exprimat bucuria și însuflețirea, că au ajuns să vadă și actul însemnat al »sfințirii« bisericii lor.

Duminecă în 24 dimineața la ora 6 s'a făcut utrenia în capela veche, iar la 9 ore s'a început slujba binecuvântării bisericii celei nouă. La acest act solemn, a participat popor foarte mult încât biserica nouă care e destul de spațioasă era tixită de lume. A fost reprezentate toate confesiunile prin trimișii lor, artiștii comunali și celelalte oficii, apoi toți fruntașii și intelectualii din loc.

După actul binecuvântării s'a oficiat sf. Liturgie la care a cântat corul tinerimei sub conducerea învățătorului Romul Luțai.

În decursul sf. Liturgiei d. protopop a ținut o predică, în care vorbind despre însemnătatea bisericii a relevat meritele acelor, cari au ostenit pentru ridicarea acestui sfânt lăcaș.

M. On. d. protopop în vorbirea sa a fost interpretul simțimentelor noastre și a tuturor celor de față accentuând, că îndeosebi Ilustrității Sale preabunului nostru episcop Vasile Hossu i-se cuvine cea mai înaltă recunoștință pentru meritele ce și-le-a câștigat prin nisuița de a ajuta cu toate mijloacele edificarea bisericii din Cenadul-sărbesc.

A zis mai departe, că o deosebită recunoștință li-se cuvine și conducătorilor acestei parohii cari au ostenit foarte mult pentru ducerea la îndeplinire cu bun succes a lucrărilor începute pentru înflorirea acestei parohii.

Și când noi, ne bucuram de roadele milei binefăcătorilor noștri între cari cel dintâiu e Ilustritatea Sa episcopul Vasile Hossu, preabunul nostru episcop zăcea bolnav într'un sanator din Budapesta. În semn de recunoștință și venerațiune i-s'a espedat cu acest prilej o telegramă din partea conducătorilor.

După terminarea sf. Liturgiei s'a sfințit casa parohială, după care a urmat prânzul, la care a fost invitați oaspeții.

Trecând aceste serbări, vom rămânea cu amintirea vie a momentelor înălțătoare de inimi ce s'au succedat în aceea zi, pentru-că la vederea acestor zidiri, ca și cari îndrăznesc a afirma, că alte nu sunt în acest tract protopopes, inimile noastre se umplu de mângaiere și nădejde, că aceasta parohie își va lua un avânt mai puternic spre înaintare și dezvoltare.

Vide.

Dela Asociațiune.

Circulară

cătră On. Direcțiuni ale despărț. »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

Domnule Director!

Importanța ce o au prelegerile populare pentru înaintarea culturală și întărirea economică a țărânimii dela sate e îndeobște cunoscută. Cu ajutorul lor putem îndeplini una dintre cele mai importante probleme ale instituțiunii noastre: răspândirea culturii la sate. Experiențele de până acum dovedesc, că poporul arată cel mai mare interes față de sfaturile și îndrumările, pe cari i-le dă cărturarimea cu ocazia prelegerilor. În despărțămintele, în cari comitetele cercuale s'au îngrijit să se țină prelegeri sistematice și practice se pot constata rezultate reale îmbucurătoare. Și atunci, când țărâni se vor convinge, că intelectualii se îngrijesc din toată inima de soarta lor năcăjită, când vor vedea că domni dela orașe vin în mijlocul lor să le arete, cu vorba și cu fapta, căile și mijloacele cari le pot înlesni traiul, îi vor primi cu dragoste frățească și se va întări și mai mult încrederea țărânimii în conducători săi.

Având în vedere deci importanța națională a acestor prelegeri, nădăduim că toate despărțămintele noastre își vor da silința să aranjeze în toate comunele de pe teritoriul lor asemenea prelegeri populare.

Comitetul central, în ședința sa ținută la 19 Iulie 1911, pentru a înlesni ținerea prelegerilor populare, mai ales în despărțămintele lipsite de mijloace materiale, a votat, spre acest scop, pe anul 1912 suma de 2000 coroane, care se va distribui, în părți egale, de câte 100 coroan, între 20 de despărțăminte ale »Asociațiunii«.

Pentru orientarea On. direcțiuni ale despărțămintelor, ne permitem a înșira principiile călăuzitoare, pe cari trebuie să le aibă în vedere la aranjarea prelegerilor populare și condițiunile, ce trebuie să le îndeplinească despărțămintele pentru a putea fi împărțite de ajutorul de 100 coroane ce-l dă comitetul central:

1. Comitetele cercuale să stabilească în cursul lunii Ianuarie 1912, lista comunelor, în cari se vor ține prelegeri populare, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ținut nici prelegeri populare și nici adunări cercuale și prin urmare »Asociațiunea« e mai puțin cunoscută. Se va mai avea în vedere situația scăpătată a comunelor și neapărata tre-

buință de a se face ceva pentru povățuirea locuitorilor spre a-i ajuta în cele economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la întregă cărturăriea de pe teritoriul despărțământului să țină prelegeri și să aranjeze *șezători* la sate, în Dumineci și sărbători. Dacă pe teritoriul despărțământului se găsesc specialiști în ale economiei, de exemplu preoți și învățători, cari în timpul din urmă s'au calificat în pomărit, vierit, stupărit etc., precum și medici, avocați, funcționari de bancă ș. a. m. d. trebuie invitați să țină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

3. E de dorit ca prelegerile populare să fie de mai înainte pregătite, dar să se țină *liber* — nu cetite — și cu demonstrațiuni *practice*. Tot ce se poate arăta și experimenta, să se arete și să se arete și să se experimenteze, așa de exemplu:

a) La cultura pământului, să se arete diferite soiuri de mașini și unelte agricole, și unde se poate, să se pună chiar în lucrare, ca cei prezenți să se poată convinge de avantajele lor;

b) Tot așa să se procedeze la prelegerile despre pomărit, arătând cum se face în practică sămănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei, să se arete, de exemplu, cum se face rigolarea pământului, altoirea vitei, etc.;

d) La cultura legumelor, să se arete diferite soiuri de semințe mai alese și specii din legumele cele mai frumoase și mai rentabile etc.;

e) La stupărit să se arete, de exemplu, coșnițele sistematice, diferitele soiuri de recvizite și mașini practice, și așa să se procedeze și la alte ramuri ale agriculturii.

Despărțământele, cari nu au pe teritoriul lor conferențieri specialiști se pot adresa comitetului central pentru a trimite pe conferențiarul agronomic să țină prelegeri, având să supoarte numai cheltuelile de drum ale conferențiarului.

Despărțământele cari au schiopticoane le vor întrebuiță la prelegerile populare, fiindcă s'au dovedit a fi foarte potrivite pentru a deșteptă interesul țărănimii față de prelegeri. Diapozitive se pot împrumută dela »Urania» din Budapesta (VII Rákoczi ut 21) și desp. Brașov, Brad, și Hațeg cari au câteva prelegeri cu diapozitive.

Cele mai bune dintre prelegeri să se înainteze comitetului central, care le va censura prin organele sale și le va publica în revista »Transilvania» sau în »Biblioteca populară a Asociațiunii ca prelegeri model. Cele mai bune patru prelegeri model din diferitele ramuri comitetul central le va premia cu câte 50 cor.

4. Cu ocazia prelegerilor populare să se înființeze *agenturi și biblioteci populare*, cari vor primi *gratuit* toate publicațiunile »Asociațiunii».

Tot cu ocazia prelegerilor populare, conferențierii să facă propagandă între popor pentru a se înscrie membri ajutători (cu taxa de 2 cor.) la Asociațiune, spunându-le, că în schimbul taxei de cor. vor primi 10 broșuri și un Calendar în fiecare an.

5. Toate prelegerile să se țină sub conducerea unui delegat al comitetelor cercuale. Membrii comitetelor cercuale să-și împartă conducerea și prezidența prelegerilor, ca toți să lucreze deopotrivă la reușita acestora.

Să se facă propagandă, ca la prelegeri să ia parte și poporul din comuenele învecinate.

6. Comitetele cercuale să comună în luna Ianuarie 1912, lista prelegerilor, pe cari au de gând să le țină în cursul anului, indicând atât comuenele cât și numele conferențierilor, precum și numele membrilor din comitet, cari le vor prezida.

Listele să se înainteze comitetului central cel mult până la 1 Martie 1912, arătând dacă doresc să fie împărțite de ajutorul de 100 cor.

Acele dintre despărțăminte cari nu vor înainta lista prelegerilor populare până la termenul indicat mai sus, nu vor putea fi împărțite de ajutorul de 100 cor.

O prelegere economică nu se va putea remunera cu mai mult de 10 cor. din partea despărțământelor. Așa încât despărțământele cari primesc ajutorul de 100 cor. vor avea să țină cel puțin 10 prelegeri economice. Despre rezultatul practic al prelegerilor vor avea să raporteze în raportul general despre activitatea Despărțământelor în cursul anului 1912.

Deodată cu înaintarea listei prelegerilor populare comitetului central, să se arete și câte agenturi și biblioteci populare vor să înființeze, cerând numărul corespunzător de exemplare din publicațiunile populare ale »Asociațiunii».

O deosebită importanță trebuie să dea despărțământele tovarășilor sătești, căci înființarea lor e singurul mijloc pentru organizarea economică a poporului nostru. Comitetele cercuale să încredințeze o persoană de pe teritoriul despărțământului, să studieze amănunțit organizația tovarășilor și să cutiere comuenele aparținătoare despărțământului, arătând țărănilor importanța acestora și indemnându-i să le înființeze. Informațiuni în tot ce privește tovarășiile se pot primi dela foaia »Tovărășia», ce apare ca adaus la »Libertatea» din Orăștie și dela »Revista Economică» din Sibiu, organul oficial al băncilor noastre, care în vremea din urmă a îmbrățișat cu un deosebit interes ideea tovarășilor, Pentru a putea face o propagandă cât mai intensivă în favorul tovarășilor, despărțământele să ceară sprijinul moral și material al băncilor. Cei-ce vor izbuti să înființeze tovarășii de credit, de producțiune, de valorizare etc. să fie împărțiiți de premii ca încurajarea. Deasemenea să se dea

premierii și gospodarilor cari vor înființă pepiniere de viță americană, grădini de pomi, gospodării model etc.

În părțile, unde e teren prielnic pentru negoț, despărțământele să se îngrijească a angaja un specialist — eventual mai mulți, — ca să țină cursuri de negoț pentru țărani, în cari să li-se spună: 1. Folosul negoțului la sate; 2. Întocmirea unei prăvălii; 3. Marfa cu care trebuie să înceapă negoțul; de unde se poate procura această marfă; 4. Părți mai de căpetenie din legea comercială; 5. Pregătirea hărțiiilor trebuincioasă pentru cererea dreptului de a deschide prăvălie; 6. Îndrumării pentru puitarea socotelilor; 7. Despre însoțirile de consum etc.

Atragem atențiunea despărțământelor și asupra expozițiilor etnografice de copii, de produse agricole, de vite etc., cari s'au dovedit foarte potrivite pentru promovarea culturii în sânul poporului nostru. Cu ocazia adunărilor cercuale, fiecare despărțământ să aranjeze o asemenea expoziție și să împartă premii între cei ce se disting. Obiectele mai prețioase dela expozițiile etnografice să se rescumpere pentru »Muzeul Asociațiunii».

Comunicând onoratorilor direcțiuni acest program de acțiune, la atragem atențiunea să iee cu ajutorul comitetelor cercuale dispozițiuni, pentru a câștigă ajutoare materiale și din alte părți (averea proprie, venitul petrecerilor, donațiuni dela bănci etc.) ca să

În așteptarea răspunsului D-Voastră, Vă rugăm. Domnule Director, să primiți încredințarea deosebitei noastre stime

Sibiu, 25 Decembrie 1911.

And. Barseanu, Oct. C. Tăslăuanu,
prezident secretar

Cronică locală.

Reuniunea fem. române din Blaj, amăsurat umanei tradiții de-a face bucurie de Crăciun copiilor săraci din Blaj, Marți în 2 Ianuar n. între marginile unei manifestări artistice, a împărțit gratis o seamă de școlari și ucenici de meserii, cu haine, ghețe etc. Public a fost cam puțin.

Impărțirii vestmintelor i-au premers prestațiunile succese de cor și orhestră a elevilor din curs III. dela școala normală, declamări și o vorbire plină de avânt a dlui Precup, președintele Reuniunii meseriașilor din Blaj. Dl Precup a pornit dela preamărirea dragostii Cerului față de pământ; sârbătoarea Crăciunului, scoțând pe înțelesul copiilor săraci, cărora s'a adresat, învățături vrednice de urmat: ascultare, cinste, hărnicie, iubire de neam și biserică, dragoste de muncă și recunoștință față de binefăcători, ce nu și-au uitat de ei, copiii veniți la Blaj din depărtări, pentru învățătură.

Vestmintele cinstite copiilor săraci fac Cor. 500, din cari vre-o 350 au fost colectate cu zel de dnele Livia Domșa, Camilla Pop și dela publicul din Blaj, iar restul a fost dăruit de Reuniunea meseriașilor.

S'au împărțit de tot 95 de băeți, dintre cari 5 urmează la gimnaz, 1 la școala normală, 26 sunt la elementare, fetițe 12, restul ucenici. Reuniunii femeilor române, cadui-se călduroase mulțumite și cea mai curată recunoștință pentru osteneala colectei și pentru dragostea arătată față de acești săraci buni, cărora în chip nobil le cauzează an de an bucurii de serbători, pe cari și eu le doresc *fericite* tuturor cetitorilor și cetitoarelor »Unirii« . st.

Reviste.

Turcia în fața revoluției. Omul bolnav trage de moarte și nu vrea să moară. Aceasta e situația Turciei de ani de zile, umblă rătăcitoare pe marginea prăpastiei și nici nu trebuie să o împingă cineva către adâncime, că ar cădea de sine, de n'ar fi blăstămatul de concert european, care o ține de mâneci, să nu i-se întâmple ceva.

Dar așa se vede, că toate sunt acum pe calea destrămării în Turcia și poate că nu i-se știe ceasul, când va ajunge ca odinioară Polonia. Știrile mai noave din Constantinopol și Sofia aduc vești alarmante. Guvernul turcesc, ca să scape de obstrucția opoziției și să poată pune odată capăt războiului italo-turc s'a hotărât să modifice §. 35 prin care sultanul să poată disolva dieta și să poată încheia pace și fără să întrebe senatul. Opoziția a obstruat însă. Marele vizir pașa Said a prezentat atunci demisia cabinetului, pe care sultanul nu a primit-o și astfel criza e tot acolo unde a fost la început, dar în schimb crește nemulțumirea populației. Ieri au sosit știri senzaționale, că în Constantinopol a erupt revoluția și că *Mahmud Șefket* ministrul de războiu a fost omorât. Știrea aceasta s'a desmintit mai târziu, dar că se petrece ceva grav în capitala Turciei se conchide din împrejurarea, că un corp de armată a plecat din Drinapol

cătră Constantinopol. Nu e eschis, ca zilele proxime se aducă surprinderi pentru bătrâna Europa.

Depe câmpul de războiu nu este nimic nou de înregistrat. Italia se aranjază acolo definitiv și începe lucrările pentru o întinsă râtea de linie ferată. De asemenea a introdus în comerț valuta italiană. Oștirea turco-arabă e în risipire și s'a retras acum și din oaza Bir-Tobras, pe care o au ocupat-o trupele italiene.

Rusia și Vaticanul. Ziarul „*Oservatore Romano*“ scrie că Vaticanul în curând v'a întrerupe relațiile sale diplomatice cu Rusia, pentru că guvernul rusesc a pornit o puternică acțiune în contra catolicismului, persecutând în mod aproape barbar pe propagatorii acestei credințe, pe toate terenele.

Noutăți.

Știri personale. Simpaticul nostru colaborator *Dr. Ioan Frenț*, reîntorcându-se dela Innsbruck, unde a luat doctoratul în teologie, s'a oprit Miercuri și Joi la noi spre a vedea Blajul. Vesel de ceea ce a văzut Sfinția Sa se duce la Domănești în Moldova, spre a-și revedea satul, de care se despărțise de 11 ani — și apoi după sf. Sărbători își va ocupa catedra la seminariul teologic din Iași.

Răscumpărarea felicitărilor. Și-au rescumpărat felicitările de sf. sărbători în favorul fondului »Unirii«, ziar cotidian: *Dr. Ioan Bălan*, București cor. 3— *Aurel C. Domșa*, Blaj, 6— *Dr. Oct. Prie*, Blaj, 6— *Alex. Ciura*, Blaj 6— *Cineva 2*— *Iuniu Brut Hodoșiu*, Blaj, 10—.

Înștiințare. A III-a zi de Crăciun, Marti în 9 Ianuarie 1912 la orele 12 din zi va țineă Comitetul Despărțământului o prelegere populară în comuna Căpâlna inferioară, la care invită cu dragoste pe toți aceia din comuna Căpâlna inferioară și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. *Comitetul Despărțământului.*

Gimnaz catolic în Oravița. Consiliul comunal din Oravița a luat demersurile necesari pentru înființarea unui gimnaz de caracter catolic. Episcopul Glattfelder va contribui la susținerea gimnazului anual cu 8000 cor., tot atâta și comunele din jur. Probabil, că statul va acorda spre scopul acesta o sumă dela 300—400.000 cor.

Atragem atențiunea On. cetitori asupra prețurentului despre vițe altoite și nealtoite aclus la nrul de față al foii noastre.

Serata reuniunii femeilor române. A doua serată s'a ținut Dumineca trecută în fața unui public numeros. Dșra *Otilia Pop*, a declamat cu multă căldură,

iar dșra *Margareta Pop*, a cântat la pian cu temperament câteva bucăți clasice. În sfârșit dnul profesor *Borza*, a ținut o interesantă disertație despre cultura florilor de pe la noi, ajutându-se de proiecțiuni cu skiopticonul.

+ **Hymen.** *Veturia Criste* și *Nicolae Iuhas*, teolog abs. cununăți.

Logodnă. *Iinuca Meciu* și *Alexandru Nossă*, teol. abs. fidanțați.

»**Solia satelor**«. Sub acest titlu va începe dela 1 Ianuarie v. a apărea la Cluj o foaie săptămânală pentru popor. Din program reproducem următoarele șire: — Abonamentul anual e de 4 cor. Noua foaie va stă sub conducerea dlui *Valentin Drăgan* și *A. Melin*, cărora le dorim succes deplin.

Petreckeri. Secția industrială a »Reuniunii economice române din Orăștie« invită la *Reprezentatia teatrală* ce o va aranja Luni, în 26 Decembrie st. v. 1911 (a doua zi de Crăciun), în sala cea mare dela hotelul »Central«. Venitul curat e destinat în scop filantropic. Programul: *Beaumarchais*: »*Bărbierul din Sevilla*« comedie în 4 acte, (trad. de *H. Lecca*). După teatru urmează dans. În pauză un grup de tineri meseriași va juca »*Călușerul* și »*Bătuta*«.

Librăria »Neamul Românesc«. În dorința de a răspândi cât mai mult scrierile românești de peste hotare roagă pe toți dnii autori de cărți a-i trimite spre vânzare scrierile d-lor. Tot odată vestește pe toți românii, că ziarul »Unirea« se găsește de vânzare cu numărul la sus numita librărie în București, Calea Victoriei 10.

Necrolog. f. *Sidonie Muntean n. Roșiu*, văduva sub-judeului reg. *Dumitru Muntean*, după lungi și grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în 1 Ianuarie 1912, în etate de 52 ani.

Odihnească în pace!

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Credința ostașului, rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași de *dr. Iuliu Florian* preot militar, Cluj 1911. 116 pagg 16°.

Puține cărți se vor fi scris în literatura română, și mai ales în afară de granițele României libere, cari să reclame în câteva luni o a doua ediție. Întră acestea se poate înșira la loc de cinste carticica de rugăciuni publicată de părintele *Dr. Iuliu Florian* pentru ostași. Literatura noastră ascetică e foarte săracă, și din ceea ce se publică puține sunt cărțile, cari sunt în stare să-ți ridice sufletul la Dumnezeu. Ori limba e neromânească, ori greșelile de tipar se ivesc neconținut, ori e lipsită cartea de niște instrucțiuni, cari, asemenea unor trepte, te fac să intri în lăcașul de rugăciune. Aceste defecte nu le are cartea părintelui *Florian*.

Ținând cont de viața soldaților, militărește scoate din cărțile bisericesti cele mai frumoase rugăciuni, și cât se poate de puține. Așa spre pildă la spovedanie (pag. 40 urm.) are psalmul 50 și „In calea mântuirii

AVIZ.

LA ADMINISTRAȚIA CENTRALĂ CAPITULARĂ din BLAJ (Balázsfalva) se află de vânzare viță altuită de cl. I. din următoarele specialități: Rizling Italian, Fetească albă, Muscat Ottonel, Albă de miere (Mézes fehér), Chasselas blanc și Chasselas rouge.

„Indreptează-mă”, rugăciunea dedupă sf. cuminicătură e numai „Trupul tău Doamne”, căci la soldați începe la sfârșitul liturghiei rugăciunea pentru împăratul, care trebuie ascultată cu mare încordare. Rugăciunile cuprind 37 pagini, iar restul e învățătură. Citind învățăturile, ți-se pare că vezi pe un căpitan de Român dând lecții la soldați români, cari ca și el au aceeași dragoste, și pe cari el îi iubeste ca pe frații săi. Și aici militărește: scurt, ceea ce e necesar, și bine înțeles. Sunt foarte la loc sfaturile dela urmă, în cari vorbește despre greutățile vieții de militar, și stărnește în om, după ce s'a liberat dela serviciul activ, ambiția de militar.

Puțini vor fi „ficioarii”, cum îi numește părintele, cari să nu înțeleagă aceste povești înțelepte, spuse din inimă. Ar fi fost poate mai potrivit la pag. 102 să se zică: „dumnezeii păgânilor ciopliți din piatră” în loc de „zeii ciopliți din piatră”. Tot pe aceasta pagină e superfluu să se spună că biserica noastră e „de rânduială răsăriteană”, ajunge „biserica noastră”.

Altfel stăm cu rugăciunile. Aici autorul s'a folosit de textele mai nouă, cari ca limbă și înțeles sunt mult în urma celor tipărite în cărțile vechi. „Flectere si nequeo superos Acheronta moveto” îți vine să zici, când s'au scos din cărțile tipărite pe seama poporului cuvinte din limba lui, și au fost înlocuite cu: „Spirit, îndură-te spre noi, profeti, îndurări” ș. a. Poporul nu-i poate spune lui Dumnezeu „să se îndure”, căci el zice despre cel cu inimă de piatră: „măi, și nu se îndură”, iar sfântul Ilie va rămânea proroc cât e lumea, și vor mai fi încă Români. Nu există nici o dispoziție, prin care noi am fi siliți a ne folosi numai de

edițiunea mai nouă a literghierului, evangheliei ș. a. Putea deci autorul cârticeii de rugăciuni pentru soldați să copieze rugăciunile din edițiunile mai vechi ale cărților de ritual, pe cari le înțeleg toți soldații, și nu i-ar fi putut zice nimeni nimic. Unirea cu Roma nu cere nici spirit, nici îndurate spre noi, nici altele de acest fel.

E mare îngrijirea autorului, ca să lipsească erorile de tipar, cari în alte cârticele de rugăciuni nu se mai termină, și astfel te conturbă mult în rugăciune.

Aceasta cârticică, a cărei edițiune nouă a apărut, fără să fie indicată în titlu, căci autorul a retipărit ediția I, costă numai 20 de bani, și e cea mai estină carte românească. Oare când vom avea o astfel de carte bună de rugăciuni și pentru popor, care se înveninează zilnic cu visul, epistolia, vămile văzduhului, ale șapte vineri ș. a.?

București.

Dr. Ioan Bălan.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern,
supraveghiere medicală constantă.

Telephon 88—99.

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Ferencz-körut 29.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și
4—5 p. m.

(3) 1—52

Director-șef

Dr. Cosmutza.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spezează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta

Modern Lakberendezési vállalat

Budapest, IV., Geriőczi-utca 7. sz.
(88) 25—101 (Kőzponti város háza mellett).

Un

candidat de avocat

cu praxă, află imediat aplicare la

Dr. Eugen Bran.

(2) 1—5

advocat.

Teaca (Teke, Cottul Kolozs).

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Români replantați viile cu altoi dela firmă Română!

„MUGURUL”

însoțire economică Elisabetopol-Erzsébetváros.
(Kis-Küküllő v.m.)

☐ ☐ Altoi de vie! ☐ ☐

Calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri
soiuri de vin de masă.

Viță americană cu și fără rădăcină, Ochiuri de altoi,
Viță europeană cu rădăcină

— se află de vânzare la —

Însoțirea economică

„MUGURUL”

Elisabetopol—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste

≡ **trei (3) milioane.** ≡

Școlile noastre de altoi n'au fost atâtea de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit cele mai ușoare
condițiuni de plată.

La cerere prețurent și instrucțiuni gratis și franco.
(104) 11—?

Români! Trimiteți băieții la cursul practic de altoi.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

— SIBIU —

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomanda

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premiu ieftine.

☛ **Asigurări pe viață** ☛

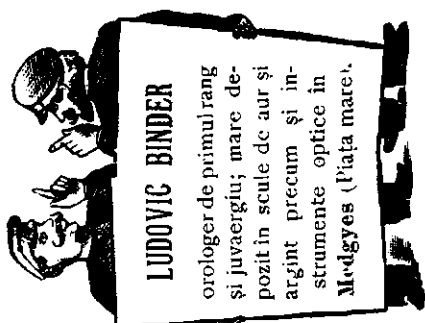
(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig. asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infrației (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
finea anului 1910	K. 5.003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	4.834.801-12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc „ 119.839.992—
Fonduri de înțemeiere și de rezervă	viață „ 11.020.266—
	2.428.317—

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

Prețuri fixe, solide!

Recomandă atențiunii On. P. prăvălia sa bine aranjată. Mare asortiment în Cadouri de Crăciun și de Anul nou.

(99) 8 - 26

Serviciu culant!

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44x8 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat 2*20 cor.

AVIS!

Recomandăm cu toată căldura noua noastră agentură ce s'a înființat și deschis în opidul Blaj. în noul edificiu al dlui farmacist Schiesl în catul deasupra.

Se primesc depuneri spre fructificare, cu 5—5½% interese.

Depuneri și ridicări se pot face și prin postă.

Acordăm împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ pe anuități cu 5¼ interese.

Escomptăm cambii și acordăm credite cambiale cu caventi și cu acoperire hipotecară, pe lângă condițiunile cele mai favorabile.

Deslușiri dăm cu plăcere.

Banca de tovarășie soc. pe acțiuni din Elisabetopole ca agentură în Blaj.

(93) 12 - ?

Economul,

instituit de credit și economii soc. pe acțiuni.

Centrala în Cluj (casa proprie)

Filiale în Gherla, Murăș-Ludoș și Aiud.

Reveriment: 47 milioane.

Active: 5 milioane.

Depuneri: 2.5 milioane.

Pentru depuneri nouă spre fructificare acordă 5%, 5¼%, 5½%, 5¾% și 6% după sume și stabilitate, iar corporațiilor în condițiuni excepționale; contractează replătirea și fără abdicere.

Acordă împrumuturi favorabile ipotecare cu și fără anuități precum și în cont curent, ajută înființarea de bănci sătești și le acordă credite; mijlocește cele mai ieftine asigurări în toate combinațiile.

Instituții principale de binefacere: masa studenților, ambulanta bolnavilor și serviciul informativ pentru țărani.

(103) 2-2

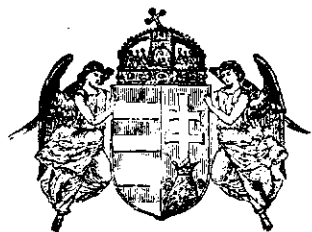
Diracțiunea.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

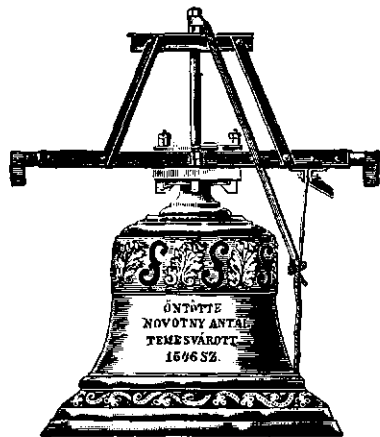
în Timișoara-Fabric (4) 1-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nonă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o iatăre prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ elopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. care cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.

Frideric Ipsen și soțul.

Depozit special de ghete în

Sighișoara, — Medgyes (Piața mare Nr. 26), — Brașov.

Specialitate:

Ghete sanitare pentru copii.

Prețuri la pereche:

Cele mai bune 16 cor. 50 fil.

De gală 20 „ 50 „

Box Calf cu găitane; Americani cu talpă dublă pentru Domni 16 coroane 50 fil.

„Prețcurant gratis și franco“.

(98) 8-26

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29349.

„Banca generală de asigurare“

societate pe acți în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 1—52.

Dacă nu poți

mâncă și te simți rău îți aduc ajutor sigur
— de medici aprobatele —

Caramelle de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui **Kaiser**.

Vei căpăta poftă bună, stomacul ți-se regulează din nou și se întărește.

La ture mai lungi sunt indispensabile având efectul înviorării și improspătării.

Pachete de **20** și **40** fil. se află la farmacia **Carol Schieszl** în Balázsfalva.

(92) 5—10

George Dundler

curelar și șelar

în Mediaș—Medgyes

A. Kovács-utca.

Recomandă marele său asortiment de tacâmuri (hamuri) fine pentru cai de paradă și pentru cai de lucru.

În depozitul său bine asortat se află șele de calitate cea mai bună; precum și tot felul de scule pentru șele, harapnice (biciuri) și toți articlii aparținători branșei acestora.

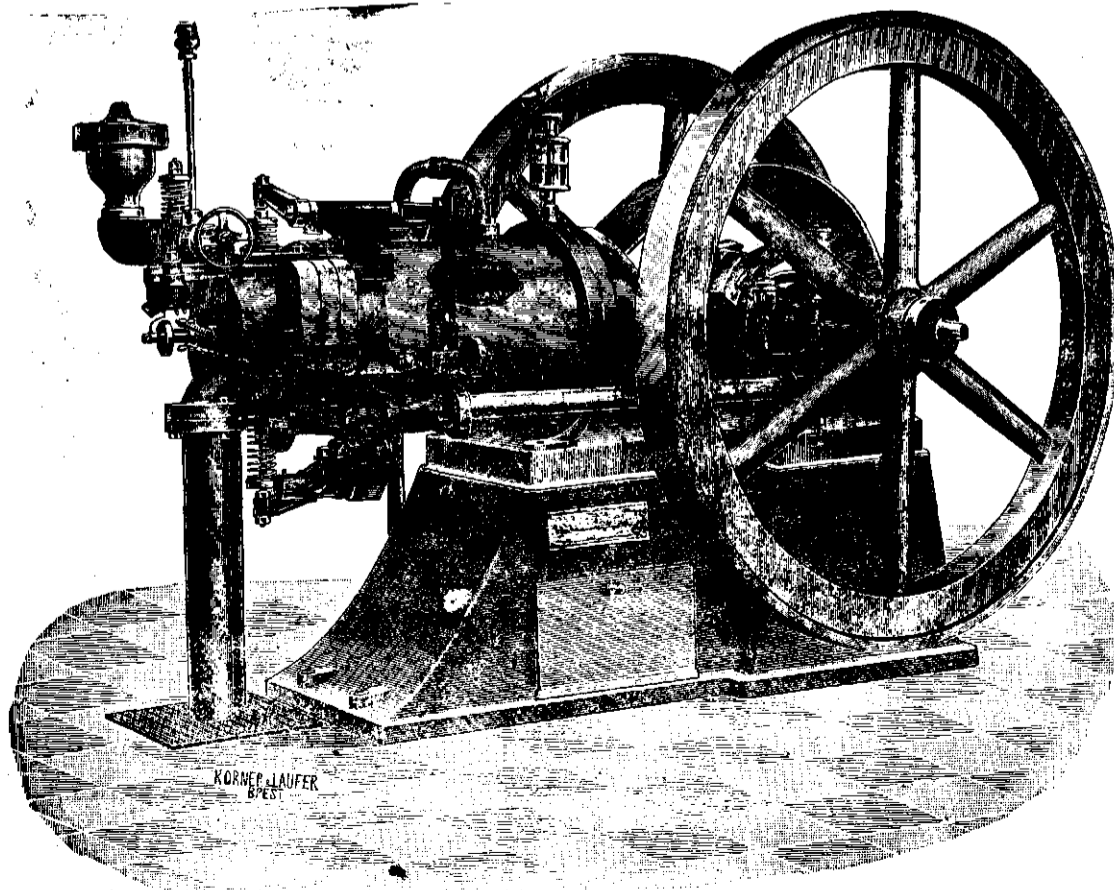
Primește reparațiuni și le efectuește prompt.
(84) 15—26.

Sprijiniți industria română!

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE MAȘINI
din Austro-Ungaria

EUGEN NICOLA

Blaj—Balázsfalva.

Subscrisul recomandă celea mai practice pluguri și mașini economice. În depozitul meu se află totdeauna gata celea mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri complete pentru imblătit cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Moli de măcinat și tot felul de mașini economice, pe cari le vând cu

prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile, în rate.

== Cea mai mare garanță. ==

Nime să nu-și cumpere pluguri sau mașini economice până nu ceareă la firma

Eugen Nicola

prima fabrică română de mașini
în Blaj—Balázsfalva.

Deslușiri și informațiuni se dau gratis.

(36) 41—52

Sprijiniți industria română!

Partea Literară.

NOAPTEA SFÂNTĂ.

I. MURĂȘAN.

...Iar azi tu, strop de aur, făclie 'ntr'un pustiu,
O, suflete, din flacări fă-i patimii sicriu...
Cufundă-ți lin scheletul în mirul de pe brazi
Cu gândul dus la noaptea poveștilor de azi
S'ascultă-apoi din cuibul temutelor puteri
Cum cântă 'n juru-ți glasul cucernicei tăceri...

...Dorm văile 'n penumbră, stau munții'n zare drepti,
Le scaldă'n aur luna, podoaba de înțelepți...
O șoaptă nu clătește pădurile de brad...
S'aud în depărtare isvoarele cum cad...
...E-o liniște divină... cuprinsu-i țintirim...
Adoarme 'n cap de stepă bătrânul Viflaim
Și toate dorm stropite cu mir de chiparos...
...Doar rar pornește vorbă vreun clopot somnoros
La turma de pe vale... ciobanii la un loc
Stau prăvăliți în fața tăcutului lor foc
Cu bărbile 'ncălcite, netunse și nerași...
Cu degetul pe buză stau fragezi ciobănași
S'ascultă 'nvinși de-un farmec...
Cum cel mai alb la plete, cu gândul abătut,
Sub para de jăratec vorbește 'n grai scăzut,
Rostește rar, cu graiu-i tăcerea măsurând
Și spune cel moș spune...
De-un craiu, de-o țară nouă, ce va veni 'n curând,
De multe minunății, în vremea când s'a naște...
De câte și mai câte... s'aude-un miel cum paște
Sunându-și clopoțelul... ci 'nvinși de-un vis pribeag
Ascultă lung ciobanii, privind spre albul mag...
... Cu bărbile 'ncălcite netunse și nerași
Pe căpătâiul dreptei stau roată ciobănași...

...„Dar o, priviți tovarăși, pe boltă cum s'aprend
Cununile de stele, cum ard și se desprind
Din copciile boltii..!“ albastrul mărgărint
E plin, cât bate ochiul cu virguli de argint...
... Se clăte parcă ceriul... la capet de, pustii
Resar cei Trei călare, de-atâtea pribegii
Hlamidele li-s ude...

Stau drepti ținând de frânghii cămilele 'n popas
Cu sufletele arse, tăcuți și fără glas
Privind minunea boltii...
Cu gâturile 'ntinse cămilele s'opresc...

O geană adormită ce-acuma s'a trezit...!
... Prind oile să salte și zările tresar
Și flacări prind să salte, din adormitul jar...
Mirați ciobanii-alături, pe pat de amăgiri
Fac streșină cu palma uimitei lor priviri
Privind minunea boltii...

... Și zările tresaltă și clipele-s povești
Și lutul se 'nfioară de cântece cerești
Și cresc zăvoare grele...
Și umbrele le 'ngHITE al flacării mormânt...
Și lumea 'ntreagă cade cu fața la pământ!

Lumina lumii.

Și mărirea Domnului a
strălucit împrejurul Ior.
Luca II, 9

Eră noapte posomorâtă de iarnă,
noapte cu ger și întunecoasă, când s'a
născut Mântuitorul lumii în peștera de
lângă Viflaim. Lipsa, sărăcia și sufe-
rința l-au impresurat pe dătătorul bu-
nătăților, pe izvorul a toată bogăția!

Cu nepăsare, răceală și cu nebă-
gare în seamă l-au întimpinat oamenii
pe Stăpânul și Împăratul a toată lumea!
Căci oamenii, Jidovii și păgânii deopo-
trivă, erau cuprinși cu alte lucruri,
frământați de alte griji, călăuziți de
alte idei și dorinți, decât să asculte
glasul ingeresc și să meargă pe urma-
stelei minunate ca să se inchine celui
Preainalt făcut asemenea noauă. Cu
un cuvânt eră întunec mare și ră-
ceală de ghiță pretutinderi, în na-
tura neinsufletită ca și în firea ome-
nească, în văzduh ca și în mintea
oamenilor.

Numai niște păstori simpli din
apropiere și niște magi s'au filosofi
invățați din țeri îndepărtate, au cu-
prins lumina ce li-s'a arătat, au as-
cultat glasul ingerului și s'au dus să
se inchine Lui, celui ce venise ca să
lumineze întru întunec. Și o! cu câtă
bucurie vor fi îngenunchiat ei înaintea
ieslei în care stătea culcat »cel neîn-
căput și Dumnezeu«, cum vor fi mul-
țămii ei Tatălui ceresc pentru atâtea
milă a sa spre neamul omenesc, cum
vor fi fericit pe preacurata Fecioară
Maria, maica preasfântă a celui nou-
născut! Cu ce inimă bună vor fi pus
la picioarele sale darurile ce i-le-au
adus, aur, tămâie și smirnă și mielu-
șei cei mai aleși și mai frumoși!

Iar pe când toate acestea se în-
tâmplau în umila peșteră de lângă
Viflaim, lumea își urmă cursul său ca
și când nimic nu s'ar fi întâmplat. Po-
porul cel mult adunat în oraș ca să
se inscrie în registre, precum eră po-
runca cesarului, își petrecea fără de
grijă și se bucură de întâlnirea unui
nămar așa de mare de popor din vița
cea aleasă alui David.

Irod cuprins de groază la auzul
vestii despre nașterea noului Împărat,
făuriă planuri spurcate și tirănești ca
să-l repună și să poată el domni mai
departe.

Cărturarii și fariseii amăgeau și
seduceau poporul nepriceput cu false
tâlcuiri ale scripturilor, ca să nu pri-
ceapă cumcă a sosit Mesia, ca să le
surpe domnia lor și să vestească ade-
vărul și mântuirea poporului, pe care
ei îl țineau în întunec și în umbra

morții. Iar Romanii, atotputernicii Romani, la culmea pucerii lor se închinau la nenumărate zeități, înotau în bogății și în plăceri, de nimic mai departe decât de cunoașterea adevăratului Dumnezeu.

Așa erau oamenii pe timpul venirii lui Hristos. Puțini luminați cu lumina credinței și încălziți de focul iubirii lui Dumnezeu. Intunecați la minte de învățăturile cele mai rele și cufundați în cele mai urite patimi, nu au cuprins adevărul mântuirii, nu au primit pe Mântuitorul care era lumina lumii: Și lumina întru întunecare luminează și întunecarea nu o au cuprins. (Ioan I, 5).

Dar cum este oare astăzi lumea, când venirea în lume a Mântuitorului nu ni-se vestește de ieri de alaltăieri, nici de cătră cete îngerești văzute de puțini aleși ai lui Dumnezeu, nici de vreo stea minunată care luminează puțină vreme apoi dispare, ci nouăsprezece veacuri ni-se vestește de nenumărate cete de apostoli, de stelele pururea strălucitoare ale sfinților părinți, de graiurile preoților, de glasurile cântăreților și de condeiele scriitorilor. Durere, nespuse durere! că și astăzi prea tare se adverește că lumina luminează înzădar, pentru că oamenii mai mult iubesc întunecarea decât lumina.

E noapte, noapte rece și întunecoasă și azi în multe prea multe minți și inimi creștine. Și nu pentru că lumina ar fi ascunsă ori focul ar fi prea departe, și fiindcă sunt prea multe căile cari ne departă de lumina credinței și de focul dragostii lui Dumnezeu; prea număroși cărturarii vicleni și prorocii mincinoși cari ne amăgesc cu ale lor false învățături, prea mulți Irozi cari făuresc arme otrăvite împotriva sufletelor noastre. Si creștinii obișiți de patimi și amăgiți de plăceri ascultă mai bucuros învățăturile cele false și urmează mai cu plăcere sfaturile cele rele. De aici provine apoi că întreaga viață a poporului nostru, mai ales a clasei cultă, a păturei intelectuale, este otrăvită și nespuse de departe de viața adevărat creștinească. Mărturisirea fără sflală a credinței, prin care creștinii din veacurile dintâi au pus lumea întreagă în uimire, a devenit aproape o legendă, viețuirea cumpătată și amăsurată poruncilor lui Dumnezeu și ale bisericii, chiar și din punct de vedere natural și omenesc nespuse de înțelepte, aproape necunoscută, bisericile goale, instituțiile caritative creștinești puțin și părăginate; literatura și presa creștinească dată uitării și sugrumată de o literatură sarbedă ori poate chiar otrăvitoare de suflet și de

o presă în partea cea mai mare lipsită de ori ce ideal și hămesită de câștigul banului pe orice cale și cu orice mijloace. Toate aceste, și alte lucruri rele pe cari le trecem anume cu vederea, fac ca această sfântă și însemnată sărbătoare a Nașterii lui Hristos să fie lipsită de însemnatatea, de căldura și de fiorul sfânt cu care era prăsnuită odinioară în sânul familiilor creștinești. Vine și trece fără ca să lase urme mai adânci în suflete, pentru că lipsește dintre noi Hristos; pentru că iubesc oamenii mai mult întunecarea decât lumina; pentru că e noapte și ger în suflete, cari stau amorțite sub stratul gros de gheață al nepăsării, al indiferentismului și oarbecă în labirintul întunecos al învățăturilor amăgitoare, pe cari le dă lumea cea fără inimă și iubitoare mai mult de minuni decât de adevăr.

Această viață însă nu e vrednică de un creștin. Căci precum un om fără ideale mai înalte, fără porniri mai nobile și fără de îndemnuri spre fapte mari și spre jertfe pentru binele comun al semenilor săi, e ca un membru amorțit într'un organism viu, așa și creștinul care închide ochii ca să nu vadă lumina cerească întru care strălucește frumuseța creștină și dumnezeirea ursitorului ei, care nu ascultă glasul îngeresc ce îl chiamă să se închine lui Hristos în spirit și în adevăr, este un membru săc în trupul riguros al aceluiași Hristos Domnul și ca atare nu se va împărtăși de binefacerea lui, pe cari și acum, ca și odinioară, când străbatea satele și orașele Galileii, le revarsă cu prisosință peste cei ce cu credință aleargă la el, nu va putea duce până în sfârșit lupta grea a vieții, nu va învia și nu se va putea ridica peste banalitatea și netrebnicia unei vieți materialiste, fără de scop și fără de folos.

Crăciunul dar, pomenirea sfântă a Nașterii Domnului Hristos trebuie să fie punctul de mănecare al vieții fiecărui creștin. Cu ochii pururea ațintiți spre lumina cerească se împresoară leagănul din întreaga viață a Mântuitorului; cu urechile pururea deschise spre a auzi glasul Lui care ne chiamă ca să-i urmăm. El fiind calea adevărului și viața; cu comorile inimii pururea gata a le duce din ea prinos de mulțumită, de laudă și de rugăciune, creștinul va putea prăsnui cum se cuvine această mare zi a Nașterii lui Hristos.

Așa se va înnoi fața pământului, și viața popoarelor creștine nu ne va mai oferi priveliștea tristă și desgustătoare a zilelor de azi, până ni-se

va înfățișa plină de fapte bune, de dragoste curată, de pace senină, de aceea pace pe care au vestit-o îngerii și pe care nimeni altul nu o poate da decât Dumnezeu, Dumnezeul păcii, în cer și pe pământ.

Dr. I. Radu.

Doi oaspeți

povestire originală pentru »Unirea«.

Soarele apusese roșu, ca un ochiu enorm de sânge, după munții înalți, înveșmântați în haină albă strălucitoare. Albastrul cerului senin se făcu verziu, apoi verdele acesta se întunecă tot mai mult. Înserarea se coboră repede, o însărare luminoasă și aspră. Nesfârșitul vâl de zăpadă acoperea câmpiile, rotunziă dealurile. În depărtări pădurile făceau pete negre, ce se lăsa-seră de undeva să maculeze acest alb nesfârșit. Satul, în vale, părea de departe un joc al nămeților de zăpadă.

De departe se vedeau numai cooperișele caselor, ale șurilor și șoproanelor, toate albe, liniștite, de forme și mărimi deosebite. Părea că crivățul, într'o horă nebună închipuise aici în vale, figuri ciudate, din norii de nece-i ridicase de pe întinderi, și le lăsă acolo incremenite. Numai unde și unde innegreau hoarneau, și, pe de margini, prin grădini, pomii desfrunziți, cu brațele goale ridicate a rugă disperată. Dar fumul vinețiu ce se ridică drept în sus, deasupra grămezilor acelora de zăpadă, se înalță ușor în aerul subțire, se împrăștiă apoi, pierzându-se, sbându-se parcă în văzduh.

Stelele, ca niște ținte albe începură să se ivească, să scânteieze sus în înălțimi. Țintele acestea erau tot mai dese. Înserarea se coborî de grabă. Pe ulițele satului începură să se arete oameni, băeți, deschizând porțile, dintr'o curte într'alta. Melodii ușoare, dulci, arginții începură să plutească domol peste sat.

La casa parohială de pe ulița morii, luminau toate geamurile. Din când în când se deschidea porțile, colindătorii intrau, cănele se smâncea în lanț hăfăind. Colindătorii se infiripau la fereastră, în coridor, ori chiar în casă.

Părintele Andrei era foarte vesel în seara asta de ajun. Ascultă cu plăcere colindele, mângâindu-și barba sură, stufoasă, îi cinstea cu bani, cu un pahar de băutură.

— Așa, feciori, să mai puteți colinda și la altul!

— Așa, moșule, să ne fie de folos sărbătorile Nașterii Domnului.

— Așa, băeți, să creșteți maril

Așa le spuneă pe rând, la toți. Nu eșă unul făr'o vorbă bună dela părintele Andrei. Ochii lui luminau de bunătațe, de bucurie. Treceă apoi după masă, închină un păhar de vin cu preuteasa, cu domnișoara Tina și rådeă: »Frumos Crăciun, frumoase sărbători«.

În casă eră o căldură potrivită, dulce. Masa eră așternută cu deosebită grijă, și părintele, din când în când, ascultă la fereastră, priviă prin geam. Părintele Andrei aveă umeri lați, eră înalt, puternic. Preoteasa eră mai puținică, mai slăbuță, dar aveă doi ochi verzi nespūs de vii. Ochii aceia îi întinereau fața întregă.

Ea nu rămâneă mult după masă, lângă părintele. În restimpuri dese se ridică, treceă cu pașii ei mărunți de șorecel, în camera vecină, eșă în curte chiar. De câteori deschideă ușa întră aroama plăcută a varzei. Domnișoara Tina purtă o toaletă nouă, care o prindea minunat, desvălindu-i gingășia trupului ei tinăr. Părul bogat negru, apăsă într'un mănunchiu greu grumazii ei albi și fragezi. Obrajii ei erau limpezi, puțin cam palizi. Îi lumină ochii verzi ai preotesei. Dar ochii domnișoarei Tina nu erau liniștiți în seara asta. Ca o teamă de necunoscut plutiă în ei. Ea nu aveă astămpăr nici cât preoteasa. Treceă mereu dintr'o cameră într'alta, se ridică îndată ce se lăsă pe scaun, și, din când în când, priviă pe furis prin geam.

Părintele Andrei gustă mereu din vin și povestiă. Însă nici fata, nici preoteasa nu-l prea ascultau. Colindele se auziau la fereastră, în coridor. Afară, cu cât treceă vremea, se auziau trosnind coperișele de șindilă. Cerul eră mare. Câte odată părintele eșă cu pașii grei afară și aduceă de mână câte doi colindători mici, cari îl urmau sfoși, pășind larg cu opincile lor înghețate. În căldura din casă ochii lor străluciau și obrăjorii li-se aprindeau. Părintele le împărțiă bani, le da să guste câte-un strop de vin.

— Nu vi frică că 'nghețați, voinicilor? îi întrebă cu dragoste.

— Nu 'nghețăm, răspundeau băeții. Căldura le aduceă lacrimi în ochi. Care știe mulțămita?

Băeții se uitau unul la altul. Apoi cel mai curăjos începeă:

— Acest praznic minunat
Noi cu drag l-am așteptat
S'auzim ingerii cântând
Magii cu steaua călătorind
Iar nașterea lui Hristos
Să ne fie la toți de folos.

El spuneă viersurile acestea după

intonăția poeziilor pe cari le învățau pe din afară în școală.

— Bine, voinice, să crești să'nbătrânești, ziceă rāzând părintele și-i lāsă să iese.

Domnișoara Tina se apropia, ascultă, zāmbiă ușor, dar neliniștea îi coborā numai decăt în priviri. Asemenea și fața doamnei protese se făceă tot mai neliniștită.

Vremea treceă. Colindătorii se rāriau. Își cântaseră »Colinda cea mare« și junii. Veniau acum numai oameni mai bătrāni. Se auziau mai ales glasurile adānci, de-o căldură deosebită a țiganilor. Domnișoara Tina și preoteasa începură să-și arunce priviri triste.

— Imi pare că nu va veni, șopti fata la urechea preotesei. Preoteasa tuși, își drese glasul, și apropiindu-se de masă, zise:

— Imi pare că de-acum a întârziat. N'are să vină în seara asta!

— Ba da, ba da, are să vină, răspunse părintele repede. Noi ne-am înțeles așa.

Însă și dumnealui priviă mereu în ceas. Neîncrederea, teama din sufletul femeilor pāreă că trecuse și în sufletul său. Își ziceă mereu: »Ce comedie de întârzie atāta? Ce piedecă să aibă?«

»Să nu i-se fi întâmplat ceva, zice într'un târziu preoteasa, fata tresări la cuvintele aceștea. Fața i-se albi ca pāretele. Părintele Andrei, privi repede la domnișoara Tina, și-i zise cu ciudă preotesei:

— Ce vorbești prostii? Drumurile sunt bune! Ce i-s'ar puteă întâmplă?

— Da, nu mai sunt nămeți mari, și cine nu cunoaște drumul...

— Ce stai să spui, întrerupse părintele. Nu este nici un nămete. Fleacuri muerești.

Fata, pārand a căută ceva, eși în camera vecină, și începū să suspine. Cu batista își sbicea lacrimile.

— Vezi? făcu mănios părintele. De ce nu taci?

Preoteasa nu mai răspunse, ci trecând lângă fată, începū s'omāngăie. Dar ori cât pāreă de vesel părintele Andrei, începū și el să se neliniștească tot mai tare. Se apropiau ceasurile unsprezece. El eșă tot mai des în curte, eșă chiar în uliță și priviă cercetător. Apoi se întorceă, întră în casă, și beă cu sete un păhar cu vin.

»O întârziere nu eră, în urmă, o minune. Se poate întâmplă și altuia«, își ziceă părintele cercând să se impace cu gândul că cel așteptat nu va veni în seara asta. »Dar trebuia să-mi scrie, trebuia să mă avizeze«. Și o

teamă nehotărītă, cu toată opunerea lui, începū să i-se aștearnă pe suflet.

Fata citeă într'o carte, cercând să-și facă așteptarea mai ușoară, să-și alunge spaima, ce tot mai tare îi învăluia sufletul. Preoteasa cetiă într'o gazetă. Numai părintele sta cu ochii în gol, bātând cu degetele un tact rar. Colindători nu mai veniseră de-o jumătāt, de ceas.

De-odată cănele începū să latre cu furie. Dar în aceeași clipă ușa dela tindă scārțai, se auziă repede pași ușori, și în casă întră un om ciudat, acoperit de zdrențe. N'aveă căciulă. Părul lui suriu eră încălcit, ca și când s'ar fi jucat prin el paserile cerului. Capul său eră purtat de un grumaz lung, slab și subțire, plin de vine, cu pielea îmbătrānită, încrētită. Fața lui eră aproape întregă acoperită cu barbă sură, aspră, prin care pāreă c'au trecut toate vânturile. Ochii licăriau de subt sprāncenele stufoase ca doi simburi de jar. Trupul său eră slab și deșirat, picioarele subțiri și încovoiate. Peste cămașe, peste țării peteciți, cădeă, de pe umeri, o zdreanță de haină, un fel de țundră. În mână dreaptă țineă o bātă, care la capetul din sus inchipuiă o cruce. Peste mijloc eră încins c'o funie.

El întră ușor, abiă simțit, se oprī îndată lângă ușe, clipind din ochii lui mici. El căută cu privirile prin casă.

Domnișoara Tina țipă îngrozită și se ascunse la spatele preotesei, care eră foarte palidă și tremurā. Chiar părintele Andrei privi uimit la omul acesta pe care nu-l cunoștea, pe care nu l-a mai văzut. Prin gândul la toți trei, trecū fulgerător aceeași licărire de spaimă: »Un semn rău« își ziseră toți trei. De patru ceasuri ei așteptau pe alt cineva să sosească.

Părintele Andrei așteptă ca omul să-și înceapă colinda, în sfârșit să spună o vorbă. Dar străinul tăceă c'un zimbet larg, binevoitor pe față, și ochii lui clipeau mereu. De-odată străinul își ridică bātă care la capul din sus inchipuiă o cruce, o ridică până în tavan, și clātināndu-se la dreapta și la stānga, începū să cānte pe un glas subțire, neputincios: »În Iordan botezāndu-te tu Doamne«. Îl cāntă până în sfârșit, legānāndu-se mereu pe picioarele lui subțiri, cu același zimbet larg pe față.

Spaima se coborī și în sufletul părintelui Andrei. Nu se temeă de omul acesta neputincios, ci gândul de mai înainte, că va fi un semn rău, i-se implāntă ca o sulitā în creeri și nu se mai mișcă de acolo. După ce isprăvi, străinul îi binecuvāntă cu mână lui slabă, făcānd o cruce largă în aer.

Părintele Andrei se sculă repede de după masă și-i întinse bătrânului o bucată de douăzeci de bani.

— Că nu iau bani. Eu n'am lipsă de bani, zise străinul cu glasul lui subțire.

— Cine ești dumneata, că eu nu te cunosc? îl întrebă uimit părintele. Celea două femei, văzându-l pe părintele lângă străin, vorbind cu el, par' că se mai liniștiră. Și preoteasa și domnișoara Tina, își ridicară privirile.

— Eu sunt Ioan Botezătorul și vin din pustie, răspunse încet bătrânul, strângându-și băta lângă trup.

— Așa? făcù părintele mai înșeninat.

— Da! zise cu bucurie străinul. Fața lui întreagă zimbiă cu bunătațe. — M-a alungat în pustie Irod, nelegiuitul, pentrucă-l mustram de Irodiada, nevasta fratelui său Filip și hrana mea era lăcuste și miere sălbatică. Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie: gătați calea Domnului, drepte faceți cărările lui. El tăcù și privi cu căldură băta care închipuia de-asupra o cruce.

Părintele Andrei își întoarse capul și privi zimbind la femei. Acelea părea că se mai desghiață.

— De unde ești dumneata, întrebă părintele. Din ce sat? Străinul pe o clipă îl privi mirat, apoi ochii lui începură să clipească din nou.

— Eu vin din pustie — începù el — și sat nu am ci gătesc calea Domnului. La mine în pustie se coboară din cer ângerii lui Dumnezeu și sfinții și ne înțelegem împreună cum să punem capet nelegiurii lui Irod. Și mi-a zis arhanghelul Gavriil: Dute Ioane și botează și fă toată lumea creștină să mai rămână numai Irod păgân. Atunci va crăpa de ciudă Irodiada cea spurcată.

— Dar' unde-i pustia aceea, Ioane, îl întrebă părintele vesel.

— Pustia e pretutindeni. Și eu aflu pretutindeni lăcuste și miere sălbatică. Că vine după mine îngerul Domnului și mi-le arată. Că îngerul Domnului mă însoțește. Și amândoi cântăm Iordanul. Ai auzit cum cântă de încet și de frumos îngerul? întrebă omul cu bucurie.

— Da, am auzit, răspunse părintele.

— Așa cântăm noi și în pustie. Și mergem apoi amândoi la râul Iordanului și umblăm pe ape și nu ne cufundăm. Și botezăm oamenii. — Un zimbet larg îi deschise buzele. Străinul avea numai câțiva dinți în gură. Noi umblăm pe sus, prin aer, zise el din nou, și în curtea ta am intrat pe sus, și nu m-a simțit cănele decât

când am deschis ușa. Am venit să te botez, că mai am de mers. Până la Bobotează trebuie să botez toată lumea!

El căută în haina lui sdrențoasă și scoase niște cotoare de busuioc, și imitând pe popa cu crucea, începù să-și scuture mătăuzul uscat, cântând iarăși Iordanul.

— Acum mă duc, zise el. Ce-ați venit să vedeți? Trestie bătută de vânt? Adevăr zic vouă că între fiii născuți din muiere nu-i mai mare nici unul decât Ioan Botezătorul. Acum eu mă duc, dar pe urmă Irod mă va prinde, mă va baga în temniță pentru că-l muștru de Irodiada nevasta fratelui său Filip. Și pe urmă fata Irodiadei va jucă un joc, și Irod îmi va tăia capul. — Cuvintele din urmă le spuse c'un adevărat deliciu. Ochii lui de un rătăcit luminau ca de friguri, și fața lui zimbiă întreagă.

Părintele Andrei îl privi cu milă.

— Să beai un pahar cu vin, moșule, zise el.

— Vin și beutură bețivă nu bea, ci se hrăniă cu lăcuste și miere sălbatică, zise străinul cu tristeță, deschizând ușa și ieșind. Părintele îi văzù la spate, atârnată o traistă. Din bucătărie îi ascunse acolo o bucată de colac alb și o costiță afumată. Îl însoți până la porțiță. Străinul mergea adunat în zdreanța lui. Mergea ușor, pasul lui abia se auzia prin zăpadă.

— Să nu fie un semn rău, părinte, zise preoteasa după ce Andrei intră în casă. Fata îl privi întrebător, așteptând, ochii ei erau încă plini de spaimă, de durere, și fața foarte palidă.

— Ce sămni! zise părintele cu putere, — doar' n'om mai crede și noi în semne! Însă în suflet simția cum îi rămasese o indoială, o bănuială, care nu voia să se ridice. Străinul acesta, cu mintea rătăcită, părea că-i răcise sufletul. Și, gânduri rele îl neliniștiau mereu. Valea rea! Da, pe acolo se fac troene. Lupii? Ei lupii nu se coboară așa cu una cu două dela păduri. Însă n'au fost? Vineri noaptea în sat? Gânduri de acestea izvoriau din jurul lui, din întunec parcă, și-l neliniștiau.

— De unde amarul lui să fie omul ăsta? Nu l-am mai văzut, n'am auzit de el până acum? — întrebă părintele supărat.

Femeile nu răspunseră. Acest »de unde« le coboară iar în suflet teama care începuse să se ridice.

Doi colindători întârziți începură să colinde la fereastră:

»Sus în deal la mănăstire
Cânt' un popă din psaltire

Cântecul se sfârși, preoteasa le împărți bunătați pentru crăciun, apoi intră tăcută în casă.

— De-acum să ne vedem de somn, zise mulțumit părintele. De acum cred și eu că n'are să vină în sara asta.

Domnișoara Tina îl privi desnădăjduită. Apoi se apropie de geam și ascultă.

— S'aud clopoței pe drum! strigă ea deodată sărind dela fereastră, și începând să sălteze prin casă. Fața ei se impurpură de-odată și ochii ei verzi începură să strălucească.

— Ași, făcù părintele neincrezător, și-se pare numai țic. Însă îndată se apropie, deschise fereastră.

În aerul înghețat se auzia cum se apropie picurat dulce de clopoței. Din tactul cu care se împrăstia în noapte sunetul acela clar, se putea ghici că o sanie se apropie în trapul cailor.

Părintele închise repede fereastră, ieși, cu fața luminată pe ușe, fără să le mai spună femeilor vr'un cuvânt. În curte se auzia cum geme poarta în țâșnile înghețate. Preoteasa umblă repede cu mâinile pe masă, așezând lucrurile. Domnișoara Tina așteptă cu fața îmbujorată. Sâni ei tineri se înălțau des și tare.

Picuratul clopoțelilor sunau tot mai aproape. Apoi se auzi de-odată un »ha-ho« prelung și sania se opri în curte.

»V-am făcut să m'așteptați!« se auzi în curte un glas tinăr, curat. De, m'a reținut prea mult domnul protopop.

— Auzi, mamă, c'a stat la părintele protopop! Așa dar' nu i-s'a întâmplat nimic«, zise cu bucurie fata. Și cu ochii inundați de fericire își privi înelul de logodnă ce-i strălucia pe degetul alb, frumos.

— Bine că nu și-s'a 'ntâmplat ceva pe drum — se auzi vocea puternică a părintelui. — Gândeam că te-au mâncat lupii, adause părintele Andrei răsând. Apoi numai deea strigă la slugă.

»Repede Gheorghe, duceți caii în grajd, că-i ger pipărat«.

Pe scări se auzi tropot, cum cel nou sosit se scutură de nea.

Ușa se deschise și în casă intră un tinăr înalt, cu mustața neagră. Merse deadreptul la preoteasa, îi sărută mâna, apoi, vorbind mereu se apropie de domnișoara Tina, și-i puse un deget rece ca sloiul pe obrazii ei aprinși:

— Eră să îngheț, dragă, zise el răsând.

Domnișoara Tina îi luă mâna, îl privi fericită în ochi.

— De ce-ai întârziat atâta? — îi zise ducându-l la masă și imbiindu-l c'un păhar de vin.

— M-a reținut domnul protopop. N'am putut plecâ. Azi a fost deosebit de binevoitor față de mine.

— Vorba pe urmă, tinere, vinul întâi! — zise vesel părintele Andrei, ridicând păharul plin și ciocnind cu noul sosit.

— Așă! și încă unul. Afară-i un ger cumplit, zise părintele umplându-i tinărului păharul.

Doamna preteasă se purtă repede prin casă, și numai decât adusesese pe masă de toate.

Dar' domnișoara Tina, îl luă de mână, să-i arete în cameră un lucru de mână pe care l-a isprăvit acum.

— Cât mi-a fost de frică, dragă! îi șopti ea simțindu-i încă dulceața sărutului pe buze. Presimțiam o mare nenorocire.

Cei doi logodnici se întoarseră cu ochii strălucitori de fericire.

— De-acum, nu ne culcăm așa de vreme. Acum să bem în tihnă un păhar de vin. Vino, Vasile, zise părintele arătând un scaun.

Ei începură să converseze mulțumiți. Domnișoara îi spuse cu multă însuflețire spaima cu Ioan Botezătorul, și nu-l mai slăbiă din ochi. Apoi începură să vorbească multe de toate, de drum, de protopopul, de parohie, de căsătoria apropiată.

Afară stelele scânteiau pe cerul întunecat. Din când în când se auziau troznind coperișele de șindilă. Moș Crăciun se apropiă, în noaptea asta, cu mustățile și barba țurțuri de ghiață

I. Agărbiceanu.

Noapte de crăciun.

*Stai inimă, comoara mea, stai astăzi,
Fă scurt popas pe calea ta de-o clipă...
...Ori nu 'nțelegi, în noaptea asta sfântă
Ce taine bat în juru-ți din aripă?!*

*...E noapte sfântă... cerul și pământul
Tresaltă lin în visuri de fecioară,
Cu glas de preamărire oști de îngeri
Pe scări de aur sue și coboară...*

*E noaptea 'n care bolta 'nfiorată
Mai vii ș'aprinde salbele de stele,
...Stai inimă, comoara mea pe-o clipă
Ș'ascultă vrerea mândrelor castele...*

*...S'a 'nbrașat azi umbra și lumina
Topindu-și ura 'n valuri de vâpae...
La fel i-azi vrerea mândrelor castele
Cu farmecul colibelor de pae...*

*...Stai inimă, comoara mea, stai astăzi
Și fă popas pe calea ta de-o clipă...
Ori nu 'nțelegi în noaptea asta sfântă
Ce taine bat în juru-ți din aripă?!*

☞ *Marțian.*

Heruvimul nopții de crăciun.

— Din »Meditațiile« episcopului Prohászka. —

Sfânta noapte, aceasta, prin care la apropierea sublimului străbat fiori de bucurie și de groază. Din ea izvoresc lumina; din focul acestei lumini se aprind luminările pomului de crăciun; din ea se desprinde strălucirea, care inseninează fața copiilor și ochiul sufletelor iubitoare. Această lumină licărește în lămpașul celor ce umblă noaptea la colindat și călăuzește pe mulți la ieslea lui Hristos. Această lumină luminează în casele chinezilor din Jancekiang, ca și în acelor din Birma, sau din orașele Europei. În felurite limbi aceeași bucurie întoană acelaș cântec: »Hristos se naște, măriți-l«.

1. Dar pe noi ne interesează acum Heruvimul nopții de crăciun. Nu acela, care mai întâi a vestit dulcea bunăvestire, că s'a născut Hristos, ci acela, care a așezat pe Hristos în ierarhia creațiunii, care mai întâi a salutat și a sărutat pe Hristos: sfânta Fecioară Precurată. Acest cel mai frumos inger al creațiunii și al darului se pleacă asupra pruncuțului și cu aripile fericirii și ale iubirii sale adumbrește ieslea lui. De pe fața ei se revărsă frumseța Dumnezească, asupra căreia se odihnește cea dintâi privire a Dumnezeescului prunc; sânul ei se umflă de acel dulce lapte, care e merit să fie cea dintâi mâncare alui Dumnezeu-omul; și pe buzele ei s'a revărsat mierea, al cărei zimbet și sărut e să fie cea dintâi plăcere a pruncului Isus. Sfântă, blândă și tainică noapte, aceasta noapte a Heruvimului iubitor! Sfântă noapte a acelei mai frumoase priveliști, în care ingerul paradisului găsit ne luminează în suflet și ne răpește la Dumnezeu.

2. Acest Heruvim adorează! Noaptea sfântă este noaptea de rugăciune a sfintei Fecioare. Ceasuri nenumărate a adorat pe Isus, mai desăvârșit decât îngerii. Prin sufletul ei, ca printr'un mediu fin și fidel, au străfulgerat gândirile lui Dumnezeu; visurile Prorocilor, doririle Druidelor, presimțirile Sibilelor, cea mai frumoasă și cea mai profundă teologie. Ea a îmbrățișat într-o închinare estetică pe Dumnezeu; s'a putut, pentru că nici un suflet, afară de sufletul lui Hristos, n-a fost așa aproape de Dumnezeu. Ea l'a covârșit cu admirația, cu închinăciunea, lauda, iubirea, bucuria și biruința sa. Ea s'a apropiat de gloria fără de sfârșit și fără de început. Pe dinaintea ei au trecut desăvârșirile lui: atotputernicia, vecinicia, nemărginirea, puterea, vrednicia, frum-

seța... apoi trupul, sufletul, viața și suferința lui... S'a strecurat în pasul lui, a sărutat fiște care urmă a lui, l'a însoțit prin toate valurile istoriei, pe care Omul-Dumnezeu le-a pornit, ca în fine, acestea valuri să se frângă la picioarele scaunului său de judecată și înfrângerea lor să fie imnul final al gloriei sale. Sfântă noapte, și eu mă închin ție, adorând pe Domnul-Dumnezeu Pruncul; văd mărirea Lui și a mă închină Lui este dorința, mângâierea și bucuria mea.

3. Dar pe acest Heruvim l'a interesat în fine pruncul, pruncul său. Nime n'a putut iubi așa; în pruncul său pe Dumnezeul său! Ea își ridică odorașul și cu intimitate de rugăciune îl strânge la sine, sărutându-l și dându-i cu laptele de mamă, dulceața și fericirea sufletului său. Aceasta eră salutarea ei vrednică de Dumnezeu; aceasta eră simfonia bucuriei sale, ce se ridică până la ceriuri, și căreia numai ca un echou a resunat: »Mărire întru cei de sus«... Putea oare pământul să primească pe Dumnezeu mai călduros decât cu simțemintele mamei lui Dumnezeu? Putea oare să-l primească mai cu căldură, mai cu dulceață, decât așa? Și oare Dumnezeu putea să vină într'un mod mai răpitor, decât când s'a născut și a îmbrățișat pe maică-sa, și cu gurița sa a supt dela sânul ei laptele vieții? »Silit siliti«... însetează de însetare; sufletul meu însetează de dorirea, alipirea și dragostea lui.

4. Acest frumos Viflaim cu Herovimi n'a trecut de tot. Vieța lui e neconținută. Vieța lui se scurge în istorie, trăiește în artă și în poezie, dar mai ales se dovedește în rugăciune și adorare. În jurul sfântului altar, acest vecinic Viflaim, curge neconținut adorarea din noaptea sfântă. Alipirea de mamă și de frați, mulțumirea și bucuria sufletelor de Herovimi, îl împrejmuie pe Isus în Viflaimul sfintei cuminecături. Nesfârșite binecuvântări și bucurii, energii și frumseți nenumărate, se revărsă din acest Viflaim în noaptea vieții sufletești; inriurirea acestui Viflaim vecinic e mai mare decât a ori cărei literaturi și culturi, pentru că ne duce într'o neasămănată apropiere de Dumnezeu și tocmai aceasta este taina limpezirii sufletului, taina vecinicii lui tinerețe: a simți și a gusta apropierea lui Dumnezeu. În această apropiere se luminează și viața așa numită de toate zilele, și se face o vieță nobilă, frumoasă, plăcută lui Dumnezeu. Cel ce pricepe aceasta e un norocos artist.

Trad.: DELACRUCE.

Un om „cult.“

Eram trei inși la masă, luam prânzul în societatea unui împieगत dela administrație, care, ca cunoscut mai vechiu, mă prezentase unui funcționar emerit dela primul institut financiar românesc.

Vorbele, la început convenționale, apoi indiferente, curg șireag-șireag și se țes tot mai deaproape, tot mai cu luare aminte.

»Cum au succes misiunile sacre? Îmi adresa deodată întrebarea, omul administrației, tăind brusc firul vorbăriei de mai înainte — și ce te-a îndemnat, părinte, să-ți învrăstezi munca pastorală cu așa deprinderi grele?»

»Puteau reuși și mai bine — îi răspund scurt, — iar cauza, care o știricești degeaba și-ai spune-o, tot nu o vei înțelege.

Dar simțitu-s'a lipsa acestor acte religioase în parohia d-tale? întrebă de nou, cunoscutul meu, și mai stăruitor.

Manifestarea în afară a simțemintelor sufletului, arătarea alipirii de cele sacre, reinvierea credinței, desmortirea conștiințelor, încălzirea inimilor și electrizarea lor pentru urmarea lui Hristos și a Bisericii Sale, cari toate se au în vedere la deprinderile sufletești ale credincioșilor, sunt de lipsă pretutindenea în parohia mea, ca și în satul d-tale, în răsăritul, ca și în apusul acestei țări. Cum însă d-ta însoțești cuvintele mele cu tot atâtea semne de întrebare î-ți voi istorisi, dacă vei avea răbdarea a mă ascultă — »prea bucuros«, întrerupse el — o întâmplare, care cred, că te va dumeri deplin asupra vorbelor mele.

»Primarul unui orașel din apropiere a fost tras în cercetare disciplinară, mai apoi criminală; pricinile și amănuntele desigur le cunoști mai bine ca mine. Eu știu numai atâta, că a fost lipsit de direcție, înfundat în pușcărie grea, pentru că a lăcomit la averea ce trebuia să o chivernisească. Ajungând la urechile mulțimii vestea pungașiei primarului îmi zicea un țaran, din cuvânt în cuvânt: »multe de astea fac domnii noștri dela cel din urmă până la cel mai de frunte, dar nu pătesc nimic, căci, vorba veche, corb la corb nu scoate ochii; toți ar fi buni huiduiți și le-am și face capetul noi, prostimea, dacă nu a-ți fi d-voastră preoții, ca să ne învățați, că îi va bate Dumnezeu și dacă ne-am atinge de ei, pe noi ne-ar pedepsi și mai crâncen«. Din cazul acesta, atât de înrudit cu lumea în care te învăța d-ta, de

sigur vei fi priceput rostul îndeletnicirilor duhovnicești de dimineața până seara în mai multe zile deolaltă.

Dacă-mi dați voie să zic și eu ceva — grăi străinul luând omului meu puțința de a-și da răspunsul cu vorba și așa îl înlocui cu o clătinare ușoară din cap — eu aprob cuvintele părintelui și mărturisesc, că pentru popor religiunea e ceva exelent, ceva fără seamăn, e un, ce nu se poate mai bun, mai de folos și mai practic.

Nu știu, dle P., cum se face, urechia mă înșală, pronunțarea d-tale îmi-e străină, limbajul necunoscut, dar î-mi vine, ca și cum nu a-și înțelege deplin zisele d-tale, nu ai avea amabilitatea a-mi respică cum ai zis: că religiunea e practică pentru popor, ori pentru om în genere?

Da, pentru popor, pentru mulțimea simplă, nu pentru omenimea întreagă.

Ei și cum înțelegi, că numai pentru poporul de rând, de ce nu zici pentru toți oamenii? — întreb pe străin prevăzând deja un schimb de vorbe, care pe la satele noastre locuite de *mulțimea simplă*, e un eveniment neobișnuit.

Nimic mai natural ca aceasta: religiunea îndreaptă viața celor neînvațați, cari de sine nu știu ce-i bine și ce-i rău, cealaltă parte a omenimii însă pătura cultă știe cum trebuie să trăiască, deci se poate lipsi de ea.

Judecata d-tale, dle P. despre felul de a fi al religiunii merită să i-se adaugă unele îndreptări și, dacă nu te-ai supăra pe mine, a-și începe numai decât, dar trebuie să observ, că prin aceasta am ieși din alvia conversației despre rostul misiunilor populare în parohia mea, probabil, că ar tânji dl care îmi puse întrebarea aceea.

»Nici decât« — grăbește să mă liniștească omul administrației — eu îs mulțămit cu câte am auzit, aștept numai cu neastâmpăr corectura ce ai să faci părerii lui P., care, dacă nu mă înșel tocmai apropos la cazul povestit de d-ta a zis, că religiunea, pentru popor, e foarte bună«.

Aieva, înțelesul vorbelor mele a fost, că religiunea e bună pentru că regulează viața mulțimii și ca atare, fiind vorba de un stat sau de o societate, ea e foarte practică, folositoare și încă nu s'a aflat nimic așa de potrivit pentru ținerea poporului în ordine; la *oamenii culti* însă serviciul acesta îl face cultura.

Înțeleg, părerea ce o ai despre credința religioasă; acum să o cernem și să o lustruim puțin. Abia trece o zi să nu fim învinuiți noi preoții,

din partea lumii culte, emancipate, căreia aparții și d-ta, că norma faptelor noastre ar fi scopul, de dragul căruia, dacă e bun, am fi gata a folosi mijloacele cele mai detestabile, pentru că, așa ne acuzați, »scopul sfințește mijloacele.« O aplicare mai satanică a acestui principiu, cu care ridicăți acuză asupra noastră, mai satanică, zic, decât în cuvintele d-tale, rar, vei întâlni oareunde.

Eu mă folosesc de principiul »finis sanctificat opus?« Nu-i adevărat părinte! — exclamă străinul.

Calmează-te numai și vei vede. Scopul — la toată întâmplarea foarte bun — al d-tale e susținerea ordinii în societate, sau în stat; pentru înfăptuirea lui însă recurgi la mijloace rele.

»La mijloace rele? Vezi, părinte, că nu mai înțeles; cum aș întrebuintă eu mijloace rele, când recunosc, că religiunea e foarte bună, practică, ba chiar, că nu are păreche? La mijloace rele nu recurg nicicând, înțelegemă, părinte odată!

Așa, că te prind fiorii când îți spun, că pentru dobândirea unei ținte bune aplici unelte rele. Fii cu sânge rece și vei afla, că eu interpretez cuvintele d-tale, mai bine, mai fidel, decum le înțelegi d-ta. D-ta reduci scopul relei la însemnătatea unui mijloc de ordin polițial și susții, că ea și corespunde menirii acesteia, încât e pentru popor, nu se poate mai bine. Eu așa știu, că legile civile obligă pe toți supușii unui stat, de unde și religiunea, de o am consideră și numai de o lege polițială încă trebuie să fie obligatoare pentru toți cetățenii ori ca să mă exprim mai corect, pentru toți oamenii, căci ea nu e privilegiul singuraticelor state. Când zici d-ta, că pentru oamenii culti religiunea e nefolositoare și superfluă, prin aceasta o califici de netrebnică, bună de lăpădat. A cărmui însă »mulțimea simplă«, cum îi zici d-ta, cu astfel de mijloace netrebnice, cu lăpădătura clasei culte, tradează cel puțin o necuviință, care nu poate cadră cu simțul de politeță a unui om cult.

Află mai departe, dnul meu, că religiunea nu-i iscodirea organelor polițiale, regulile ei de viață nu-s nici completarea codicelui legilor polițiale ori penale și deci importanța ei nu se compută după serviciul, într'adevăr enorm — ce-l aduce siguranței publice. Dar firear și așa cum o privești d-ta; în chipul acesta încă trebuie să rezonăm așa: religiunea ori e bună și adevărată, ori e rea și mincinoasă. Ea e că ori care alternativă, aceea se extinde asupra omenimii întregi, dacă

e bună și adevărată pentru »poporul de jos«, tot așa e și pentru omul »cult« — deci și acesta trebuie să o urmeze, ori e rea și mincinoasă pentru clasa »cultă«, «prin urmare și pentru mulțimea »simplă« în care caz trebuie lăpădată cu totul, absolut. Cine susține, că rel. pentru o parte oarecare a omenimii e rea și totuși o mai menține pentru ca să reguleze cu ea, rea cum este, partea cea mai mare a lumii, cum faci și d-ta, acela evident, că aplică mijloace rele pentru ca să realizeze scop bun.»

Care va să zică, că d-ta, părinte, nu recunoști puterea rel. de a normă viața poporului de jos, replică străinul, cu o sucitură ce și lui îi făcuse silă.

Tâlcuirea cuvintelor mele în senzul acesta bine vezi și d-ta, că e forțată. Nici nu mă ațin să-ți demustrez falsitatea ei, doar zisele mele atât de lămurit exprimă, că rel. are puterea ce i-o atribui d-ta, dar, mai mult încă, ea e »excelentă, practică și folositoare« și pentru »omul cult.«

Aici, părinte, ni-se ciocnesc ideile în capete, eu afirm și î-ți pot dovedi că clasa cultă se poate disciplina și fără religione, omului cult îi dictează cultura proprie ce are să facă, ce să omită, cum să-și întocmească daraverile, să-și poarte lefteria, ce atitudine să observe în sus și ce ținută să aibă în jos.

Ca să-ți illustrez teza — îi răspund cam ironic — ajunge să te provoci la primarul din istorioara de mai sus, căruia așa de bine i-a dictat cultura proprie, că cum are să-și poarte oficiul și să se mulțumească cu rodul muncii cinstite, cât, grație culturii sale — e de prisos să-ți spun, că a fost om *cult* — a trebuit încarcerat pe mai mulți ani.

E un caz izolat, acesta, care nu-și poate întinde umbrele triste preste clasa întregă a oamenilor culți, cari toți au viață onestă, curată, în care nu găsești nimic de recriminat.

Onești și neprihăniți sunt și pungașii cei culți, cea mai nouă meserie intelectuală, cari »operează«, cu rafinaria și istețimea ce uimește pe omul cel mai cult, în cafenelele cele mai elegante, în restaurantele cele mai scumpe, în cupeele de lux a căilor ferate, adecă tot acolo unde se învârte aristocrația și oare trece-i cuiva prin minte să arete pe cutare cu degetul, că e hoț și pungaș? Oamenii »culți«, dle P., au proprietatea de a-și ști învâlu petele vieții, toți știu da pe nevinovatul, pe onestul, pe omul de omenie și de caracter. Dar încă pungașii *inteligenti* cum po-

sează, cât is de manierați, de fini, de prevenitori, tot calități de *om cult*.

Ești în rătăcire, părinte, pungașii aceia nu aparțin clasei culte, ei sunt furi ordinari, oameni fără căpătăiu, travestiți în straie domnești, ca mai ușor și mai nebatător la ochi să-și poată despoia jertfele.

Despre escrocul senzațional căzut în mâinile detectivilor din Viena, contele Wolf-Metternich-Gisbert din Berlin, prins în lunile trecute cu mai multe escrocherii scandaloase, doară-doară nu vei zice, că e om necult și totuși vezi ce fapte nobile i-a dictat cultura proslăvită de d-ta.

Cultura nu se moștenește ca titulatura și averea familiară, escrocul acela, pentru că e conte încă, nu urmează să fie *om cult*, îmi replică omul meu.

Dacă tragi la indoială cultura făptuitorului principal, cred că nu o vei contesta la complicii lui, ofițeri înalți de gardă, număroase personaje de sus și multe dame de elită, despre cari s'au descoperit multe lucruri compromițătoare în decursul investigații. Exilezi-le și pe acestea din clasa cultă?

Exilez, da, pentru că omul cult nu se dimitte la fapte rușinoase, cari îl pot blama cu vremea.

E bine, dle P., cine merită să-l califici d-ta de om cult? Pe contele W. M. Gisbert îl exchizi din domeniul culturii, pe tovarășii săi, oameni în poziții, cari presupun studiu îndelungat, calificăție înaltă îi declari oameni neculți, pe pungașii aceia fini, bine poleiți, mlădioși și prevenitori îi respingi a limine culturei; pe cine onorezi așa dară d-ta cu epitetul de »cult«? Pe proprietarii mari, cari, în bună parte, își scot »cultura« dintr'o carte două despre cultura cartofilor ori a oilor?

»Ba, nu«.

Pe capitaliștii, ajunși unii directori de bancă, ce se »cultivă« din știrile zilei și din »valurile politicii«, cum le află în jurnalul predilect?

„Nu pe aceștia.«

Pe donjuanii saloanelor, cu spinarea flexibilă, cari fac complimente până la pământ, îndrugă câteva cuvinte pe franțuzie și sug miera »culturii« din acele produse ale tiparului, cari tulbură odihna bunului Guttenberg și în pământ?

»Doamne ferește, nu pe aceștia.«

Pe cocoanele de elită, gingașe și cu faroane, ahtiate după cuceriri, cari își îmbogățesc »cultura« cu romane fioroase și cu scrisorile amoroase a adoratorilor?

»O nu, nici pe aceste«.

Ei, dar știi dle P., că ești foarte nostim cu cultura și cu oamenii culți ai d-tale? Este o jumătate de ceas de când ai riscat o afirmare cu »omul cult« și când te rog să-mi spui ce e proprie cultura aceea, ori cari-s notele omului cult, nu ești în stare a-mi da răspuns. Știi ce impresie face acest »om cult« al d-tale asupra mea? Impresia celor ce bucină »idea de stat«. Idea, idea, dar nici ei nu știu ce vor să zică cu ea. (Aici amplotiatul administrației icnește una). Spune-mi dară, îmi repet rugarea, ce atestate trebuie să aibă omul *cult*: atestat dela universități? diplomă de doctor? atestat de bacalaureat? de școală de fac.? de patru ori opt cursuri liceale etc?

Cultura oarecuiva, părinte, nu se poate măsura cu atestatele de școală, cu notele din ele. Nici limită fizică nu se poate trage între om și om să zici că acesta e cult și acesta, deși i-se asemănă ori îl întrece în unele privințe, nu-i cult. În viața zilnică însă, după multă experiență se poate deosebi omul *cult* de cel necult.

Cum se va aplică așadar principiul dtale, că religionea e bună pentru cei neculți, iar omul cult nu are lipsă de ea, dacă nu se poate ști, care-i *cult* și care-i incult? Lăsa-vom în grija singuraticilor, ca înșiși să se califice în categoria căreia cred, că aparțin și-apoi după capriciile proprii să primească ori să respingă religionea?

Așa dară că și d-ta te miri de ce ai zis. Principiul d-tale e neaplicabil, prin urmare e și greșit; ce e bun, trebuie să se poată și practiza. Dacă e »bună, și folositoare și excelentă« religionea pentru »mulțimea necultă«, — cum te exprimai chiar d-ta mai înainte, — care formează majoritatea covârșitoare a omenimii, de ce nu ar fi bună și pentru »omul cult«, minoritatea disparentă? Reamintește-ți numai, dnul meu, cum învățai în școala elementară din catehism: »fără de credință e cu neputință a servi lui Dumnezeu«. Pentru oameni adulți s'ar putea propune: fără de credință vie, fără de religiozitate statornică e cu neputință a trăi spre plăcerea lui Dumnezeu, spre binele propriu, a semenilor, a societății, spre ajungerea scopului ei.

Multe aș mai putea aduce pe tema ce desigur involuntar mi-ai sugerat, dar nevrând să fiu plictisitor mă opresc aci, pentru că mi-e teamă, că molestându-te prea mult mă vei califica de — necult.

Vasile Cerghizan.

Sub Mihai—Vodă

(Novelă istorică, originală a „Unirii”)

Dela Bistriță.

I.

Luceferii de aur, ținuiți pe pânza văzduhului sinelui, scăpărau în tremur de raze. În taina nopții de vară, luna plină lunecă încet pe pala neclintitului albastru.

De pe munți, suflă un vânt moale, răcoritor, mlădiind a lene coamele brazilor. În poiana șerpuită de brazi bătrâni, plini de umbre, se înalță, mândru ca în povești castelul¹⁾ Banului Barbu.

În acest cuib de liniște patriarhală, ascuns în inima pădurii de brad, se strângeau de mulțori la sfat — boerii mari ai Țării Românești. Chiar Mihai-Vodă era vechiu oaspete în curtea Banului Barbu. Dar cu stângerea din viață a jupânului Barbu, — cu care se stânga tot neamul Craioveștilor, din odrasla cărora se ridicară Bani Oltului, multe se schimbă la curte. Acum numai rareori veneau boerii în casa băneșei Anca²⁾ Șerban rămase vădană, devreme-ce Țara trecea prin grele încercări, îndurând tot zile de luptă cu vrăjmașii vecini.

Jupâneasa Anca, ce se trăgea din viața slăviților Băsarăbești, rămase acum atotstăpânitoarea marilor bogății de pământuri și curți.

Singura mângâiere a băneșei, înalbite de ninsoarea anilor scurși, erau copiii ei, pe care îi creștea cu cea mai gingașă dragoste de mamă: Radu, Dochța³⁾ și Froza⁴⁾.

În zilele din urmă Anca era ziua și noaptea îngrijorată de soarta fatului Radu, voinic și sprinten ca un șoim de munte, ajuns căpitan în oastea lui Mihai-Vodă, ce făcea pretutindeni minuni de vitejie.

Domnul, după ce cucerii Moldova, zdrobind pe Ieremia Movilă, rămas fără mână de ajutor din partea ducelui polon Zamoyski lăsa acolo ca stăpânii pământului robii marele sfat boeresc, întocmit din boerii românești: Udrea, Cantacuzino și Negre.

Iar în Țara Românească, după ce Mihai puse pe scaunul domnesc pe fiicor-său: Nicolae Vodă, se repezi ca un leu vânjos, cu oaste proaspătă, peste munți, să cuprindă mănăstirile strămoșesc al Ardealului. Alături de Vodă plecă și frate-său, voinicul Petru Cercel, pe care Mihai avea de gând să-l suie pe scaunul Ardealului supus.

Dela plecarea Domnului Mihai, în țară veneau mereu ștafete îmbucurătoare, vestind cucerirea pământului ardelenesc.

Țara Românească sub Mihai-Vodă părea ajunsă la culmea slavei străbune. Visurile lui Vodă ajunseră împlinite spre mândria întregului neam românesc.

Pela toate bisericile se aduceau pocloane de laudă și mulțumire Atotțitorului pentru învingerile domnului Mihai.

Dar acolo, pe plaiul Ardealului, sosiră vremuri de neagră frământare și zbucium. Multă lume de neam mare românesc, mai ales din părțile Sibiului și Brașovului, în-

spăimântată de grozăviile războiului, trecea munții dincoace, pe drumurile Oltului, poposind în liniștita cetate domnească Târgoviște.

Cu o ceată de boeri răzleți sosi în vechea cetate și o copilă, ce-și căuta adăpost la mătușa-i din Târgoviște. Neaflându-o în viață, copila, în floarea vârstei, începuse a pribegi pe drumuri necunoscute, milogind adăpostul creștinilor.

Din vorba sătenilor auzi despre milașă băneșă din Coeni — deci se porni la drum într'acolo.

Într-o Duminică seară, boerii din vecinătate, erau poștiți de jupâneasa Anca la masă mare, închinată sănătății Domnului și ostașilor biruitori. De peste văi și munți răurau rădvanele boerești la castelul Banului.

Pe drumul ce duce spre Coeni, jupânul Radu Bușescu cu soția-i, Preda, întâlniră în cale o copilă, trudită de lungă străbătore de drum, care, închinându-se adânc, părea că grăește ceva.

Comisul opri rădvanul spre care se îndreptă fetișcana, vorând cu lacrimi în ochi:

— Sărut mâna, Mărilor Voastre, n'as putea să vă rog, să mă luați în rădvan cu Măriile Voastre. E noapte... și pentru Dumnezeu sfântul nu mă lăsați singurică în codrii ăștia...

Glăsuțul copilei părea istovit de trudă și durere sufletească. Stropi de sudoare curgeau pe obrazii ei plini și rumeni.

— De unde vii? — o întrebă cu bună-tate Radu Bușescu.

— Vin, Măria Ta, — pe jos, tocmai din Târgoviște și mă abat la curtea Doamnei Anca.

— Ce-ai să faci acolo?

— Din vorbă în vorbă am auzit despre bună-tatea ei... caut un loc de adăpost... am ajuns orfană.

Copila podidi într'un plâns puternic.

— Nu plânge, draga mamei, — o alină cu vorbe dulci jupâneasa Preda.

— Cum să nu plâng, înaltă doamnă, dacă am rămas pe drumuri!... Am venit cu niște boeri din Ardeal, cu gândul că voi găsi în viață pe mătușa-mea, în Târgoviște — dar a murit săraca. Dumnezeu sfântu s'o ierte! Și acum rătăcesc pe drumuri!

Sue-te pe capră, — rosti scurt Bușescu, — mână caii, Costache.

Copila urcându-se în rădvan, sărută cu lacrimi în ochi mâna binefăcătorilor. Prin painjinișul plânsorii miji un zâmbet de dulce bucurie.

Rădvanul Buzeștilor ajunse în ograda Banului. — Boerii strânși pe prispa balconului, dădeau binețele într'un strigăt frenetic de îmbucurare:

— Bine-ți sosit pela noi...

— Bine vam găsit, boerilor...

— Dar fata de pe capră cine-i?

— E o fată ca toate fetele, am găsit'o pe drum...

— Numai pe drum nu vei mai fi gă-sind așa odor mândru...

Intr'aceea Buzeștii dându-și în grabă binețele cu musafirii, intrară în marele calem, lăsând pe copila străină la scări.

— Dar haide sus, jupânițo, nu te teme... graiau boerii, îndemnând'o să urce scările balconului.

Fata, făcându-și curaj, cu ochii înviorați și plini de un dulce și gingaș surâs, urca încet scările.

Sus, pe prispa balconului, începuse să ia de a rândul pe boeri cu sărutatul mânei.

— Și cum îți zice matală? — o întrebă spătarul Drăghici.

— Ileana, îmi zice. — răspunse cu sială, privind cu ochii limpezi în ochii boierului.

După o clipă ieșiră din calem mai toți musafirii, împinși de dor să vadă pe fata străină.

— De unde vii mamică? o întrebă cu glas blând băneasa Anca, luând'o de mână.

— Vin, sărut mâna, de peste munți, din Sibiu. Până'n Târgoviște am venit cu niște boeri. Acolo nu mi-am mai găsit mătușa și așa rătăcesc pe drumuri. Auzind prin săteni, că Măria Ta ești bună ca o mamă pentru toți neorociții, mă abat pe jos din Târgoviște până la curtea Măriei Tale, să mă primești ca o roabă ori slujnică!

— Bine, draga mamei, bucuros... dar ce se mai aude prin Ardeal? — o întrebă bătrâna Anca.

— Apoi se zvonește, că Mihai-Vodă are să zvânteze în bătăie pe Unguri... Pe Ardeal a și pus mâna. Apoi de asta am fugit noi deacolo...

— Și cum te cheamă, puica mamei?

— Eu mă cheam Ileana. Sunt de neam românesc și de lege creștinească. Am învățat acolo în Sibiu carte și să țes pânze în tot felul de ițe și să cos altite și fote și cămeșe cu fel de fel de arniciuri, fluturi și mărgele.

— Tare frumos, draga mamei. Lasă că ai să ne țesi și coși de tot felul...

După aceste vorbe, mezina băneșei, Dochța, o duse în bucatarie, unde roabele asudau, zorind pregătirea mâncărilor pentru ospățul boeresc.

Iar boerii se puseră peste scurtă vreme pe mâncate și beute, pe prispa balconului.

Alăutele țiganilor umpleau auzul mesenilor cu armonii dezmiertătoare, iar vinurile vechi le înfierbințeau sângele din vine.

Prin frunzele de mazărică, ce umbreau balconul, luna plină își furiașă chipul bălai, să asculte tainele boerilor.

II.

Soarele asfințise de mult. Cele din urmă raze, pline de vraja amurgului, auriau coroana coclaurilor, pierduți în zarea neguroasă a inserării. Nămeții albi păreau săngerăți ori tiviiți cu dungi aurii de văpaia asfințitului. De departe pe undele vântului veneau în-gânările de clopote...

A doua zi era sârbătoare — ziua Adormirii Maicei Domnului, oricum îi zicea poporul: sfânta Mărie mare.

Sfetnicii puși de Mihai-Vodă pe cărna Moldovei, fură alungați de Zamoyski. Înainte de a se abate la curtea Domnească din Târgoviște, poposiră la castelul lui Barbu pentru a face cunoscute boerilor strânși isprăvile ducelui polon.

Logofătul Cantacuzino începuse a povesti boerimeii adunate în calemul băneșei Anca:

— Ni-a alungat sălbatecul de Leah, care a căzut ca un fulger năpraznic peste capul Iașilor, împresurându-i cu strânsura de oaste.

— Asta-i fraților, numai o răzbunare din partea îngâmfatului Leah — grai Banul Oltenesc Udrea — că nu se poate împăca cu izbânda domnului nostru. Leahul nu poate

¹⁾ Ruinele acestui castel strălucit se ma zăresc până azi, în Coeni, deasupra Argeșului.

²⁾ Anca e un diminutiv sârbesc în locul celui românesc: Anica.

³⁾ Dochța e un diminutiv din numele grecesc: Eudoxia, Eudochia, Dochia, Dochia.

⁴⁾ Froza diminutiv din numele Eufrozina.

suferi în ochi, ca un „Woloch”¹⁾ de Mihai să fie în stare să învingă Zimbrul Moldovei, punându-ne pe noi, sfetnici, pe scaunul domnesc.

— Vedeți, boerilor d-voastră, ce poate face ciuda, pizma și răutatea omenească, — adaose și postelnicul Negre.

„Zamoyski pe nedrept a slobozit Moldova de sub noi. Chipurile, că o ia sub paza ca astfel la un prilej mai prielnic hultanul polon să-și poată înșege mai ușor trăparețele ghiare, prădându-o de tot. — Săraca țară!..

— Așa-i, jupâne postelnice — zise logofătul Cantacuzino. — numai cu scopul acesta Zamoyski a închinat tronul lui Constantin Movilă, știindu-l, că-i mai neputincios și nepriceput la domnie decât frate-său Ieremia, care cu tot neamul lui a fugit în Hotin.

— He he, — grăi Buzescu. — dar leahul vrea să pătrundă și în Țara noastră românească, să pună pe tronul ei, în locul lui Nicolae Vodă, pe Simion Movilă.

— Rău, fraților, rău de tot — zise spătarul Dregheci.

Prin boeri domnea o mare durere la auzul celor povestite.

— Dar oare Mihai-Vodă să știe despre uneltirile leahului viclean? — întrebă Banul Udrea.

— Vai, cum să nu știe — răspuse Buzescu. — doar i-am trimis mai deunăzi o ștafetă printr'un arnăut.

— Și iaca, vedeți d-voastră — zise Cantacuzino, — într'o bună dimineață ni-om pomeni cu Vodă și cu oastea lui, întoarsă din Ardeal, de dragul Leahului.

Boerii, cari de cari mai îngrijorați de soarta biete țări, rămaseră tăcuți și duși pe gânduri. Astă veste le turbură de tot liniștea sufletului așa, că nu le mai priia nici udătura, nici băutura.

Chiar roabele Bănesei tremurau de frică la gândul, că leahul strașnic are să vină cu oastea să bată pe Mihai.

Ileana singură se bucura. Sosirna oștilor domnești pentru dânsa era o nespusă bucurie. În inima copilandrei se trezi un dor înocat de a zări pe tinărul căpitan al Bănesei Anca, despre care auzise atâtea minuni de vitejie din gura boerilor.

Ileana de altfel o ducea la curtea bănească ca în sinul lui Avram. Pe dânsa puseră ochii și boerii și Anca cu fetele ei. Cu toții susțineau despre rătăcita copilă, că trebuie să se tragă din neam mare boeresc.

Singură doară se trada cu trăsăturile feței delicate și albe; cu mișcărilor trupului mlădios ca o trestie de baită, ce se leagănă pe undele lacului, la cea mai ușoară suflare de vânt; cu vorba-i înțeleaptă, ce-o desfăcea de pe buzele-i rumene, plină de răsădindire și cumpăt; cu adâncă pricepere la cele mai măndre cusături și cele mai scumpe țesături.

În scurtă vreme Dochiza și Froza se împreciniră cu Ileana. O iubeau ca pe o soră, fiind așa de cuminte, supusă la toate, așa de blândă și dulce la vorbă.

În curând o dezrobiră din gloata roabelor. Azi Ileana era stăpâna lor, fata'n casă care purta cheile tuturor cămerilor care puneau la cale toate mesele mari, care tocmea,

dădea de lucru și împărția tarinul printre iobagi.

Copilandrele Ancă-i dobândiră în sfârșit dela maică-lea îndeplinirea dorinței lor de pe urmă, voia de a sta la masă cu dânsese ori cu boerii.

Azi Ileana stătea de vorbă cu toți oșpeții curții, cari veneau din când în când la Băneasa Anca. Seara povestea jupăniților multe din pătaniile vieții sale, ori basme bătrâne, auzite în Ardeal, cu Ilene Cosinzene și Feți frumoși; uneori le cânta câte-o doină cu atâtea duioșie, că le storcea lacrimi de jale.

Numai despre sine nu povestea Ileana nimica.

Nici boerii, nici Băneasa cu jupănițele sale nu-i putea disoase sufletul, să-și mărturisească neamul și obârșia din care se trage.

Când era năpustită de sumedenia întrebărilor, rămânea tăcută, oftând adânc și din greu.

Adesea oftările-i lungi erau urmate de șiroaie de lacrimi.

Petru toți Ileana era o taină nedelegată.

Astă seară la ospăț auzise și dânsa vorbele și glumele boerilor, cari o atingeau oareșcum:

— Dar zicem, că Mihai Vodă se întoarce cu ostași — grăi Buzescu, — atunci trebuie să se întoarcă și fecioru tău, jupăneasă Anco. Oare n'are să-i treacă lui dorul de luptă, când va da cu ochii de odorul asta de fată?

Ba mai ră-și va pierde mințile Boerii râdeau, privind spre Ileana, care deasemeni zâmbea dulce sub sprâncenile-i negre.

— Dă, cucoane Buzescule, — zise glumind Ileana, — dacă Radu-și va pierde mințile, apoi oi ști eu cum să i-le pun la loc... numai să vie...

— Apoi de venit, trebuie să vină, — reluă Buzescu, numai tu Ileană să-i dai pace, să nu cumva să l deochi.

Nu te teme cucoane Buzescule, — răspuse copilandra glumind, — cum o veni am să-i pun un benchiu în frunte, să nu se deoache.

Boerii râdeau în gura mare. În toilul ospățului numai vinul și glumele făceau pe boeri să mai nite de zbuțumul ce avea să năpustească peste pământul românesc.

III.

Oastea lui Mihai-Vodă, sfărâmată și trudită de inverșunarea sângerăului război pe drumul Oltului se întoarse în țară, poposind în Târgoviște.

Floarea oștimei românești rămase dormind somnul de veci pe valea Miraslăului.¹⁾ Mihai își datoră înfrângerea trădătorului Basta, care unit cu nobilimea ungurească, cu armele și tunurile lor i-a împoșcat oastea de frunte. Mulți viteji periră inecați în apa Murășului care până azi, în suspine de valuri, plânge de jalea vitejilor noștri.

Oastea lui Zamoyski înainta cu oastea lui Simion Movilă, spre ținutul Busăului. Năzuința lui Zamoyski era să pună pe tronul Țării Românești pe această păpușă a Leșilor, pe care aveau s'o joace după plac.

Mihai, după-ce încheie pace cu Ungurii, înapoind Ardealul, și zălogind pe însuși doamna Stanca și pe fiu-său Niculae-Vodă,

fostul stăpânitor asupra Țării-Românești, se întoarse zdrobit sufletește cu câțiva căpitani la castelul lui Barbu.

Oastea în frunte cu Buzescu pornea să înfrângă trufia vrăjmașă. Vodă se abătu la Băneasa Anca mai mult de dorul Floricăi, copilă-sa, pe care doamna Stanca, înainte de a pleca în robie, o lăsa sub paza și grija Bănesei.

Și dând cu de ochii odorul lui, își alintă tinăra odraslă cu cea mai gingașă dragoste părintească, netezindu-i coamele părului bălai și legând-o pe genunchi.

Iar Băneasa își sărută fecioru-său cu atâtea dor, că lacrimi de hucurie îi izvoriră din ochi.

Ileana, veselă ca niciodată, se învârtea prin casă, sprintenă și mlădiosă, ca un titirez. În inima Ilenei tresări un fior de dragoste către voinicul Radu, despre care auzise atâtea vitejii și pe care, în sfârșit, avu fericirea să-l vadă.

Ileana numai la dânsul se gândea.

— Ce ochi frumoși — vioi, — negri și pătrunzători ca de șoim; — ce păr bogat și lucios ca penele corbului, ce se resfiră în plete lungi peste umerii vânjoși

„Asta-i Radu Șerban”¹⁾ la care Mihai-Vodă ține ca la ochii din cap...

A doua zi, după sosire, căpitani se primblau dimineața prin aleele grădinei, pline de verdeață și de flori îmbătătoare. La umbra unui teiu stufoș, în ramurile cărnia doineau privighitorile, Vodă cu căpitani vorbeau despre noul război cu Leșii, uniți cu oastea Moldovei.

În calemul mare, Radu povestea maică-sa multe din cele trăite și trase pe câmpul de bătae, în munții și văile Ardealului.

— Multămită Domnului — zicea voinicul, — c'am scăpat teafăr din atâtea tărăboi de luptă. Va da Dumnezeu și voi avea noroc și de-acum înainte...

— Dar ce, dragul mamei, — ai de gând să mă părăsești iarăș?

— Știi, mamă, că-s oștean și oșteanul trebuie să se lupte până la suflarea de pe urmă pentru țară.

După o clipă de lungă tăcere, voinicul aduse altă vorbă:

— Și ce se mai aude pe-acasă?

— Ce să se mai audă, dragul mamei? — doar numai atâtea, că avem mare mângâiere cu fata, pe care ni-a adus-o de pe drumuri jupânul Buzescu.

— Care fată?

— Ia Ileana, fata care ieri seara vă întinse masa mare, care vă turna mereu vin prin păhare. Să vezi cât de frumos coasă...

Pe ușa calemului intrau Dochiza și Froza, îmbrăcate în portul muntencilor din Ardeal.

— Uite, dragul mamei, aceste cămeși sunt țesute și cusute de mâna Ilenei, de care ți-am pomenit.

— Nu-i așa că mă prinde portul din Ardeal? — întrebă mezina pe frate-său.

— Te prinde de minune.

— Dar pe mine? — întrebă Froza.

— Pe tine și mai bine.

— Acum Ileana țesă o altită pentru Florica, — grăi Băneasa, — iar dacă ai mai zăbovi acasă, ți-ar coase și ție o cămeșă...

¹⁾ „Woloch” e o poreclă de dispreț, polonă dată Muntenilor ziși Vlachi.

¹⁾ Sătișor lângă orașul unguresc al Aiudului.

¹⁾ Radu se cheamă „Șerban” după maică-sa, probabil o ibovnică de-a lui Neagoe Basarabul. Așa crede istoricul N. Iorga.

— Ba, fără șagă, mamă, să-mi coase și mie o cămeșă, poate cu dânsa voiș avea noroc în luptă și nu mă va tăia sabia vrăjmașilor.

— Ia chiamă, Dochito, pe Ileana.

După o clipă mezina intră în calem, aducând pe Ileana, care se închină ușor din cap și rămase lângă pragul ușei, cu ochii duși spre voinic.

— Ileano, — grăi mama Anca, — n'ai putea coase o cămeșă cu flori pentru Rădu-liță?

— Pentru Rădu-liță? — reluă copilandra zâmbind, — ba de ce nu, cu toată plăcerea.

— Cât ești de bună, — îngână voinicul, plin de mulțumire. — Și când ai să mi-o gătești?

— Peste trei zile.

— Bine. Dar să fie frumoasă, ai să capeți ceva... răspunse căpitanul.

Ileana părăsi calemul cu o nespuse de mare bucurie în suflet. Pe loc începu a răsfoi giulgiurile de in și alese pânza cea mai albă și subțire pentru cămeșă voinicului.

Ileana avea de gând să se întrecă pe sine. Avea s'o lucreze pe cât putea de frumos, numai să-i placă voinicului, și să capete ceva dela dânsul...

În răstimpul celor trei zile Radu auzise povestea Ileanei.

Acum tinărul căpitan o ținea de Ileana Cosinzeana, zina intrupată din basmele vechi.

Voinicul, în taină, cu ochi ageri și pândeși, pândea toate mișcările zinei. În scurt, lui Radu începu să-i placă tot rostul ei: vorba-i cuminte; ușoara mlădiere a trupului; rotirea-i blândă din ochii mari și negri; sânii plini de farmec; tremurul firelor de păr bogat; obrazii rumeni și proaspeți ca trandafirul.

A treia zi, după prânz, Ileana aduse voinicului cămeșă gata.

Cu toții o desfăceau, o întindeau și nu-i găsiu nici un cusur.

Plăcu tuturor, dar mai ales lui Radu, care nu găsia cuvinte de laudă și mulțumire pentru așa frumusețe.

— Dacă oi avea noroc cu cămeșă cutată de tine și m'oi întoarce cu zile din luptă, să știi, Ileană Cosinzeană, că am să te iau de nevastă.

Cu toții râdeau de gluma voinicului.

Numai Mihai Vodă, de-apururi serios și îngândurat, nu zâmbea. El nu luă în glumă cuvintele voinicului, de vreme ce lui îi era cunoscuți ochii copilandrei.

După o clipă de adâncă răsădărire, întrebă pe copilă:

— Jupânițo, nu cumva ești fata visternicului Udriște?

Un val de sânge năvăli în obrazii plini ai fetișcanei, înrumenindu-o ca vâpaia amurgului.

— Spune, nu te teme, — zise Vodă, cu un fel de bunătațe.

Iar după ce copila își ridică ochii, întâlnindu-și privirea cu a lui Vodă, cu un glas sfelnic și tremurător, răspunse:

— Da, Măria Ta. Eu sunt fata visternicului Udriște.

Cu toții înlemniră la cuvintele copilei.

— Săracul Udriște! — zise cu durere Vodă, — Dumnezeu să-i facă parte cu dreptii! Bun om a mai fost! Păgânii de Turci i au tăiat capul cu iataganul, i-au dat foc curților, numai ca să prădeze banii visteriei...

Jupânița Udriște izbucni într'un plâns nepomenit.

— Cunosc bine, — reluă Vodă, — și pe soră-sa, Paraschiva din Târgoviște, la care am tras de multe ori!

— Mătușa Pacaschiva nu mai trăiește — zise Ileana în hohotul plânsului.

— Dumnezeu s'o ierte și pe dânsa! — Dar atunci cine a pus mâna pe moșiile Udreștilor?

— Nu știi, Măria Ta, — răspunse Ileana, ștergându-și lacrimile cu o năframă albă dela brâu, — nu știu cine le stăpânește.

„Atâta știu, că mătușa Paraschiva, după omorârea tătucă-meu, m'a trimis la învățătură.

Acolo mântuind cartea și fiind și război, m'am înțeles cu niște boeri să mă ducă cu dânsii la Târgoviște. Aici aflai, că mătușa nu mai trăiește. Așa rămasesem pe drumuri, cerșitorind din ușă în ușă o bucată de pâine. Dumnezeu sfântul s'a îndurat și m'a adus aici, la curtea mamei Anca.

Taina Ileanei acum fuse deslegată. Radu puse și mai tare ochii pe zina lui, Ileana Cosinzeana, fata visternicului Udriște.

IV.

De pe câmpul de luptă sosi zvon dureros. Oștimea lui Mihai Vodă, mânărită de Buzescu, fu zdrobită de puternicile oștiri ale ducelui Zamoyski și Simion Movilă, între apa Buzăului și Teleajănelui.

Mihai Vodă porni cu cei trei căpitani și cu nouă păcuri de oaste împotriva Leșilor.

Cu Vodă se duse și voinicul Radu Șerban, ce-și lăsă ibovnica suspinând, iar pe maică-sa, istovindu-se de jale.

Nici de astădată n'au noroc Vodă, fiind învins cu desăvârșire la Bucovel. Cu oastea ce-i mai rămase în valea Argeșului, se mai ciocni odată cu cetele lui Simion Movilă. Apoi Vodă, pe drumul Oltului, în sus, străbătă munții Ardealului.

Nimeni nu-și poate închipui durerea Bănesei Anca, pe urma lipsei lui Radu. Ziua și noaptea, în oftări și lacrimi, se rupea de jale și de dor...

Jupânița Ileana pierdă veselia de demult. Azi umblă posomorită, cu capul jos, cu ochii plânși.

În negre frământări de jale și zbucium sufletesc, trecu și toamna, trecu și iarna, sosi și primăvara și din Ardeal nu mai veniă nici o ștafetă.

De abia prin mijlocul verii câțiva ostași răniți, ce se întoarseră cu vieață din Ardeal, aduseră vești de tot rele și dureroase.

Boerii strănși ca de obicei la curtea Bănesei Anca vorbeau între sine despre cele auzite.

— Rău de tot, — grăi Buzescu către boeri, — de peste munți ni-au sosit vesti rele.

— Așa-i, fraților — zise cu mâhnire Banul Udrea.

„Și eu am auzit, că Mihai s'a întors cu oști împărătești împotriva uncurilor din Ardeal și i-a înfrânt.

— Dar un lucru a greșit Măria Sa, — adause logofătul Cantacuzino, — că voind să dea înapoi Ardealul împăratului Rudolf, s'ar fi împăcat iarăși cu Iuda, cu acel păcătoș general italian, Basta.

— Bine zici, jupâne Cantacuzino, — zise spătarul Dregheci, — că spune vorba românului: „lupu-și schimbă părul, dar năravul ba“.

În luna lui Gustar¹⁾, în ajunul sfinteii Mării, oastea lui Mihai-Vodă era întoarsă în Țară.

La curtea Banului sosi cu zile și căpitanul Radu Șerban, care aduse pentru boerii strănși aici, veste groaznică, veste amar de dureroasă:

— Mihai-Vodă fraților, nu mai trăiește! Generalul Basta și-a răsbunat cu moarte pe Mihai.

— Ce vorbești, Radule? — întrebă, surprins de mirare, spătarul Dregheci. Nu v'am zis eu boerilor, că Basta are să pună capăt zilelor lui Mihai?

— Așa-i, reluă Radu. — Basta, pizmașul izbândelor domnului nostru, i-a pus capăt!

— Și cum așa, tam-nesam? — întrebă jupânul Negre.

— Iacâte cum mână Radu. „Mihai voi, în vremea din urma, să pornească cu oștile sale spre Făgăraș, să desrobească fi neamului românesc de sub jugul Maghiarilor.

Dar în tabăra dela Turda, Basta l'a oprit pe loc. Mihai totuși înțeles cu noi, căpitani avu de gând să pornească împotriva voiei lui Basta.

Generalul italian a aflat despre gândul lui Vodă și iată, răzbunarea i-a fost gata. A dat poruncă ostașilor, să prindă pe Mihai și să-lucidă.

— Ce om fărădelege, ce mișel, ce ticălos e Basta! — strigă în gura mare jupânul Buzescu.

— Așa, fraților — reluă Radu, — Mihai-Vodă la cele dintâi cuvinte auzite din gura ostașilor, că-i prins, sări în sus și punând mâna pe sabie, răcni:

„Eu prins?“

„În aceeași clipă fraților, — ostașii lui Mihai, plătiți de Basta, ca niște călăi ticăloși și vânduți s'au repezit cu topoarele peste Vodă și i-au tăiat capul.

— Vai de mine, vai de mine! grăiau unele jupăne.

— Iar noi — măria Radu, i-am îngropat trupul în câmpul Turdei și așa rămași fără cap, ni-am întors înapoi în Țară, căci acolo nu mai avurăm nici un rost!

— Dumnezeu sfântul să-l ierte — grăi cu durere spătarul Drăghici.

— Cel puțin capul să ni-l aducem de pe câmpul Turdei, — zise Buzescu — și să-l așezăm alături de oasele tătucă-său, Pătrașca cel bun, la mănăstirea Dealului.

Pe la biserică și pe la schituri se trăgeau clopotele, se cântau liturghii și se făceau parastase pentru odihna de veci a Domnului.

*

Zamoyski, biruitorul amânduror luptilor, nu izbuti să pună pe tronul Țării Românești pe Constantin Movilă.

Turcii se împotrivară. La Târgoviște, boerii ținură sfat mare. Într'un glas aleseră cu toții, de urmaș al lui Mihai, pe boerul cel mai vrednic dintre dânsii, pe Radu Șerban, feciorul Bănesei Anca.

Radu Vodă Șerban, se întoarse la Coeni, să ia de domniță pe jupânița Ileana Udriște, care l-a iubit până azi cu cea mai gingașă și curată dragoste de fată.

Astfel, ca un vis s'a strecurat și zbuciumul negrelor și înspăimântătoarelor vijelii, ce aduseră atât amar de răstăriți, de jale și de grea cumpănă peste Țara românească.

¹⁾ Gustar ori August.

Iar soarele, ce stase până acum ascuns după nouii negri și mohorâți, îngrozit de-atâtea sângeroase privesc, își arată iar chipul bălai pe tutunderile zărilor albastre, vărsând peste tot pământul românesc potop de raze dulci, mângâietoare...

Colindă.

*Copii dragi în pripă
Cu toții veniți,
La Vitleem iute,
Cu toții grăbiți;
Căci dulce e vestea
Cerescului cânt,
Isus se coboară
La noi pe pământ!*

*Priviți-L în iesle,
Cum râde de blând
Și peste-a Lui frunte
O stea luminând.
Sărac e veșmântul.
Cerescului crai,
Dar chipu-I orbește
Oștirea din rai.*

*Pe paie adoarme
Copilul ceresc:
Iosif și Maria
Cu drag îl păzesc.
Păstorii adoară
Pe-un prunc Dumnezeu,
Iar coruri de îngeri
Li cântă mereu!*

*Cu sufletul vesel
Spre Dânsul zoresc,
Unt, lapte și miere
Păstorii-l jertfesc;
Și-un coș plin cu mere
In roșii culori
Și-un miel ca ninsoarea,
Cu salbă de flori.*

*Flecați-vă fruntea
Și Lui vă 'nc h
Și toți cu păstorii
Pe prunc adorați,
Azi, regelui veșnic
Sosit pe pământ
Cu Ingerii-I spuneți
Un cântec prea sfânt.*

*Prea dulce Isuse,
Din plaiul ceresc,
Ce vii să răscumperi
Un neam omenesc,
Tu pentru noi suferi
Și tremuri și plângi,
Și 'n chinuri nespuse
Pe cruce Te stângi!*

*Dar noi ce-ți dăm oare,
Prea dulce Isus?
Când lași pentru chinur
Mărirea de sus?
Nu vrei nici domnie
Nici sceptru regesc,
Dar suflet ca crinul
Cu chip ingeresc.*

*A noastre deci inimi
Primește-le 'n dar,
Și picură 'n ele
Cerescul tău har!
Și-aprinde cu focu-ți
Pe cele ce-'s reci,
Ca toate să fie
A Tale pe veci!*

Seara de Crăciun la sate.

E serbătoarea iubirii vestite din cer: »pe pământ pace și între oameni bunăvoire!“ Și s'a întronat dragostea frățească. Alături domnește filantropia. Toți suntem o familie, toți trebuie să fim veseli deopotrivă, când ne vine oaspele ceresc. Cu inimi candidie ieșim întru întimpinarea Lui. Bucuria și veselia este generală, că a venit *Crăciunul*. Nicăiri însă nu este așa veselie ca la sate.

Patruzeci de zile s'a pregătit creștinul cu »post și cu rugăciuni cu mai multe închinăciuni“, ca să poată serba cu vrednicie Nașterea Domnului. Tinerimea, ea tot veselă, ea și 'n post și-a aflat petrecere, dar o petrecere pioasă, cucernică: a învățat *colinde*, — frumoase imnuri —, cu cari să mărească pe Hristos, născutul în peșteră. Feciorii se adunau la o »gazdă“ în fiecare seară. Cu sfîntenie nefătărită ascultau și învățau acolo minunatele colinde rămase moștenire de moștrămoși. Un fecior mai isteț sau un bărbat mai priceput, care-și aduce mai bine aminte de textul și aria colindei spune vorbele înainte și le cântă. După el toți feciorii, până le învățară. Cu cât drag umblat-au ei la aceea școală de repetiție. Ei au făcut aceea, ce știau, că au făcut și părinții lor în junie. Au și ei ambiție: Le-ar fi fost »rușine de lume“, să uite colindele, cari le-au auzit în copilărie resunând sub ferestrele caselor și la uși. Ar fi fost o dovadă de slăbiciune și decadentă din partea junilor. »Așa ne-am pomenit“ și »așa-i legea din bătrâni, din oameni buni“. Cum ar fi Crăciun fără colinde? Ar fi păcat! Că, doar, colindele fac veselia serbătorii. Sunt multe colinde atât de vechi, eât tinerii de azi abia le mai înțeleg vorbele (textul). Chiar prin acesta însușire ele devin tainice, au un aer de sfîntenie misterioasă. Copiii și copilele le învață colindele din spusa bătrânilor, cum învață rugăciunile, fără nici o schimbare nici în text, nici în melodie. Așa ni-s'au păstrat frumoasele colinde și cu ele datina de a colinda. Această datină strămoșască la poporul nostru este ceva esențial pentru serbătorile Crăciunului. Colindătorii cântă »fii vesel, iubit creștine!“ și românul, bun creștin, de fapt este vesel: »ne veselim prea frumos de Nașterea lui Hristos“ zice *urarea* colindătorilor.

De cu ziuă încă pleacă copiii cu *pisara* (un fel de *sorcovă*) și

urează: »Să trăiți, să 'mbătrâniți!... Creștinii îi cinstesc cu mere, pere, alune, nuci, covrigi, — ce dă Dumnezeu, ca să le facă bucurie micilor povestitori ai venirii Domnului.

De cu seară pornesc copii cu *steaua* și fără stea. Acum »satul e de vuet plin“. Colindele răsună la uși, sub ferestri, în case; cetele de mici colindători umplu stradele. Colindele lor sunt religioase după cuprins. Melodia li-e trăgănată, chiar monotonană, dar cu gravitate evlavioasă. Așa sunt toate celea ce le cântă colindătorii cu steaua în 5 cornuri, cu luminiță înlăuntru și cu clopoțel, care clătinat lin, sună tactul cadentat. Tot de felul acestora sunt și celeace se obișnuiesc a se cânta cu *Vișlaimul* (obișeu cam eșit din uz) și ale irozilor (crailor).

Mai târziu, — pe alocuria după miezul nopții — pornesc la colindat »feciorii satului“. Ei încep dela popa. Cu binecuvântarea acestuia merg apoi la primarul și mai departe dela casă, la casă. Toți îi primesc cu cinste, dar mai ales unde sunt fete mari. Ei cântă în cete: o ceată de feciori într'o parte a satului, altă ceată iarăș în cea parte, — unde e comuna mare și extinsă, cum sunt la munți. Cetele de colindători se împart în două grupe; astfel cântă alternând așa, că grupul 1-u cântă o păreche de viersuri, ori un viers și refrenul (invocația), iar grupul 2 continuă repetând viersul din urmă și mai adougând unul; așa urmează schimbându-se până în capet. Atunci strofa ultimă o cată »ensamolu“ — toți laolaltă.

Colindele feciorilor încă sunt religioase în partea cea mai mare. Dar sunt și de cele lumești ori *sociale*, potrivite după împrejurările gazdei, la care colindă, dacă, d. e. acesta are fecior de însurat, fată de măritat, ori copii de botezat.

Sunt între colinde și unele de cuprins curat mitologic, așa cât numai aria le este colindă, încolo, textul e o baladă, un mit, o tradițiune, legendă ș. a. vechi reminiscențe ale unei lumi, ce credea în basme și vorbiă în poezii.

Noi, cari ținem la tradițiunile populare, ne veselim de veselia poporului, ascultăm și noi cu înduioșare acele pioase *imnuri*, pentru cari ne pot invidia alte neamuri, și credem, că facem plăcere cetitorilor noștri reproducând aici câteva colinde scrise din gura colindătorilor. »Le închinăm spre sănătate, — Că-i mai bună decât toate!

1. Colinda popii.

Colo 'n josu mai în jos
 Linu-i linu, leri-i, linu¹⁾
 Colo 'n șesul cel frumos,
 Joac'un luciuluceafăr.
 Da nu-i luciuluceafăr
 Că-i o sfântă dalbă rugă
 Dară 'n rugă cin' se roagă?
 Roagă nouă popi de țară
 Și cu nouă legumei (egumeni)
 Și cu nouă diecei
 Și cu nouă preoți sfinți:
 Dar diacu-i cap mai mic,
 Lăsa cartea d'a cetire
 Și din rugă că eșiră,
 Dând în toacă 'ntăia oară.
 Când a 'ntors a treia oară
 Ochii negri ridicară,
 Cată 'n sus și cată 'n jos
 Cată 'n sus spre răsărit
 Văzû luna și soarele
 Și doi galbini lucefere²⁾.
 Dar diacu-i cap mai mare
 El în rugă se 'nturnară:
 Ciudă mare ce-am văzut
 Văzui luna și soarele
 Și doi galbeni lucefere.
 Alei Iudă ne'nțăleaptă,
 Mare ești puțin pricepi
 Ce! nu-i luna nici soarele
 Nici doi galbeni lucefere,
 Că sunt doi storcuți din ceri
 Și cu doi fluți d'olor,
 Care vin la sfânta rugă
 Să asculte vecernia,
 De cu seară itrorele
 În zori de ziuă slujbe grele.
 Darear Domnul Dumnezeu
 Ca și Domnul de Părinte
 El să-m fie sănătos
 Sănătos și veselos
 Pe d'o mândră de colindă
 Dela Domnul pe-o izbândă
 Io 'nchinăm de sănătate
 Că-i mai bună decât toate
 Dela noi dela vre-o doi
 Mai vârtos dela Hristos.

2. Colinda Gazdei, la care învață
 feciorii a colindă.

Sub umbra de lemn de tei
 Flori din toate, flori³⁾
 Mândre mese sunt întinse,
 P'ângă mese sunt scaune,
 Dar la masă cine șede?
 Șede Domnul Dumnezeu.
 D'al doilea corn de masă?
 Șede Petrea St. Petru.
 D'al treilea corn de masă?
 Șede Ion sfânt Ion,
 Nănașul lui Dumnezeu.
 D'al patrulea corn de masă?
 Șede jupănu de gazdă.
 D'a de lucru ce lucrează?
 El închină c'un păhar
 Și păharu-i gălbior,
 Gălbioru că-i de flori.
 Da 'n gura păharului?
 Scrisă-i raza soarelui.
 Da 'n toarta păharului?
 Scrisu-i spicu grăului.
 Da 'n fundu păharului?
 Scrisă-i poama vinului.
 Dar ei bând și gomonind (veselind)

¹⁾ Se repeteste după fiecare șir.
²⁾ Dela luceafăr.
³⁾ Se repeteste după fiecare șir.

Și ochi negri ridicând.
 Cată 'n sus și cată 'n jos
 Cată 'n sus spre răsărit,
 Văzû sluga cea 'ncrezută
 Viind tare ca vântu
 Și sosiră ca gându,
 Cum sosiră așa grăiră:
 Bun prânzû la Dumneavoastră.
 Dacă-i bun haida la el.
 Că n'am venit d'a prânzire,
 C'am venit a jăluire:
 Iuda 'n rai că a întrat
 Tare raiul l-a prădat,
 Dar anume ce-a luat?
 Dar ia șustarul de botez
 Și scaunul de județ,
 Nu gândi slugă nimică,
 Na tunu și fulgeru,
 Că cu tunu tu-i tună
 Cu fulgeru-i fulgeră
 Iuda 'n rai s'a 'nspăimântă
 Toate jos că le-a lăsa,
 Și șustariul de botez
 Și scaunul de județ.
 Darear Domnul Dumnezeu
 Ca și jupănu de gazdă
 El să-mi fie sănătos
 Sănătos și veselos.
 P'eo mândră de colindă
 Dela Domnul pe-o izbândă.
 Io 'nchinăm de sănătate
 Că-i mai bună decât toate
 Dela noi dela vre-o doi,
 Mai vârtos dela Hristos.

3. Colinda primarului.

Dar a cui is estea curți,
 Linu-i, linu, leri-i, linu¹⁾
 Așa 'nalte minunate?
 De departe-s holburate,
 De d'aproape-s poleite,
 Pe din lontru zugrăvite
 Tot de frâe și de șai.
 Dară Domnul Dumnezeu
 Și cu jupănu birău,
 Șad în poartă răzimați
 Într'un băț d'albuț de brad,
 Da ei stând și gomonind,
 Și ochi negri ridicând,
 Cată 'n sus și cată 'n jos
 Cată 'n sus spre răsărit.
 Văzû stol de porumbași
 Mestecați cu găugmași,
 La picioare roșioare,
 La unghioare rotungioare.
 Și tot din unghiile lor
 Pică-pică spic de grău,
 Sub tufă de iarbă nalbă
 Să se facă lăcrăzău
 Lăcrăzău și feredeu,
 Să se scalde Dumnezeu
 Și cu jupănu birău.
 Ei se scaldă și se 'ntreabă
 Ce-i mai nou p'acest pământ?
 N'ui mai bun ca boul bun,
 Că muncește zi de vară,
 Zi de vară până 'n sară
 Ne-adăpat și ne mâncat.
 Ei se scaldă și se 'ntreabă
 Ce-i mai bun p'acest pământ?
 N'ui mai bun ca calul bun,
 Că mi-ș duce cap de om
 El mi-ș pune, el mi-ș scoate,
 Și se scaldă și se 'ntreabă

¹⁾ Se repeteste după fiecare șir.

Ce-i mai bun p'acest pământ?
 N'ui mai bun ca omul bun,
 Că bine ne-o omenit,
 Omenească-l Dumnezeu
 Cu darul Sfinției Sale.
 Darear Domnul Dumnezeu
 Ca și jupănu de gazdă
 El să-mi fie sănătos
 Sănătos și veselos.
 Pe d'o mândră de colindă
 Dela Domnul pe-o izbândă
 Io 'nchinăm de sănătate
 Că-i mai bună decât toate,
 Dela noi dela vre-o doi,
 Mai vârtos dela Hristos.

4. Colinda Vătavului.

Tipă marea 'n gura mare
 Vătav de mare¹⁾
 Cine 'n lume s'ar afla
 Să o 'noate 'n ceia parte,
 În cea parte pe de-o parte.
 Nime 'n lume nu s'aflară
 Fără N. N. e bun viteaz.
 Dimineată s'o sculat,
 S'o luat s'o pieptănat,
 De știri, la comelei²⁾ o dat
 Comelei, comelei, dragi comelei
 Gătașim voi murgul meu,
 Cel de dar dela nănaș.
 Șun comelei frău-i puse
 Ș'al doilea șaua-i puse
 Ș'al treilea 'nainte 'l duse.
 Iar N. N. e bun viteaz,
 În sulită se răzimară
 Și pe murg se aruncară.
 Murgul prinde a sări-re,
 Sări 'n vânt, sări 'n pământ,
 Sări 'n țermure de mare,
 Și nimica nu-mi dădură,
 Făr' un corn de căpeneag,
 Ș'o sfercușă de paloșă,
 Că murgul se poticniră,
 De domnuțul peștelui,
 Că-i cu solzii de aur
 Si cu ochii de taler.
 Iar N. N. e bun viteaz,
 C'o sărit ș'o înotat.
 El să-m fie sănătos,
 Sănătos și veselos.
 Pe d'o mândră de colindă
 Dela Domnul pe-o izbândă
 Io 'nchinăm de sănătate
 Că-i mai bună decât toate
 Dela noi de dela vre-o doi,
 Mai vârtos dela Hristos. A. V.

În ajun . . .

...Și 'n cet îmi razim fruntea grea de mândă...
 Te las odor și plec duios la cale,
 Vreau azi să-mi uit povestea ta de jale...!
 Senine glasuri, dulci cântări îngână
 La geam... și 'n pacea zimbetelor tale
 Uit tot cea fost... durerea cea păgână
 Ce s'a făcut pe sufletumi stăpână
 De când m'am dus din satul nost din vale...
 ...Și vise țes din firul de mătăsă...
 A vremilor ce de-astăzi o să vie,
 O mamă dragă, inger ce m'alini...
 Dar m'am trezit, căsuța-mi e pustie
 Și Moș Crăciun suspină lângă masă
 E trist și el... e trist între străini...

Grădina Șalea.

¹⁾ Se repeteste după fiecare șir.
²⁾ Servitori.

Din „Divina Comedie“ de Dante

traducere de *Georgiu Coșbuc*.

Cântul VII.

În cântul VII. poetul ne înfățișează caznele condamnaților din cercul IV. și V., peste cari stăpânesc suverani Pluto și Fle-gias. În cercul IV. se chinuesc avarii și risipitorii de avari; iar în al V-lea cei ce au căzut în păcatul mâniei.

Pe *Pluto*, Dante ni-l prezintă sub icoana unui lup, fiară lacomă, căci lacomi și fiere răpitoare sunt toți avarii și risipitorii.

a) Cântul începe cu cuvintele: Pape Satân, pape Satân, aleppe! Explicarea cea mai firească a acestor cuvinte este, că nu sunt decât o simplă mișcare isteată de consonante și vocale, anume alese, și potrivite pentruca să se scoată în relief confuzia și zăpăcirea minții diabolice. Poetul lombard *Carlo Porta* traduce cuvintele lui Dante cu următorul joc de cuvinte:

Ala belara de scesa cornara.

Oricine cunoaște limba italiană cât de cât, vede că aceste cuvinte nu sunt decât o îngăimare de fraze fără înțeles, sunt „blitri“.

b) Versul 4 a traducerii poetului Coșbuc, este următorul:

Nu fără cauză, 'n iad acesta vine.

Așa e vremea 'n cerul unde-a pus Trufașei culpe. Arhangelul o ține“.

Cuprinde motivarea porucii date lui Pluto, de însoțitorul lui Dante, Virgiliu, de a împiedeca înaintarea lui Dante în adâncimile iadului. Așa e vrerea acolo sus în cer! Însă șirul al doilea și al treilea al traducerii e cam obscur. Cred, că fi va consult să traduc fidel originalul de: Așa e vrerea în cer, unde Mihail (arhangelul) a răzbunat răscoala superbă. Va să zică pentru înfrângerea orgoliului lui Pluto, i-se amintește acestui spirit infernal înfrângerea rușinoasă primită în cer din partea lui Mihail arhistratigul celor cerești. Amintirea acestei învingeri își are apoi efectul dorit, cum se constată numai decât în versul următor:

c) În cercul al 4-lea sunt cum am zis avarii și risipitorii separați în 2 cete mari, împărțite de cele două zone ale cerului, ce ni-l putem închipui tăiat în două de un diametru, de o linie transversală. Ambele cete rostogolesc, cum ne spune versul 9, poveri mari cu pieptul, bolovani și stânci. Venind din două părți, se ciocnesc cu vuet, la un punct extrem al diametrului, se înjură reciproc, și se întorc iarăși înapoi și iarăși se ciocnesc la celalalt punct extrem al diametrului, între aceleaș urlete și blăsteme, conștii fiind, că acel flux și reflux al lor e veșnic. Reproșul ce și-l fac e: Ce tot aduni? Ce tot arunci? Adecă ce tot aduni la avari zgârcitule? Ce tot prădezi risipitorule? Unul fiecare, va să zică, aruncă în fața celuilalt păcatul său. Ciocnirea acestor două cete poetul o aseamăna frumos cu ciocnirea furtunoasă a valurilor la Coribde 'n mare. Vorbește de strimtoarea vestită dela Messina, unde se izbesc furtunos undele mării Ionice și Thyrronice.

d) Dante enunță, că păcatul necumpătului în avari condamnă pe cei mai mulți. „Popor decât airea văzui cu mult mai mare...“ spune el în vers 9. Așa spunea și Virgiliu în cântul VI. din *Aeneidă*: „maxima turba

est“. Foarte corect! Știm doară, că nu știm ținea măsură în *adunarea averilor și folosirea* celor adunate, dar mai ales în folosirea lor, căci multora li-se pare a deprinde chiar vărutea maritimiei, când sunt risipitori — este pricina celor mai multe perderi sufletești.

c) În legătură cu acestea ne-am putea întreba: De ce pune Dante pe zgârciți și pe risipitori, două genuri de păcătoși așa de deosebite și opuse în *acelaș cerc de suferințe*? Răspundem: Pentrucă avariția și risipa sunt păcate într'anumită privință egale. Ambele convin doară în nota de a nu observa *măsura potrivită* în spesarea și folosirea banilor și averilor. De aceea se și socotesc aceste două păcate de corelative: *alieni appetensi* (avaritatea) *sui profusus* (risipa) *sua parvipendere*, *aliena cupere*.

f) Versul 14:

„Au fost cu minte atât deș'ntunecată
În primul traiu, mi-au zis, c'au strâns și-au dat
Ce 'nseamnă 'n lume a da cu judecată“

e cam obscur în traducerea românească. Textul italian e următorul:

„Ed egli a me: Tutti guanti fôr guerci
Si della mente in la vita primaia,
Che con misura nullo spendio fêrci.“

Traducerea corectă deci e, că neamul acela, mulțimea întreagă din dreapta și stânga, de care întreba-se Dante pe Virgiliu, în versul 13, sunt cei ce fură atât de întunecați la minte în primul lor traiu, adecă în viața pământească, cât n'au făcut nici odată spese cu judecată, adecă cu chibzuială și cu măsură. Cu alte cuvinte, Virgiliu îi explică lui Dante, ceea ce noi deja știm, că aci se chinuesc cei zgârciți și cei risipitori.

Poate, că ar eși acest înțeles și din traducerea dlui Coșbuc, dacă am socoti cuvintele Dsale penetrate de o notă fină ironică; înțelegând astfel tocmai contrarul lor.

g) Versul 16 conține greșala destul de mare, de a atribui papilor, cardinalilor și clericilor, zgârcenia, ce învinse în ei ori-ce măsură. Tocmai din contra! Dante îi acuză de risipă a averilor, cari sunt *patrimonium pauperum*. Aceasta e în armonie cu părerile lui Dante față de arhieriei, domnitorii bisericesti nepotiști: *Quid ad pastores tates? Quid, si Ecclesiae substantia diffluit, dum proprietates proprinquorum suorum exagantur?* (Monarhia, II. 11).

Poate că face dificultate cuvântul *avaritię sau sgârcenie*, care aievea ocură și în original? Trebuie să se știe, că în limba lui Dante, avariția e una cu pofta, lăcomia după avari (itol. cupidigia) și astfel cuprinde și risipa, care și ea denotă sete nepotolită după avuții și plăceri. Că apoi Dante, pe unii Papi, Cardinali și mulți clerici îi înșiruie nu în ceata zgârciților ci a *risipitorilor*, se vede limpede din ultimul șir al versului 19. unde pune față în față pe cei sgârciți și pe cei risipitori, Zugrăvindu-i pe cei dintâi cu *pumnii închiși*, iar pe cei din urmă *tară de plete, co' crin mozzi*, cum se zice în originalul italian, adecă cu părul tăiat; deci precis în figura persoanelor bisericesti, cari știm din chipurile lui Giotto, că purtau pe vremea aceea capul ras.

g) Vers 17, iarăși e obscur. Originalul ar fi cam acesta: Și eu: Măestre Dante aceștia, ușor aș putea recunoaște mulți, cari au fost pătați cu astfel de fărădelegi.

i) Versul 18, e o admoniție frumoasă

pentru oricine. Vieța mizerabilă ce-o duc, cei-ce prețuiesc numai bunurile și averile trecătoare ale acestei lumi, neglijând frumusețile veșnice, are de urmare pedeapsa de a ne fi memoria îngropată pe vecie în întunericul uitării. Ce frumoasă e însă în schimb răsplata celor darnici: „Frânge celui flămând pâinea ta, și pe săracii cei fără de casă, bagă-i în casa ta: de vezi pe cel gol, îmbracă-l, și nu trece cu vederea pe cei ce sunt din sămânța neamului tău. Atunci va ieși de dimineață lumina ta și sănătatea ta curând va răsări, și va merge înaintea ta dreptatea ta, și mărirea lui Dumnezeu te va încunjura... Și de vei da flămândului pâine din sufletul tău, și de vei sătura sufletul cel năcăjit, atunci va străluci întru întunerec lumina ta, și întunerecul tău ca miazăzi, și va fi Dumnezeuul tău cu tine pururea... Isaia cap. 58 v. 7—11.

j) După ce Virgiliu i-a fost arătat lui Dante sfârșitul tragic al alipirii de avari, încredințate sau rânduite *Sorșii*, cari de-ar fi cât năsipul, răscolit de mările umflate de vânt, cât stelele cari strălucesc pe ceriu, tot n'ar face, vorba lui Boeriu, să înceteze, să plângă genul uman, — se naște în Dante dorința să afle ceva mai de aproape despre această *Soarte*, în mâinile căreia e întregul lumii bun. Și explicarea e deamă de un poet creștin. Precum ceriurile, — cele nouă opere cerești (după concepția medievală), — sunt conduse și guvernate în mișcări, de corurile ingeresti — ideea-i adevărată cel puțin în esență, într'u cât Dumnezeu guvernează universul atât nemijlocit, cât și prin mijlocirea, slujbă a ingerilor, cum învață toată teologia școlastică, — așa și pământul ca să fie armonia deplină încă e condus de-un *Spirit* ceresc, de un inger.

Toate dară stau sub aripile ocrotitoare ale Provedinții divine, care lucrurile le orânduiește cu înțelepciune. Așadară numai trăim în era păgână, când *Soarta* oarbă, fatumul stăpânea tiran inexorabil peste inimi. Dumnezeu se îngrijește de toate, și de lume și de averile ei; fie el însuși în persoană, fie prin *Soarte*, *Spirit înțelept*.

Sfârșind cu cercul al IV-lea. ambii poeți cohoară în cercul al V-lea, în care e smârcul, belta mocirloasă a Stixului, cu apă roșie întunecată, care încunjură cetatea puternică *Dite*, îndărătul murilor în care sunt clase mai alese de păcătoși. În apele murdare ale Stixului, sunt figurile goale ale *furioșilor*, în sufletul cărora s'a instăpănit *mânia*. Ei se bat! Se stășie reciproc; rup cu dinții carne și oase din trup. Pedeapsă adevărată! S'au bătut în viață; s'au certat și n'au crutat pe de-aproapele deloc, sfâșiindu-i persoana și numele cel bun în fel și formă. Bată-să deci în veci și purure!

„Și-așa voesc să știi c'acești mișei
Subt apă chiar urmează svârcolirea
Și fac de ies beșici pe loc, precum etc.

Poetul Coșbuc ne sugerează deci idea, că toți furioșii urmează svârcolirea chiar și subt apă. Dar, originalul ne spune, că Virgiliu descopere lui Dante sub apele Stixului, alt gen de păcătoși. Îi descopere adecă aolo, pe cei *trști*, — pe cei cuprinși de trândăvie sufletească (lad. accedia). O spune espres textul italian: „portando dentro *accidioso fummo*“.

Cu toate că trăiseră în lumea, înveselită de soarele datător de lumină și viață,

totuși fuseseră oameni trândavi, apotici, mi-santropi. Ei înșiși aseamănă această lene al lor cu fumul. Pentru-că precum fumul în-egrește mai ales părțile superioare, bagdadia unei căsi, așa și lenea (accedia) se înstă-păuește mai ales asupra *intellectului și voinții*, arătând celui dintâi, că a face bine e lucru foarte greu, iar pe-a doua sperându-o și făcând-o neapță spre alegerea lucrului bun.

Trândăvia le-a plăcut în viață? Trân-dăvia li-e partea pe fundul smărcului Stix! După G. Poletto. Dr. A. Nicolescu.

Pape Satân, pape Satân, aleppe!
Strigat-a Pluto cu glasul lui cel gros,
Iar dulcele 'nțelept, ce tot pricepe

Mi-a zis spre-a mă 'ntări: Nu sta fricos!
Ori cât de tare-ar fi, dar să-ți astupe
Nu poate al nostru drum, de stâncă 'n jos.

Spre-acel cu gură largă apoi: te rupe,
Cu furia ta 'naontrul tău, pe tine,
Dar dă-ne drum; să taci spurcate lupe.

Nu fără cauză 'n iad acesta vine
Așa e vrerea 'n cerul unde-a pus
Trufașei culpe. Arhangelul o ține.

Când e catargul rupt, cum cad' de sus
Grămadă pânzele de vânt umflate
Cumplitul monstru așa căzu răpus.

Iar noi pe malul văii 'ndurerate
Intram acu 'ntr'a patra vâgăună
Ce 'nfundă 'n ea a 'ntregii lumi păcate

Atâta chin și caznă cine-adună,
Tu vecinică justiție, — aici: și astfel
De amar, al nostru rău, cine-l răsună?

Precum să frânge-un val isbit de-acel
Ce 'n contra-i vine, la Caribde 'n mare,
Așa se 'ntoarce aici âst neam mișel.

Popor decât airea, văzui cu mult mai mare
Poveri rostogoleau cu peptu 'n munci
Din două părți venind cu urlet mare.

De-odată se ciocneau și tot-atunci
Cu toții se 'ntorceau, pornind spre-afară
Strigând: Ce tot aduni? Ce tot arunci?

Și-așa veniau prin neagra vale iară
Spre-opusul punct din vale, făcând ocolul,
Mereu strigându-și versul lor de-ocară

Și iarăș se ciocnea, și-acolo stolul
Cu-alt stol, fiind la miezul văii-ajuns;
Și ca și trist, văzându-le acum rolul

Măestre-am zis, te rog să-mi dai răspuns
Ce neam e el? Și'n stânga noastră, tată,
Sunt toți clerici acești cu părul tuns?

Au fost cu mintea-atât de întunecată
In primul traiu, mi-a zis, c'au strâns și-au dat
Ce 'nsamnă 'n lume a da cu judecată.

Destul de clar ți-o spune-a lor lătrat
Când ei spre două puncte a văi cură
Și aci-i desparte opusul lor păcat.

Toți papi și cardinali și clerici fură
Acești ce de ori ce păr au creștet gol,
Și 'n ei sgârcenia 'nvinsă ori ce măsură

Și-am zis: Eu că dintr'atâta stol
Cunosc, măestre, multe, atari ainte
Spurcate sus de-așa de trist nămol,

Iar el: Hrănești zădarnice credințe,
Obscura vieată atâta solzi le dete
Că bruni îi face-ori căre-i cunoștințe.

Ciocnise-vor etern aceste cete
Astfel, și eși-vor, unii din morminte
Cu pumnii 'nchiși, iar alții făr' de plete.

I-a smuls „a da“ și-„a strânger“ fără minte
Din dulcea lume, de se bat mereu
Cum vezi, aici, că-ți stau 'nainte

Aici vezi scurtul joc ce-au, fătul meu,
Averile ce Sorții-s rânduie
Cari sbuciumă pe om atât de greu.

Acum ori câte averi sunt grămădite
Și-au fost sub lună n'ar putea să dea
Odihn' acestor suflete ostenite

Iar eu: măestre, să-mi explici aș vrea,
Ce-i Soartea despre care-ai prins a spune
Că 'ntregul lumii bun e 'n mâni la ea?

Iar el: Oh, lume-a mișilor nebune!
Ce grea-i orbia 'n care ea petrece
Deci vreau s'ascultți spre-a prinde 'nțelepciune

Acel a cui știință tot întrece
Creându-și ceruri, duce el le-a pus,
Prin orice parte-ori care parte-ar trece

Spre-a-și da egal lumina ei de sus
Tot astfel, un stăpân a dat splendorii
Umaneii vieți și-un duce i-a prepus.

La timp spre-a permuta averi și glorii
Din neam în neam, și 'ntruna printre voi,
Oricât s'opun cu mintea muritorii.

De aceea se ridic' ori dă 'napoi
Un neam și alt neam, cum Ea voi să fie,
Ce ascunsă e ca șarpete sub foi.

In contra-i mintea-vă nimic nu știe;
Iar ea prevede, judecă și-așază
Ca și alți Eleoni pe a-lor, a sa domnie.

Schimbarile nici când nu-i 'ncetează;
Nevoia-i dă aripi, atât de des
Se schimb' acei ce sorților urmează.

Ea este cui atâtea hule-i es,
Căci cei ce-ar trebui elogi-a-i face
O blăstemă și-o 'njură prin eres.

Dar ea, ferice, aude tot și tace.
Și 'n rând cu alte primi făpturi, ce mân'
[ale lor sfere,
Ea-și mân' a sa 'ntru neștirbită pace.

Să 'ntrăm acum la mult mai grea durere.
Cad stelele cari răsăreau pecând
Plecăm, iar timpul grabă 'n mers ne cere.

Și-am dat, prin cerc spre-opusul mal trecând,
De-un mic izvor ce'n clocot pe-o săpată
De dânsul groapă se vărsa scurgând

O apă roșie adânc de 'ntunecată,
Și așa mânădu-i turburele unde
Intraram jos pe-o cale 'nfricoșată:

Un smârc se face, Stix numitul, unde
Âst jalnic râu, ajuns sub poală jos
La tristul mal silit e să se 'nfunde.

Și-atent câțând spre locul noroios
Văzui mișei, cu totul goi și 'n față
Vădind cu toții-un suflet mâniaș.

Și toți se bat și nunumai din brațe
Ci 'n cap și 'n pept și cu genunchii, ei
Fășii cu dinții rup, de-unde se 'nhață

Și-atunci: Virgil, tu vezi aici pe-acei
A căror furie-a 'nvins înrânși firea
Și-așa voesc să știi, c'acești mișei

Subt apă chiar urmează svârcolirea
Si fac de ies beșici pe lac, pecum
Vezi însuți tu ori unde 'ntorci privirea.

Am fost, zic ei, înfipti în glod acum,
Tot triști în dulcea soarelni lumină,
Purtând în noi mereu amarul fum.

Și-aici noi ne 'ntristăm în neagra tină
Âst imn le gâlgăia din gât bol-bol
Căci n'au putut a spune o vorbă plină.

Dând mlaștinii înpuțite-un mare ocol
Așa 'ntre răpa seacă și rovine
Cu ochii 'ntorși spre-acei ce 'ughit nămol
Soseam sub poala unui turu în fine.

De Dumnezeu Născătoarea Fecioară Maria.

Hattler S. J. — Tot S. J.

I. Ziua Nașterii.

Despre mărita ei naștere ne spun una-alta și cărțile cele vechi. Pe vremea când Irod domnea în Ierusalim ca de vre-o patru-sprezece ani, trăia în Nazaret un om cu dare de mână, pe care-l numiau Heli, sau Heliachim, ori și Ioachim. Obârșia și-o trăgea dela regele David. De soție avea pe o anumită femeie, cu numele Ana, Din Vifleim. Amândoi duceau o vieată cucernică înaintea lui Dumnezeu și umblau cu mare grijă pe calea poruncilor Domnului. Avera și-o împărțiseră în trei părți: una au jertfit-o lui Dumnezeu pentru biserica din Ierusalim și pentru preoții Domnului; alta au împărțit-o între săraci, iar a treia au folosit-o spre propria lor susținere.

N'au avut însă copii. Asta le umplea inima de supărare nespūsă. S'a întâmplat odată, că Ioachim în sărbătoarea sfințirii bisericii s'a dus la Ierusalim, ca acolo să se roage și să aducă jertfă Domnului. Preotul l-a respins, pentru că credea, că blăstemul Domnului zace asupra capului lui, de aceea n-are copii. Înfruntarea aceasta l-a durut foarte pe Ioachim, s'a întors deci împreună cu Ana la casa sa; a postit și s'a rugat cu stăruință, ca Dumnezeu să-l dăruiească cu un copil. Au făgăduit amândoi, că copilul ce li-l va da Dumnezeu îl vor închină lui.

Dumnezeu în sfârșit le-a ascultat ruga. Ana a născut o fetiță, care fusese aleasă de Dumnezeu să fie mama unuia născut fiu al său.

Întâmplatu-s'a aceasta la anul 733, după zidirea Romei, în 8 Septemvrie. După o părere străveche ziua nașterii Preacuratei Fecioare Maria a căzut Sâmbăta.

Tuturor celorlalți sfinți, biserica le prăznuiește ziua morții, și numai Mântuitorului Isus, Vergurei Maria și sf. Ioan Botezătorul le serbează și ziua nașterii, și încă din pricina, că aceștia s'au născut fără păcatul strămoșesc, deci au fost sfinți deja la naștere; ceilalți toți se sfințesc numai după naștere, prin botez.

Ziua nașterii Preacuratei o mai serbează biserica așa de strălucit și de aceea, pentru că nașterea ei pentru întreagă lumea a fost nespūs de binecuvântată și îmbucurătoare. Întâi, adecă ea e mama lui Isus Hristos, a Mântuitorului nostru; prin ea a venit în lume Răscumpărătorul, după care oftase omenimea de-alungul alor 4000 de ani, a doua oară însă, în chip sufletesc, s'a făcut mamă și a creștinilor. Ea totdeauna se poartă cu dragoste de mamă față de aceia, cari o iubesc și o cinstesc cu evlavie; pe aceștia îi ia sub ocrotirea sa puternică și le câștigă multe daruri.

2. Ziua numelui.

Jidovii aveau obiceiul de a pune nume fetelor lor nou născute numai în a cincisprezecea zi dela naștere. Maicei Răscumpărătorului lumii i-au pus numele Maria.

Numele acesta nu părinții l-au ales ficei lor, ci însuș Dumnezeu. Sfântul Ieronim, dascălul bisericesc, zice: »Mărețul nume: Maria, care s'a dat Maicei lui Dumnezeu, n'a fost iscodit pe pământ și nici n'a fost dat și ales de către oameni. A venit din cer și s'a dat la porunca Domnului.»

Acum însă dacă cuiva însuș Dumnezeu îi pune nume, atunci totdeauna e plin de adevăr și de adâncă însemnare pentru cel ce îl primește. Așa e deci și numele Maicei lui Dumnezeu. *Maria* însemnează *preainalt, tare, puternic* sau *femeie* și *doamnă* în acelaș timp. Și Maica Domnului cu adevărat așa-i.

Ea e *preainaltă*, pentru că între făpturi nimic nu e ce să fie mai înalt decât rangul de mamă a lui Dumnezeu; ceva mai înalt și mai mărit nici închipui nu ne putem.

Ea e *tare*, pentru că cu darul dobândit dela Dumnezeu a strivit capul strămoșescului șerpe, a spiritului celui rău și l-a învins în așa chip, că peste ea nu poate avea nici o putere.

Ea e *puternică*, pentru că prin întreprunerea sa la Preasfântul ei Fiu poate tinde ajutor acelor, cari o iubesc, o cinstesc și se îndreaptă spre ea.

Ea e *doamnă*, pentru că e Maica Domnului, a regelui cerului și pământului.

Și pentru aceasta »Maria«, numele Maicei lui Dumnezeu totdeauna a fost drag și cinstit înaintea creștinilor adevărați și credincioși. Fericitul Pavel, numit dela cruce, nu pronunță niciodată acest nume fără a-și lua potcapiul și fără a-și pleca capul, ca și cum ar fi stat înaintea tronului reginei cerești. Preoții încă trebuie să-și plece capul la sf. liturghie, de câte ori numai pronunță numele Mariei. Credincioșii catolici apoi au prăznuit »Numele Mariei« încă și în vremurile străbune. Serbarea aceasta s'a arătat în public mai întâi în Spania, papa a întărit-o în 1513, iar dela 1680 o prăznuiește întreagă biserica catolică

3. Tinereța.

Despre copilăria Maicei lui Dumnezeu sfânta scriptură nu face nici o amintire. Numai mai târziu au adunat sfinții părinți una-alta, ce umblă din gură în gură despre copilăria Mariei.

Ce au adunat despre aceasta se poate cuprinde în următoarele:

Ioachim și Ana, evlavioșii părinți ai Mariei făcuseră vot, că copilul ce-l vor dobândi dela Dumnezeu îl vor închină slujbei Domnului, în biserica Ierusalimului. Eră adecă lângă biserică un institut, în care se creșteau fetițe; li-se dădea învățătură în sfințele legi și se deprindeau în lucrurile muieresti de folos, având totodată să pregătească hainele preoțești și să le curățească. Fetițele, cu incheierea acestei creșteri și după ajungerea vârstei hotărâte se puteau reîntoarce la părinții lor.

În acest institut de creștere și-au dat părinții Mariei odorul lor de copilă; la vârsta de trei ani au dus-o în Ierusalim. Au condus-o sus în biserică, au închinat-o lui Dumnezeu pe lângă ceremoniile prescrise și au dat-o în seamă preoților, cari

cărnuiau institutul. Maria și-a luat rămas bun dela părinți și a fost numărată între celelalte copile. S'a dus bucuroasă în Ierusalim, pentru că acolo a putut sluji lui Dumnezeu neconturbată.

Cu cea mai mare sânguință a început să învețe lucrurile femeiești, nu peste mult apoi a și învățat să toarcă, să coase, să brodeze cu fir de aur și de mătăasă, precum pretindeau preoții pe seama casei lui Dumnezeu. Dar i-s'a dat învățătură și în cetitul cărților vechiului testament și în scurtă vreme nu numai, că înțelegea psalmii, ci știă să-i și cânte minunat. Ascultă preoții Domnului cu luare aminte, ba chiar cu bucurie, când spuneau sfințele istorii și, pe urmele profetilor, vorbeau despre Răscumpărătorul ce avea să vină.

Plăpânda fecioară se sculă și în miez de noapte și se rugă pentru sine și pentru întreg poporul. Des de dimineață iarăși se apucă de rugăciune cu cea mai mare smerenie, apoi își vedeă de lucru, cu el petrecându-și timpul până la prânz. După amiază răsfoia sfințele cărți până când sosiă vremea aducerii jertfii de seara celei zilnic obicinuite. La aceasta ea nu numai, că eră de față, fără ajutor și la cântarea cu evlavie a psalmilor. Ea însă preamăria pe Domnul și de alte dăți, pentru că spre pildă când o salutau alții, salutului îi răspundeă cu cuvintele »Har Domnului.« De aceea, sf. Ieronim crede, că vorba aceasta frumoasă se trage dela ea.

Față de tovarășele sale a fost foarte bună la inimă; le serviă cu bucurie, de multe ori le ajută și la lucru luând asupra-și partea cea mai grea. Totdeauna a fost blândă și răbdurie. Dacă vedeă de cei ce sufer și morboși, simția o milă din inimă față de ei, îi mângăia și îi ajută după putință. Mai presus de toate își dá silința însă, ca nici una dintre soațele sale să nu vatempe pe Dumnezeu prin vre-un păcat.

Sfântul Ambrosiu scriind despre anii de copilărie ai Mariei, zice, că cu trupul și cu sufletul a fost fecioară și c'a fost umilită cu inima, că vorbiă puțin și cu sfială și că cetia cu osârdie sfințele cărți. Nu s'a străduit după bogăție ci s'a încrezut în Dumnezeu și a muncit cu sânguință. Nu și-a bătut capul cu laudele oamenilor, ci singur lui Dumnezeu a voit să-i placă. N'a vătămat pe nime, a fost cu bunăvoință față de toată lumea, a dovedit respect față de cei bătrâni și n'a pizmuit nici pe tovarășele sale și nici pe alții, a încunjurat orice laudă de sine, a urmat vocea inimei sale și s'a silit în tot chipul spre virtute. Părinții nu și i-a întristat cu priviri morocănoase, pe săraci nu i-a disprețuit, n'a răs de schilozi și niciodată n'a arătat ușa celui lipsit. În privirile ei nu eră nici o posomorâre, în vorbele ei nici o sburdălnicie, în mersul ei nici un neastâmpăr, în glasul ei nu se vedeă nimic batjocoritor. În chipul acesta forma trupului său a fost icoana frumoasă a sufletului său, icoana virtuții; vieța Mariei a fost atât de sfântă, încât poate sluji de pildă oricui.

Încă pe când se află în biserică a făcut vot, că nu se va mărită niciodată și că întreagă vieța sa, dacă îi va plăcea lui Dumnezeu, va trăi în vergurie. În Ierusalim a rămas unsprezece ani. Când a ajuns de patrusprezece ani s'a reîntors la părinții

săi în Nazaret. După ce a înțeles, că această e voința lui Dumnezeu, s'a învoit la logodirea sa cu sfântul Iosif. Dar și după logodnă a rămas în casa părinților săi și atunci s'a întâmplat, că Dumnezeu a trimis la ea pe arhanghelul Gavril, care a salutat-o cu reverință și i-a binevestit, că va fi Maica Răscumpărătorului lumii. Maria s'a supus cu umilință rânduelii lui Dumnezeu.

Și astfel Fiul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu om s'a făcut și a locuit întru noi.

În vremile din bătrâni, dacă corăbierii voiau să plutească în siguranță pe marea neînchipuit de întinsă; dacă doriau să știe încatr'o trebuie se cărmuiască corabia în întunerecul nopții; trebuia să se uite la o anumită stea, care se numește *steaua polară*, ori *steaua mării* cum îi zic corăbierii. Vieța creștinului e asemenea călătoriei nesigure pe marea sbuciumată de valuri; multele primejdii și ispите, ca un vifor puternic, îl pot duce pe om în prăpastia păcatului și a veșnicei osânde. Însă pilda strălucită și întreprunerea puternică a Mariei ne este steaua conducătoare. Spre ea trebuie să privescă creștinul în această vieță, la pilda ei trebuie să se gândească, aceea s'o urmeze, pe ea trebuie s'o cheme într'ajutor, și cel ce va face-o aceasta, nu se poate să piară.

De aceea pe dreptul au numit-o pe Maria *steaua mării*. E de toată frumuseța aceea cuvântare, pe carea sfântul Bernat a ținut-o odinioară despre aceasta. Între altele zice astfel: »Maria însemnează steaua mării, și acest nume i-se nimerește întru toate Maicei Precurate. Ea e luminoasă și e stea strălucitoare pe această mare întinsă: vredniciile ei lucesc într'o lumină de farmec, iar pildele ei împrăștie lumină. Nu-ți întoarce privirea de către strălucirea acestei stele, dacă nu vrei ca valurile să te îngroape în adâncime.«

»Dacă bagi de seamă, că pământul de sub picioare nu ți-e sigur, făr' ești aruncat în coace și în colo de furtună prin valurile vieții, caută în sus spre această stea și strigă: Marie!«

»Dacă valurile turbate ale mândriei sau ale dorinței după laude, sau a calumniei, sau a geloziei, te aruncă în coace și în colo, caută în sus spre stea și strigă: Marie!«

»Dacă mânia, sau dorința după averi sau desfătarea simțurilor îți turbură inima, ca turbarea furtunei luntrea, ridică-ți ochii spre stea și strigă: Marie!«

»Dacă mărimea păcatelor tale te îngrozește, dacă conștiința-ți rănită te umple de rușine, dacă cât pe aci e să te răpească cu sine prăpastia desperării ca să te tragă în afunzime; caută spre această steauă și strigă Marie!«

»In primejdii, în nedumeriri, în îndoieli cugetă-te la Maria, chiamă într'ajutor pe Maria, să nu-ți încete limba în a o pomeni, să n'o lași să dispară din inima ta.«

»Dar pentru că să o câștigi de întreprunătoare, nu te dă în laturi când e vorba să-i urmezi vieța. Urmează-i numai și nu vei rătăci, chiam-o într'ajutor și nu te vei descuraja, gândește-te la ea și nu vei judecă greșit.«

Dacă ea te sprijinește nu te vei poticni, când ea te ocrotește n'ai de ce te teme; sub conducerea ei nu te obosești și sub patronajul ei vei ajunge norocos în portul mântuirii. Cearcă de vezi la tine însuși, cât de adevărat este ceea ce stă scris: »Și eră numele Fecioarei Maria, adevărat: steaua mării.«

Trad. de: Augustin Răchită.

Iubirea cerului.

O pace sfântă, plină de mistere
Iși poart'aripa grea a stăpânirii
Și țese lin o vrajă neînțeleasă
În noaptea cea sfânt'a tănuirii.

Adânc și tainic doarme Betleemul
Sub negrul văl al zării 'ntunecate
Și stelele aprinse de sfială
Iși cern argint din pleoape tremurate.

Un șvoncelesc 'și 'ncepe lin cântarea...
Tresar a lumii suflete pribeg.
Și-ademeniți păstorii se cutremur
De-o vrajă, n'o pot înțelege:

În dragostea lor cerurile 'nalte
Imbrățișează darnice pământul;
Și steaua răsăritului vestește
În peșteră pe Dumnezeu Cuvântul.

Și-a stimpărat a dărilor pară
A sufletelor lume tănuită
Și așteptarea veacurilor grele
Yăzutu-și-a nădejdea împlinită.

Pe drumul lung al vremii nesfârșite
Pornitu-s'a a cerului iubire
Yestind pământului dorita pace
Și oamenilor bună învoire.

Octavian Lupeanu.

Călătoria mea spre Ierusalim și Egipt.

Dr. Paul Luran.

Arzând de dorul ferbinte de a vedea cu ochii mei locurile acelea sfinte, călcate și sfințite de însăș preasfințitele urme a Mântuitorului lumii, și a Maicii sale Preacurate, — după ce dela Ilustritatea Sa, preabunul nostru Arhieru: Dr. Demetriu Radu mi-am căpătat concediu, iată că în 7 Martie 1911 dimineața la 4 ore la gara Rév mă urcai pe trenul accelerat, ca să mă asociez unui grup de peregrini: germani, poloni și câțiva maghiari, conduși de vestitul întreprinzător de călătorii: Hyrenbach din Carinthia.

Călăuzul, arătându-mi biletul meu de legitimare, că aparțin și eu peregrinilor, cari merg la Ierusalim, mă conduce în un cupeu separat pe ușile căruia eră pusă inscripția: »Bérelt szakasz. Jeruzsálemi kirándulók.«

Până la Predeal timpul a trecut foarte cu greu; nu aveam cu

cine conversă; — toți vorbeau sau germanește sau în limba polonă, — maghiari nu erau decât un preot r. cat. pensionat și un civil, ambii din orașul Pozsony, germani maghiarizați și numai imperfect vorbeau limba maghiară. Îl întreb pe bătrânul pleban: »Domnule coleg! Cum ai îndrăznit la această etate a întreprinde o călătorie atât de ostentitoare?« — Îmi răspunde bătrânul: »Hállgásson mágá, erősebb én mint mágá!« — Și a avut drept bătrânul. Pe Marea Mediterană, când m'am reîntors din Africa, eu, precum voiu spune mai la vale, am fost foarte greu morbos, până când bătrânul nu a avut nici un rău.

Când sburam cu acceleratul peste plaiurile romantice din jurul Brașovului, și îngândurat priviam la munții grandioși, prevestitori a confiniilor dintre România și Ardeal, deodată mă lovesc la urechi cuvintele unui proverb rostit în limba italiană din partea unui domn bătrân, care ședează lângă mine și vorbea cu altul în limba poleacă. — »Cum domnule?« — îl întrebai eu — »Da, — răspunse bătrânul, — și mă bucur, că voiu avea cu cine să mă exercitez în limba aceea atât de dulce, care de atâta vreme n'am avut cu cine să o vorbesc.« — Făcând pretenție cu el, am știut, că-i un jude de curie penzionat din Viena. Posedea binișor limba italiană și nu voia nici decât să se despărtească de mine. Prietinel, cu care vorbea de mai nainte, eră un medic militar din Varșovia, om foarte inteligent, carele nu știa italienește, ci știa francezește. De acesta m'am bucurat eu, deoarece m'am exerciat în limba franceză. Așa apoi făcând pretenție cu acești doi domni, foarte plăcut am petrecut timpul până seara la 10 ore, când am sosit în București. Aici apoi s'au asociat grupului nostru 90 persoane sosiți din Galiția — via Bucovina — între cari erau domni, domne, toți poloni afară de cinci persoane: 3 români și 2 maghiari. Românii erau: preotul gr. or. din Lemberg, actualul metropolitului din Cernovitz și un civil din Bucovina. Maghiarii erau: preotul rom. cat. din Lajosfalva (Bucovina) și un jude penzionat din Ökörmező, carele sărmanul de el eră surd.

În ziua următoare, după ce în grupuri mai mici am vizitat Bucureștii, și am rămas cu toții încântați de minunatele edificii publice și de curățania exemplară ce domnia pretutindeni, am plecat cu acceleratul spre portul Mării Negre: Constanța, unde ne așteptă deja gata de drum modernul vapor »România«. Acesta este un vapor de

5000 tonelate. Este mănănat prin două mașini cu putere de 20 mii HP. Formează proprietatea statului român și este provăzut și cu telegraf fără de sârmă. Percurge 36 km. pe oră. Toți ofițerii erau români, căpitanul eră militar activ. Oameni foarte afabili și prietinoși, mai ales față de noi cei patru români, cari eram pe vapor. Ne aflam ca acasă între ei.

Trecerea Bosforului.

După o călătorie de 12 ore pe Marea Neagră, în Martie după amiază am sosit la intrarea Bosforului, carele despărtește Asia de către Europa. Timpul eră foarte frumos, marea liniștită, când deodată vaporul prin buciumul său dă un singnal asurzitor și apoi se oprește... Eram la gura strâmtorilor dintre Asia și Europa. Gurile înfiorătoare a tunurilor de pe fortărețele turcești de pe ambii țărmuri, erau îndreptate spre vaporul nostru, deci trebuia să ne oprim, altcum... nu eră bine de noi.

Numai decât apoi cu o luntriță de vapor de pe țărmurii Asiei a venit un ofițer turc cu câțiva marinari, s'au urcat pe vaporul nostru, ofițerul a întrebă pe căpitan: unde merge? și după ce a vizitat vaporul, convingându-se despre adevărul celor spuse prin căpitan, a dat permisiunea să intrăm în Bosfor.

Timp mai mult decât o jumătate de oră, cât am trecut prin strâmtoare, o panoramă minunată s'a desfășurat înaintea ochilor noștri. În apropiere de câteva sute metri deodată vedem cu ochii noștri două părți de lume: Europa și Asia. Pe ambii țărmuri, dar mai ales pe cei ai Europei, dealungul erau zidite castele și vile cari mai frumoase și mai artistice. Câte în un loc țărmurii erau înalți și țepiși îngrozitor... și de pe vârful stărilor priviau în jos spre noi ruinele fortărețelor rămase din timpurile vechi bizantine. Cu cât ne apropiam mai tare de centrul orașului, cu atâta priveliștea eră mai frumoasă și mai atrăgătoare. Toți călătorii erau încântați. Iată în urmă sosim, vaporul se oprește chiar în centru între orașul cel vechiu Stambul și între Constantinopol.

Vizitarea Constantinopolului.

Pe cât este de frumoasă capitala Turciei privată de pe mare din depărtare, cu atât este mai urâtă dacă intri în oraș. Străzile sunt strimte și murdare. Trotoar a fost cândva, însă acum? Tot la al treilea pas este în el câte o groapă așa, că dacă n'ai umblă cu grije, ușor teai putea rein-

toarce cu picioarele rupte. Ceva grădina publică, nici vorbă, să poți vedea. Unicul lucru frumos: sunt bisericile mahomedane. Cinci sute de biserici așa numite moschee, vestesc aici gloria trecută a islamului și între ele unele de tot frumoase și impozante. Am vizitat moschea Achmed, care s'a zidit în 1640. Are o cupolă grandioasă și 6 turnurile mai mici; este sfântă și foarte vestită înaintea turcilor pentru aceea, deoarece posedă trei bucăți de piatră tăiate din piatra sfântă alui Mahomed dela Mecca. Bisericile acestea sunt foarte curate și pentru aceea nici nu te lasă să întri, până ce nu-ți tragi pe picioare niște pantofi anume făcuți și cu cari te așteaptă la ușa bisericii.

Turcii se roagă șezând pe tapete și uitându-se către răsărit. De trei-ori se roagă în zi. Muierile își descopere fața în biserică, pentru că atunci vorbesc cu Dumnezeu. În mochea Achmed am văzut niște muieri rugându-se și când se rugau, în continuu se întorceau: când în dreapta, când în stânga. Mirându-mă eu de această datină curioasă, călăuzul mi-a explicat, că turcoacele se uită în laturi când se roagă nu pentru ca să ne vadă pe noi, ci pentru ca să-și manifesteze dorința lor, ca nu cumva să le trecem pe dinainte, deoarece atunci rugăciunile lor nu sunt primite.

Minunată și frumoasă este moschea Sofia. Aceasta o a zidit Constantin cel Mare în anul 325, de lemn și după aceea un foc mare o a nimicit. A 2-a oră iară s'a zidit de lemn, iară a ars, până ce a treia oră o a zidit Iustinian împăratul, de piatră cum este și azi. În mijloc are o cupolă preafrumoasă și roata în formă de cruce 8 cupole mai mici: Dintre cele 170 colonne din interiorul ei, 8 sunt de iaspis din vestitul templu »Diana« din Efes. După învingerea păgânilor, sultanul Mohamed o a transformat în Mecet turcesc și ca să-i dea formă după legea lor, a zidit lângă ea 4 minarete (turnuri înalte și subțiri). Picturile creștinești le-au ras păgânii de pe pereți, însă în un loc și acuma se poate observa figura S. Marcu evangelistul.

Un episod.

În mecetul Sofia este o columnă de marmoră. În partea inferioară a columnei este o strungă în formă de jet scobită în marmoră prin degetele oamenilor, cari aveau ceva boală de: piept, picioare, ochi etc... turcii au credința, că dacă vor pune degetul în strunga aceea și apoi îl vor pune pe partea bolnavă a trupului, se vor vindeca. Călăuzul explicându-mi-le ace-

ste, sârmanul jude din Ungaria (soț de călătorie) care era mai surd, și numai cu dreapta auziă ceva puțin dacă-i strigai tare, mă roagă să-i tălmăcesc însemnătatea strungei aceleia. I-am explicat și iată... sermanul de el îndată se apucă cu ambele mâni de columna vindecătoare, și-le și băgă pe rând în strungă și apoi se frecă la urechi, sperând că se va vindeca, însă înzădar... credința turcă nu l-a vindecat, ci tot surd a rămas.

Câinii Stambulului.

Încă din timpul când petreceam pe băncile școlii cetisem despre mulțimea cânilor, cari vagabunzi trăesc pe străzile Constantinopolului, și iată: m-am mirat foarte, că nu am văzut nici unul. Am întrebat de călăuz și mi-a spus, că guvernul otoman a strâns toți câinii vagabunzi de pe ulițe, i-a pus pe un vapor și apoi i-a transportat pe o insulă deșartă din apropiere, unde ca să nu piară de foame, în toată săptămâna odată le trimite câte un vapor încărcat de pâne. Însă vai și amar de ei!... câinii sunt mai multe mii. Pânea dusă o mănâncă îndată și se mănâcă unul pe altul. Când vântul dinspre insulă suflă spre Constantinopol, se pot auzi urletele de durere a sermanelor victime părăsite.

O societate engleză a oferit statului turcesc o sumă considerabilă pentru câinii din cestiune, voind a le folosi pieile pentru scopuri industriali, însă guvernul otoman, deși foarte lipsit de bani, fiindcă coranul îl oprește, a respins ofertul englezilor.

În o zi de Vineri am asistat la »Selamlich«, și am văzut și am fost de față, când actualul Sultan, solemn a intrat în biserică să se roage. Ne-am urcat apoi pe »România« noastră, ca trecând peste Marea Marmară, Egeică și cea Mediterană, să ajungem la țăr-murii Syriei. Având timp foarte frumos, după o călătorie de trei zile, am ajuns la țăr-murii Aziei mici. Am debarcat cu mare greutate la portul Haiffa. Cu mare greutate, deoarece nefiind port regulat, vaporul s'a oprit distanță de țăr-murii 1 și 1/2 Kl., și pe niște luntrițe micuțe trebuia să mergem la uscat. În Haiffa ne-am suit pe muntele Carmelului, unde este zidită o biserică frumoasă pe locul acela, unde a locuit Ilie Tesviteanul. După ce am ascultat S. Liturghie servită de un preot polon, ne-am rentors în oraș, unde în un oștiu de călugărițe catolice, cari susțin o școală de fete, ne așteptă un prânz pregătit foarte gustuos de însăși călugărițele. De pe masă nu lipsiau nici vinurile vestite

de pe Muntele Libanului, cari mult au conlucrat pentru ridicarea bucuriei generale. Bucuria tuturor era la culme, parte: pentru că am fost trecut peste cea mai grea parte a călătoriei și am ajuns la uscat, parte pentru că eram deja aproape de locurile celea sfinte, cari erau ținta principală a călătoriei noastre.

Oștiuul acesta de călugărițe catolice este sub protectoratul actualului împărat al Germaniei. Pe marginea mării, unde solul este mai productiv, sunt o mulțime de colonii germane. Tendințele politice a preaițeleptului împărat, sunt clare. Cu timpul voeste a pune mâna pe teritorul acesta.

Escursiunea la Nazaret.

În trăsuri »landauer«, anume închiriate pe sama noastră, făcând o călătorie de 6 oare, seara am ajuns la Nazaret. În dimineața zilei următoare am ascultat S. Liturghie în biserică Anunțiațiunei, care este zidită pe locul acela, unde a locuit Sf. Familie: Maica Sfântă, Isus Hristos și S. Iosif.

Sub altarul principal sunt scrise aceste cuvinte: „Verbum caro hic factum est“. Iar în partea stângă a altarului, pentru designarea locului precis, unde ingerul s'a arătat Maicei Vergure, — S. Elena a pus o columnă de piatră.

Un singur izvor este în cetatea Nazaret. Aceste îl folosesc toți și chiar și turci îl numesc și până în ziua de azi: izvorul Mariei, deoarece de-acesta s'a folosit și Maica Sfântă.

Pe un munte lângă Nazaret din generositatea unui peregrin francez se zidește azi întru onoarea lui Isus Adolescent o biserică frumoasă.

Spesele zidirei să vor urca până la 1/1 milion de franci.

De pe muntele, pe carele se zidește biserică aceasta, în depărtare am văzut Muntele Taborului și orașul Naim. În vârful Taborului se văd două capele, una este a catolicilor, alta a grecilor.

Pe aceeaș cale reintorcându-ne la Haiffa, ne-am urcat pe »România«, cu care călătorind mai spre miază-zi pe lângă țăr-murii Syriei, în restimp de 12 oare am sosit la portul Jaffa.

Sosirea în Ierusalim.

Fiindcă nici la Jaffa nu este port regulat, când am debarcat, de nou a trebuit să ne afidăm viața pe nește arabi semisălbatici, cărora când mânau luntrițele, puțin le păsa, că trece câte o undă peste noi, ci numai la „bacsis“ le era gândul. Arabii urlau după bacsis... doamnele polonese plângeau și se văteau... toți eram serioși și

cuprinși de spaimă, fiindcă marea începea a fi agitată. Sosind norocoși pe uscat, numai decât am mers la gară, unde ne așteptă deja un tren special comandat pe sama noastră. După ce ne-am așezat în tren, am plecat spre Ierusalim. Oh! Ce miserie turcească! Clasa a 3-a la noi este cu mult mai comoadă și mai curată, decât clasa primă pe trenul turcesc. Regiunea împrejurul Jaffei, cât ajunge clima marină, este tropicală, foarte frumoasă și solul este foarte fertil. În luna Martie, când treceam pe acolo, chiar eră culesul portocalelor. Erau nește arbori micuți. Nu erau mai înalți decât un om de mijloc, însă încărcăți de nește fructe tot ca pumnul.

Eră o priveliște încântătoare, când am trecut cu trenul prin o pădure de portocali. Dapoi gustul lor?... Șase ani cât am petrecut în Italia, nici când așa de dulci și de zămoase fructe nu am mâncat.

Pentru aceea, că-ș așa de bune, nici nu ajung pela noi în Ungaria, de oarece comercianții francezi o cumpără toată roada și o transportă în Franța. Inșă îndată ce am părăsit confinile Jaffei, regiunea de totului s'a schimbat. Dela început ne-a dus drumul pînă nește spini de cactus, dar în curând au rămas și aceștia și apoi timp mai bine de trei oare nu am văzut altceva, decât munți și văi... toate acoperite cu stani de piatră și tot numai stani, cari erau atât de pustii, încât nu lemne sau iarbă, dară nici barăm spini sălbatici nu văzui nicăiri deasupra lor.

Iată că în urmă eșind cu trenul de sub coasta unui deal, am ajuns la țintă: cetatea cetăților... urbea celestială... Ierusalimul cel sfânt a devenit vizibil înaintea ochilor noștri!... Incă câteva minute am mers, apoi trenul dând o fluierătură asurzitoare, (în Asia încă și acum tot moda cea veche o țin), s'a oprit. Am sosit la gara Ierusalimului.

In Ierusalim. Visitarea Monumentelor.

În cetate am fost încvartirați în Ospitiul Austro-Ungaric. Acesta este un zid frumos cu etaj, rădicat din generositatea Casei domnitoare cu scopul, ca în el să aibă adăpost prinții Austriaci, precum pe lângă un preț mai moderat, toți supușii Austro-Ungariei, cari cercetează locurile sfinte. Indatace ne-am așezat, am început visitarea sfintelor monumente. Natural, că am început cu cel mai sfânt loc:

Biserica sfântului Mormânt.

Ospitiul nostru este zidit lângă »Via Crucis«; — o stradă strimță și

murdară. Cumcă-i murdară, precum toate străzile Ierusalimului sunt murdare, ușor și fără de explicare se poate înțelegi, dacă voiu spune, că în Ierusalim azi locuiesc: 50 mii evrei, 20 mii turci și numai 10 mii creștini.

Pe »Via Crucis« prin nește tăblițe de marmoră puse pe părăți de piatră sunt notate locurile pasiunii. Cam zece minute făcând calea tot în sus pe muntele Golgota, care azi se află în centrul orașului și tot este edificat, pe vârful muntelui am ajuns la biserica cea sfântă zidită de evlavioasa împărăteasă: sf. Elena.

Când întri în biserică îți face foarte rea impresiune aceea, că în tinda bisericii locuiește o companie de soldați turci, pentru păzirea ordinii între diversele confesiuni. O cupolă imponentă, care se odihnește pe o mulțime de colonne de marmoră, — măiestros să ridică stânca aceea, în care este săpat Sfântul Mormânt. Când am văzut acel loc, carele este cel mai sfânt de pe suprafața pământului, cu toții ne-am aruncat în genunchi și ne-am rugat ferbinte... ne-am rugat așa cu evlavie, cum arareori se roagă omul în viață!... Am mulțămît lui Dumnezeu, că noi nevrednicii, noi păcătoșii am scăpat de adâncimile mărilor peste cari am trecut și puteau să ne înghițască... și am ajuns să vedem cu ochii noștri locul acel sfânt, unde s'a jertfit pentru lume Fiul lui Dumnezeu!... Am mulțămît, că am ajuns și noi, să vărsăm lacrimi de durere în vârful Golgotei, unde s'a împlântat sf. Cruce pentru mântuirea noastră!...

Sub conducerea păzitorului (un călugăr franciscan) am intrat în interiorul S. Mormânt. Stă din două apartamente mici: în apartamentul prim este o piatră numită piatra ingerilor, despre care se zice că a fost deasupra mormântului și pe care ingerul o a ridicat. În apartamentul al doilea, unde numai foarte plecat poți să întri, este însuși locul săpat în piatră, unde a fost pus trupul lui Isus.

Aici nu încăp deodată decât numai 3—4 persoane. Pe locul precis unde a zăcut trupul lui Isus, este un altar simplu de marmoră albă.

Interiorul mormântului este natural și simplu, însă cu atât este mai frumos și mai ornat exteriorul. Imprejur tot icoane, obiecte de voturi și nește luminaire de o mărime colosală.

Golgota.

Biserica s. Mormânt este așa de mare, încât tot în interiorul bisericii în altă parte a ei, dacă te sui pe câteva trepte, sosești pe însuși vârful

muntelui Golgota, unde lângă olaltă sunt 2 altare: unul deasupra locului aceluia, unde a fost împlântată în stan sf. Cruce, altarul deasupra locului, unde s'a pus trupul lui Isus când s'a luat de pe cruce. Crepătura aceea în stan natural, unde a fost întărit lemnul crucei, să vede foarte bine. Tradițiunea spune, că în crepătura aceea, când evreii au întărit lemnul crucei, au dat de un craniu de om, care ar fi fost craniul lui Adam, căruia prin vărsarea pe lemnul crucei a Preasfințitului sânge, i-s'a deschis porțile ceriului închis până acum. Unul dintre cele 2 altare este a catolicilor, altul a grecilor. Altarul s. Mormânt este comun și pentru aceea pe el s. Liturghie se servește pe rând: latinii și grecii. În o parte mai leterală a bisericii, dacă te cobori pe nește trepte întunecoase, sosești în locul, unde sf. Elenă a aflat cele trei cruci. Locul acesta nu-i altceva, decât o bortă săpată în piatră, care a servit de ciuterna de apă și aici în ciuterna aceasta au fost ascuns evreii cele trei cruci. Acum este pregătită în formă de capelă, în care sunt câteva altare. Unul dintre aceste este zidit pe spesele nefericitului Maximilian, fostului împărat de Mexico și Arhiduce de Austria. Altarul este împodobit cu o statuă de bronz, care închipuește pe sf. Elena îmbrășșând s. Cruce.

Muntele Olivilor.

După s. Mormânt cel mai important loc pentru un creștin este: muntele Olivilor. Eșind din Ierusalim și trecând peste Valea Josafat de cea parte, să rădică muntele Olivilor. Indata la poalele muntelui este o biserică veche greacă, în care să află mormântul Maicei Domnului și alui sf. Iosif. Mai sus pușintel să începe Grădina Getsemani, care are cinctura de piatră. În locul unde Isus s'a rugat și a asudat sânge, este o biserică mică.

Grădina îi foarte frumoasă, plină de flori cultivate prin călugării franciscani. În grădină sunt câțiva olivi foarte bătrâni, pot fi de câteva sute de ani. Se zice, că ar fi răsăriți din rădăcinile acelora olivi, sub umbra cărora Mântuitorul Isus mult timp a petrecut rugându-se.

Un episod. Credința soldaților francezi.

Trei năi de război franceze erau ancorate la portul Jaffa, când noi cu »România« am fost sosit acolo. Noi petrecusărăm deja câteva zile în Ierusalim, când o mulțime de marinari francezi sub conducerea ofișșirilor lor

au făcut excursiune la Ierusalim, ca să vadă și ei locurile cele sfinte.

Inimicilor bisericii catolice le place a zice, cumcă a murit credința religioasă în Franca. Ei bine, acestora le răspund: lângă mormântul Maicei Vergure, pe muntele Olivilor, în ziua de 17 Martie 1911, eu însumi am văzut o mulțime de soldați francezi ingenunchind și după aceea sărutând tabla aceea de marmoră... și punând diferite obiecte sfinte deasupra mormântului, ca apoi să le ducă acasă departe în patria lor, la iubiților săi... pe cari liberalii și francmasonii cu sâla ar voi să-i facă fără familie, fără de Dumnezeu... însă înzădar, pentrucă: »portae inferi non praevalerunt«.

Moschea Omar.

Cea mai sfântă moschea a turcilor după cea din Mecca, este moschea Omar. Pentru de a putea vizita aceasta moschee prea interesantă, trebuie să fie creștinul cu toate precauțiunile, fiindcă turcii fanatici nu bucuroși văd în acest sanctuar al lor pe creștini.

Nu de mult s'a întâmplat, ca 2 dame engleze au fost aici în moschea aceasta împușcate, pentrucă au îndrăznit să intre acolo. Pe ucigași legea i-a achitat, deoarece omorul l'a săvârșit nin convingere religioasă. Pentru aceea cu întervenirea consulului austriac, conduși de dragomanul armat a consulatului, toți deodată am intrat în temeii, ca așa nu cumva să cuteze turcii să ne atace. Intr'adevăr, merita să fie vizitat, deoarece este o zidire grandioasă. Are o cupolă minunată, care îți inspiră venerațiune. Toată-i mosaic adevărat, atât interiorul, cât și exteriorul. Afară de aceea este zidită pe un loc sfânt biblic, pe muntele Oria, unde Abraham a voit să jertfească pe fiul său Isac. Locul unde a stat Abraham, este chiar sub cupolă în centrul bisericii și este îngrădită.

Sub piața tempului este un suțeran imens, fundamentul căruia din stani colosali s'a zidit de însuși împăratul Solomon.

Templul lui Solomon.

Nu departe de Valea Josafat, se văd nește păreți colosali zidiți din nește stani de-o grosime extraordinară. Aceștia se zice, că sunt fundamentul vestitului templu a înțeleptului Solomon. Evrei veniți din toate părțile lumii se roagă lângă petrele acele. Când eram eu acolo într'o dupăamiază, erau vre-o 100 de inși rugându-se. Se tot loveau cu fruntea de păreții aceia...

Să zice, că deplâng mărirea trecute și se roagă pentru reînvierea gloriei Sionului evreesc!...

Mormântul lui Solomon și alui David.

Acestea două morminte sunt în un loc și sunt închise de turci, Pe nime nu lasă să între în interiorul criptei. Nu de mult un diplomat vestit european, prietin al sultanului, carele este totodată și șeful așa numit Chaliful religios a tuturor mahomedanilor din lumea întreagă, a cerut dela sultan permisiune, să între în cripta aceasta. Sultanul a extradat respectivului său prietin un »Irade«, cu care prezentându-se în Ierusalim înaintea preotului celui mai mare turcesc, acesta, dupăce a cetit porunca sultanului, a zis diplomatului: »Califul meu mi-a poruncit să-ți permit să ești afară de acolo...« Natural că între atari împrejurări nu a îndrăznit să intre.

Vizita la Patriarhul latin.

Cu multă afabilitate m'a primit în audiență Excelența Sa Camassei, Patriarhul latinilor din Orient. Este și acum, în această mare dingnitate, cine a fost de mult, adevă: simplu și bun la inimă, cum a fost când eră rector la Propaganda în Roma și cum l-am cunoscut noi românii, cari pe acela timp studiam acolo sub părintească alui cărmuire. Când mi-am predat biletul secretarului și totodată i-am spus că sunt un activ elev al Excelenței Sale, cu bucurie m-a primit îndată și fără de ceremoniile indatinat. Am cerut facultate se pot servi sf. Liturghie în biserica sfântului mormânt. Cu multă bunăvoință mi-a scris două epistole recomandatoare: una adresată către Excelența sa arhiepiscopul gr. cat. de Ierusalim-Jaffa: Paul Abi Mourade, și alta păzitorului sfântului mormânt, ca să pot servi sf. Liturghie.

Vizita la Exc. Sa arhiepiscopul gr. cat. de Ierusalim.

Cu multă afabilitate m'a primit și Exc. Sa Arhiep. gr. cat. al Ierusalimului. Locuște într'o casă simplă și rău mobilată. Însă, deși îi simplă locuința, îi este mare inima, dragostea pentru apostostolatul lui Isus Hristos. Cât timp am vorbit cu el, în colori vii și înfocat de cel mai ieftin entuziasm, mi-a descris luptele teribile a preoților greco-catolici din Orient, cari în continuu au să le poarte în contra grecilor și în contra miseriei. Și acolo sunt și preoți căsătoriți și chiar eră unul de față, pe care Esc. Sa mi-l'a fost recomandat. Însă cât de greu le

este susținerea proprie și a familiei? Parohiile sunt foarte micute, stole credincioșii nu solvesc de loc, toate funcțiunile se fac gratis, și știți, Fraților, câtă plată au acești colegi ai noștri din Orient?... Excelența Sa mi-a spus, că lunatim capătă câte 50 franci (zi cincizeci) și din aceștia trebuie să trăiască unii cu familiile lor dimpreună acolo, în țara aceea, unde industrie nu este nimica, ci toate celea din lipsă se transportă din Europa. S'a mirat, când i-am spus, că noi preoții avem plată de 1600 cor. Între aceea servitorul arab al Excelenței Sale îmi servi, după datina orientală, o cafea turcească. M'am rugat apoi de Excelența Sa să binevoască a-mi împrumută veșminte sacre bisericesti, ca în ziua următoare să pot servi în biserica sfântului mormânt. Acordându-mi acest favor, cu mare afabilitate m'a concediat.

Liturghie sf. gr. cat. română în biserica sf. Mormânt.

Nespună mângăiere sufletească simții în inima mea, când în ziua următoarela 7 ore începui a servi sf. Liturghie în biserica ceasfântă la altarul S. Magdalene. Fi-rește, că pentru servire, afară de lipsa veșmintelor, am întimpinat și alte greutăți. Nu aveam cantor. Nu avem făt bisericesc. Deci am fost silit să rog pe colegul rom. cat. din Bucovina, să-mi fie de cantor. Seara precedentă, din o carte de rugăciuni, ce aveam cu mine, l-am instruat încâtva, și-a mers destul de bine. De făt mi-am prins pe un ungur bătrân, care de mulți ani petrece în Ierusalim ca portar la o mănăstire. Am avut și asistenți la sf. Liturghie: doi preoți germani rom. cat. din Salzburg și niște călugărițe din Ierusalim.

Excursiunea la Betlehem.

Deși numai 9 Klm. este departe de Ierusalim Betlehemul, totuș este de tot alt oraș atât în privința regiunii, cât și în privința poporului. Până când în Ierusalim și în jurul Ierusalimului pământul este mai pustiu, abia ici colo vezi câte un lemn de oliv și altceva nimic, aici în jurul Betlehemului sunt păduri mândre, ba am văzut și sămănături. Până când în Ierusalim nu vezi decât portul turcesc și arab, aici în Betlehem poporul are un port de tot plăcut la vedere, un port special. Până când în Ierusalim din 80 mii locuitori numai 10 mii sunt creștini, aici majoritatea absolută este catolică.

Gândești, că peste Ierusalim s'a

descărcat ceva blăstm alui Dumnezeu, iar peste Betlehem s'a coborât darul și binecuvântarea cerească...

Sanctuarul Nașterii este o bortă săpată în piatră, unde m'am coborît pe câteva trepte. Deasupra locului, unde s'a născut Isus, este un altar de marmoră, sub altar o stea de metal pe care am cetit această inscripție: »Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est«. Este ornat de mai multe lampe frumoase atât din partea latinilor, cât și a grecilor și a armenilor. Vis-à-vis cu acest altar este altul, deasupra locului, unde a fost s. iesle, în cari s'a pus pruncuțul Isus. Deasupra peșterii acesteia sfinte, lagate deolaltă sunt zidite două biserici frumoase: una greacă și aceasta-i cea veche zidită prin Constantin cel Mare, și alta după ritul latin mai modernă zidită mai târziu.

Excursiunea la Iordan și Marea Moartă.

Dela Ierusalim către Iordan în lipsa trenului, trebui să mergem cu trăsurile. După o călătorie obositoare de dimineața până seara, pe niște cai mizerabili, am sosit în urmă la Jericho, orașel în apropierea Iordanului. Caii erau obosiți și eră seară, deci aici trebuie să petrecem o noapte.

Într'un hotel mi-am căpătat o chiliuță destul de curată, însă viptul?... Eră vai și amar de noi!... Ospătarul ni-a dat carne, însă atât eră de țapănă, încât fără de a te pune în primejdie să vii acasă fără de dinți, nu cutezai să mănâci din ea...

Hoțul de ospătar, eră un arab, știa bine, că în dimineața următoare îl vom părăsi, fără de a-l vede mai mult în viață, deci nu aveă să-i lăudăm mâncările. Dimineața, când am plecat, am văzut pe pereții hotelului întinsă o piele proaspătă pestriță de hienă. Am spus conșoților mei de călătorie: »Vedeți, pentru ce a fost țapănă friptura ieri seara... pentrucă probabil a fost din hienă!... Să vă fie de bine!...

Dela Jericho cale de o oară făcând, am ajuns la apa Iordanului.

Iordanul nu-i lat, însă foarte adânc și are o mulțime de insule.

Aici la țărături am stat timp de o oară, meditând și privind cu ochii noștri undele măiestroase a apei aceleia, în care cândva s'a botezat prin Ioan Mântuitorul lumii...

Intorcându-ne am venit pe la Marea Moartă, unde asemenea am stat timp de 1/2 oară. Seara am sosit în Ierusalim, unde am mai stat o zi și apoi cu trenul ne-am reintors la portul Jaffa,

ca de acolo să plecăm mai departe spre Africa, ca să cercetăm locurile sfinte a Egiptului:

Călătoria spre Africa.

La Jaffa îmbarcându-ne pe »România« noastră, uitându-ne încăodată spre Palestina și locurile ei cele sfinte, am pornit spre Alexandria, portul Africei. Timpul a fost foarte frumos, ca până acuma. O observare, care mi-a căzut foarte bine, mi-a făcut doi marinari bătrâni, cari erau stabil aplicați pe vapor.

Pentru de a se puteă înțelege ușor observarea lor, am să notez, că majoritatea absolută a conșoților de călătorie erau poloni, între cari erau și câțiva preoți catolici, cari în fiștecarele zi pe vapor pe altar preoții serveau s. liturghie. Este de știut, că națiunea polonă pe lângă defectele ei cele mari, are o însușire foarte bună și adecă: membrii ei sunt creștini evlavioși.

Pe vapor cu toții, atât cei din clasa primă, între cari erau și doi baroni și o baroniță, cât și cei de-a doua și a treia clasă, în fiștecare zi ascultau s. liturghie cu cea mai mare devoțiune. Amploiații vaporului român au observat aceasta și pentru aceea cei doi marinari români, când am vorbit cu ei, mi-a zis: »Domnule, de mai mulți ani, de când suntem în serviciu pe mare, de mai multeori am făcut calea aceasta între Europa și Africa, însă, ca să avem în tot cursul timp atât de frumos ca acuma în calea aceasta, și în toată călătoria să nu căpătăm nici o furtună, încă nu s'a întâmplat.« »Se vede, zice mai departe bătrânul marinar, că-i bine a călători cu preoți cari se roagă «

Sosirea la Alexandria.

După o călătorie de 24 ore pe Marea Mediterană, am sosit la portul Alexandria. Portul acesta este zidit de englezi și corăspunde tuturor rece-riștelor moderne. Aici vezi tot felul de vapoare a tuturor națiunilor din lumea întreagă. Un zgomot asurzitor... O naie pleacă, alta sosește. O contusie babilonică de limbi. Au venit pe vapor mai întâi niște medici englezi și după ce pe fiștecarele ne-au vizitat, au dat permisiune să coborâm pe uscat. Fără de a ne opri în oraș deadreptul, am mers la gară, ne-am urcat pe un tren englez separat anume pe seama noastră comandat. După ce am parcurs o cale de 208 klm., am sosit în capitala Egiptului: Cairo.

Cairo.

Precum Constantinopolul să poate numi orașul murdăriei, așa Cairo se poate chema cetatea pravului, fiindcă aici nu plouă mai tot anul decât numai foarte rar și și atunci numai puțin timp. Deci, nu este apă, care se curățească aerul, nici colbul de pe străzile orașului, — ci în loc de ploaie adeseori vine câte un vânt dinspre Sahara, care descarcă câte o ploaie de năsip asupra orașului. De altcum este un oraș frumos și modern așa, încât te surprinde plăcut. Dară nici nu-i mirare. Englezii cu sirguintă de fer lucră. Tot zidesc la curți frumoase și moderne. Străzi întregi am văzut în ruine, ca în locul caselor celor vechi arabe, să se edifice altele noue și corăspunzătoare rece-riștelor timpului.

Poporațiunea este un conglomerat a tuturor rasselor omenești.

Locurile sfinte ale Egiptului.

Dorind să cercetez locurile sfinte a Egiptului, din Cairo cale de o oară făcând cu trenul în spre miazăzi, am sosit la orașelul Helyopolis. Aici am cercetat locul acela, unde s. Familie atunci, când a fugit dinaintea lui Irod în Egipt, s'a odihnit lângă marginea Nilului. Locul precis de odihnă este designat prin o bisericuță catolică. În grădina de lângă biserică este un lemn bătrân, despre carele se zice, că ar fi răsărit din rădăcinile aceluia, sub umbra căruia s'a odihnit s. Familie.

S. Familie nu a putut trece peste Nil, deci călătorind pe țărături Nilului, a sosit în orașul Cairo, unde a locuit într'o peșteră, până ce s'a putut re-intoarce în patria sa. Peștera aceasta se vede și până în ziua de zi în Cairo. Creștinii așa numiți »Copti« deasupra ei au zidit o biserică.

Despre vestitele monumente a antichității, despre Pyramide, deocamdată — fiindcă am de gând a scrie un studiu separat — numai atâta spun, că sunt admirabile!... Te îngrozești și îți stă mintea în loc, cugetându-te: oare cum și câtă energie de fer au trebuit să aibă Faraonii cei puternici de oarecând, ziditorii monumentelor acelora colosali, cari — deși au trecut deasupra lor — furtunile alor 4000 (patru mii) de ani, totuși și acuma stau neclătite... ca să stoarcă admirațiunea lumii întregi!...

Călătoria spre Atena.

Părăsind țărături Africei și reintorcându-ne spre patrie, am luat calea spre Atena. Însă acuma la reintoarcere, nu am fost așa norocos pe mare.

Poate pentru că eră și vânt, dară poate și pentru că eram de totului esauriat de forțe din pricina strapațiilor celor mari, avute cu ocaziunea excursiunilor celor multe din Asia mică și din Atrica, m'am simțit de totului rău. Timp de 2 zile, cât a ținut călătoria până la Atena, nici mâncare nici beutura, nimic nu am putut lua în gura mea. Nu aveam liniște ziua, nu puteam odihni noaptea. Medicul »României«, un Dr. Nicolescu cu numele, mă mângâia și mă încurajă zicând, că se apropie uscatul și pe uscat îndată mă voi vindecă. Așa a și fost. Îndată ce am debarcat pe uscat la portul: Pyreu din Grecia, morbul mi-a trecut îndată și cu un apetit de lup m'am pus la masă, ca să mă rebonific pentru cele 2 zile.

Dela Pyreu cu electru am mers la Atena, unde petrecând o zi, cu trăsuri am vizitat orașul, ne-am suit pe Acropolis, am vizitat câteva musee, temnițele lui Aristotele, curtea regală, Polyteion etc. Atena e un oraș frumos, modern, cu străzi late și curate. De pe Acropolis se deschide o priveliște frumoasă asupra orașului întreg și asupra provinciei din jurul Atenei.

Sosirea acasă.

Părăsind Pyreul, trecând peste Marea Aeghea, Marea Marmara, atingând din nou Constantinopolul, peste Marea Neagră, sosind la Constanța, de unde trecând prin București, — după ce am parcurs parte pe uscat cu trenul, parte cu trăsura, parte pe mare, un drum de 6876 kilometri, cu ajutorul Părintelui Ceres, în Cine mi-am pus nădejdea când am întreprins această călătorie primejdioasă, întreg și sănătos (deși cam perit, deoarece 7 chile am scăzut) am sosit acasă la ai mei.

Pe drum, prietinel meu cel de călătorie, un jude de curie penzionat, locuitor în Viena, cu care făcui mare prietinie încă dela începutul călătoriei mele, — entusiasm de locurile cele sfinte, se întoarce cătră mine și îmi zice: »Domnule, eu am cetit pe Kannt, pe Schopenhauer și pe toți filozofii moderni; — m'au ajuns multe rele în viață, pe maica mea o am pierdut când eram încă de 5 ani — și numai de una mă bucur, că am credință... nu mi-am pierdut credința catolică!...« — și l-am văzut lăcrămând...

Fiul Preacuratei.

— povestire pentru copii —

După Pierre l'Ermite.

Din o căscioară sărăcioasă dar bine îngrijită a Nazaretului eși în drum un copil blond ca de 2 ani. Fața-i eră rumenă și curată ca un cristal din sinul muntelui. Fruntea lată, ochii albaștri, cu o privire blândă și înțeleaptă. Avea plete lungi și galbene, ce se resfirau în valuri ușurele pe umerii săi îndesați. Intreaga-i îmbrăcăminte sta din o cămășuță albă ca neaua.

În mână-i fragedă ținea o felie de pâine unsă cu miere de pădure, pe care bătrânul său tată i-o căștiga-se cu tare multă trudă și năcaz.

Din vecini încă eși la poartă un băiat cu o copiliță de mână și văzând pe cel cu pletele de aur îi zise:

— Isuse, vino aici! Vino să ședem sub pom.

S'a dus micuțul și se așezară apoi cu toții la umbra întinsă a unui maslin. Le întinse apoi pâinea, îmbucând din ea pe rând.

Văzându-i un ștregar de copil, cu hainele rupte și murdare, apoi cu niște ochi vulturii, alergă la ei și le zise amenințându-i:

— Ce mâncați? Să-mi dați și mie, că de nu vă bat.

— De ce mai vii între noi, dacă tu nu știi altceva, decât a te bate. Vezi... și acum mi-e vânt piciorul unde mai lovit eri cu o piatră, — zise copilașul cel blond

— Mai mult nu te mai bat, dacă-mi dai și mie pâine cu miere.

— N'a îmbucă și tu!

Dar el nu-și întinse după pâine gura ci mâna și apucând-o toată o rupse la fugă, sărind și strigând ca un nebun.

Cei doi frațiori începură să plângă, iar micuțul așa de blând îi mângăea, încredințându-i, că-și va împărți pe venitor toată pâinea cu ei, pe care i-o va mai da mamică-sa.

Plânsul încetă. De pe coperișul cernit al căscioarei se coboră lângă ei o porumbiță albă-albă și curată și începu a culege fărâmurile de pe jos. Toți râdeau toți erau veseli, văzând cum umblă ici și colo porumbița nevinovată.

Ștregarul după-ce mănca cu lăcomie pâinea furată se amestecă din nou printre ei și începu ai batjocori și a arunca cu pietri în maslin.

Tocmai atunci trecea pe drum o ceată de călători, călări pe cămile. O piatră aruncată de el nimeri chiar pe unul dintre ei. Călătorul se coboră de pe cămilă și îndreptându-și pașii spre copii, îi întrebă mâniaș:

— Care din voi m'a-ți lovit?

Vinovatul arătând spre micuțul blond îi răspunse:

— Acesta.

Călătorul i-și ridică mâna să-l lovească, dar micuțul privi drept în ochii lui și îi zise:

— Mie nu-mi pasă, lovește-mă, dar Dumnezeu a văzut că eu nu's de vină. — Apoi întorcându-se spre cel vinovat îi zise:

— Vezi... vezi cât de rău ești tu?...

Eu te iubesc și tu nu-mi dai pace, ba pentru vina ta vrei să faci și pe altul să mă bată. Tu nu te temi de Dumnezeu?

— O diavole! tu deacum ai apucat pe cărarea păcatului — zise în mânia sa călătorul cătră cel vinovat.

După aceea îl bătă bine. La vaietele sale ascuțite o mulțime de oameni se adunară în jurul lor...

Micuțului blond îi eră mai mare rușinea.

După-ce se depărtă călătorul, ștregarul plin de furie prinse porumbița și-i suci grumazii.

Văzând copilașul cu pletele aurii și cruzimea aceasta, erupse în plâns cu hohot și ducând la mamă-sa biată pasăre omorâtă, căzu în brațele sale iubitoare tânguindu-se:

— Iuda cel rău nu are inimă. Ne-a omorât porumbița nevinovată. Și știi... cât de blândă eră...?

A. Nan.

E sărbătoare...

... Și zările răsună de cântare
E-un psalm de preamărire-ntreaga fire
Dragi îngerași în sunete de lire
Se-nchină azi... e zi de sărbătoare...

Și-n iesle-nfășurat în strălucire
Zimbește el... Isus, eternul soare
...Trei crai zmeriși... bătrâni de așteptare
Îngână imnuri dulci de fericire...

Voi toți sunteți azi crai... veniți cu mine
Spre culmi... spre-nalt... spre soare El răsare
S'aprinde-n zări mai plin de viață azi...

Cu fruntea-n sus... cu sufletu-ș extaz...
Cântați căci azi născutu-s'a Cel mare,
Eternul sol al zilelor de bine...

Ovidiu Hulea.

Superstiții moderne.

On. doamne, domnișoare! On. Domni!

S'a întâmplat de am promis în o ședință de a Comitetului Reuniunii femeilor, că voi diserta cu ocaziunea vr'unei serate literare de ale ei.

Însă ocaziunea sosi mai de grabă, de cum o așteptam; împrejurare, care pe lângă altele rog să-mi servească de scuză, dacă numai în felul următor Vă voi putea întreține câteva minute, vorbind ceva despre unele superstiții moderne.

E știut că trăim în secolul luminei, în care gradul de cultură al cutărui popor îl determină numărul analfabeților săi, exprimat în procente, sau cuantul de săpun consumat în decursul unui an pentru susținerea curățeniei, arătând în măși metrice, ba uneori lipsa de superstiții, ce se manifestă în diferite credințe deșerte.

E ușor deci a înțelege, că gradul de cultură al popoarelor este relativ. Sunt destule popoare, în sânul cărora abia se mai găsesc analfabeți și consumă poate și săpun destul la an și tot nu renunță la superstiții, prin urmare n'a ajuns la gradul unei culturi perfecte, care eschide orice credință deșertă.

Și ce trebuie să observăm, dacă judecăm obiectiv?... Că aceasta stă numai în teorie, și că acțiunea, ce exercită propagarea

culturii, naște reacțiunea, ce se manifestă în diversele superstiții, formând aceleia un frapant contrast. Nu găsim popor, ba nici strat social, care s'ar putea mândri, că îi lipsesc superstițiozii, a căror rege — am putea zice — că este *mărinarul*.

Poate multe pericole, pe cari le întâmpină, îl fac sclavul superstiției.

Precum bunul econom nu pornește la drum cu cai nepotcoviți, așa nici mărinarul, — fie chiar matelot al flotelor moderne americane, — nu pleacă pe mare cu'n vas nepotcovit. Numai cât potcoava lui e ceea de noroc, pe care nu faurul o așază pe bordul vaporului, ci niște prunci inocenți, a căror număr nu-i bine să fie 7.

Dealtcum potcoava — care odată se mulțumea cu călcăile încălțămintelor și cu copitele animalelor, — nu se mai mulțumește cu atât, ci cucerește un teren din ce în ce mai mare.

Abia mai găsim praguri nepotcovite. Poate la particulari și la institutele de educație din Blaj. (Și cu toate acestea ce bine le merge!) Te duci într-o prăvălie, mergi la o farmacie, intri la vr'un atelier sau laborator, tot de ia te împedeci. Ba mai mult!.. Nu o singură potcoavă ruginită să poate vedea atârnată de-o panclă frumoasă, servind ca decor în salonul domnișoarei, cu toate că dânsa u'are afinități nici între zulucaferi și cu atât mai puțin între hotentotii!

N'am să uit, ce am văzut odată în Cluj pe stradă. Eră o zi posomorită de Noemvrie, ș'o tină, cam ca pela noi, când e târgul de țară. Înaintea mea mergea o franceză elegantă — cum numai ele știu să fie — care da lecții din frumoasa ei limbă mag-natelor din oraș.

Deodată se pleacă repede și ridică un ce plin de noroi, scoate batista fină și'l șterge. Adeca ce eră? O potcoavă de cal!

Eu încă curioasă: întreb pe cineva, că pentruce-i bună aceea? Și spre cea mai mare mirare! î-mi spune, că aceea este potcoavă miraculoasă, care aduce noroc... O secol al XX-lea, secol al luminei cum poți tolera așa ceva?!

Apoi am mai auzit, că ziua bună, precum și cea rea se cunoaște de dimineată, respective de pe persoanele, pe cari le întâlnești des de dimineată. Bunăoară, când întâlnești harnicul, în aceeași zi îți vezi și idealul. (Chiar și dacă nu l'ai aveă).

De întâlnești femeie bătrână, pățâști o nenorocire. Cum nu?! căci îți aduce aminte, cum sunt de trecătoare toate și cum s'apropie moartea sigură și celealalte... Nenorocire destul de mare pentru superstițiosul atât de orbit sufletește!

Iacă copilul aduce noroc. Natural, căci inocența lui parecă îți revoacă în memorie citatul din sta Evanghelie: „De nu veți fi ca pruncii, nu veți putea intra în împărăția Cerurilor“.

Însă jidanul este, ceea ce înseamnă norocul în superlativ! Doar te face atent la comara, ce o poșez prin aceea, că ai avut fericirea de a te naște creștin, iar nu izrailit.

Eră să-mi uit de nostima superstiție a actorilor, a teatraliștilor, cari cu o deosebită prudență evită de a păși pe scenă cu încălțăminte nouă, de teama vr'unui fiasco și a aplauzelor prefăcute în fluerătură, cum se practizează aceasta de publicul de pe galerii, când nu-i convine ceva în teatru.

Până și surorile de caritate, călugărițele au o superstiție, pe cât de drăguță, pe atât de inocentă, care stă în aceea, că în seara Sftului Silvestru, — la noi Sân Văsăi, — își aruncă pantoful peste cap. Dacă acela cade cu vârful cătră ușă, înseamnă, că în decursul acelu an s'a muta respectiva la altă filială, sau chiar în centrul congregațiunii, care — pentru celea tinere — este instituit corecțional.

Binecuvântă este în genere și credința deșertă, care susține, cumcă numărul 13 este sinonim cu nenorocirea. Cu toate că dacă-l vom compara cu ceilalți numeri ai seriei numerice, aflăm că-i tot atât de inocent și neutral, cași ceilalți. Cum s'ar și putea, ca asupra sorții omului „homo sapiens“, ființă rațională și înzestrată cu voință liberă să influențeze un număr, un ce neinsuficient?! Da cum s'ar și împacă aceasta cu Provedința Dumnezeiască, care toate le-a aranjat cu atâta înțelepciune.

În a cui suflet trăiește o pietate adâncă și adevărată, nici nu crede în asemenea superstiții; pe când sufletul, din care lipsește aceea și în care-i mare ignoranța în chestii de ale religiunii, este solul cel mai priincios al acestor deșertăciuni.

Omul religios nu poate fi superstițios, deci nu crede, că nrul 13 aduce nenorocire, iar potcoava contrarul...

Că într'adevăr cât sunt de ridicoli și că uneori ce fapte demne de compătimire comit aceia, cari atribuie însămpătate fatală nrului 13, o s'o înțelegem din următoarele:

Nu s'a întâmplat așa de mult, că în Paris s'a măritat o tinăra frumoasă, bogată, din o familie fruntașă, femeia tinăra se credea ajunsă la apoteoză fericirii sale. După nuntă noua păreche s'a dus — ca de obicei — la locuința proprie. Când se dă jos dama din trăsură, observă nrul cășii, că-i chiar 13. Motiv de ajuns, ca la moment să-i dispară toată fericirea. Eră sigură și convinsă, că în casa aceea nu poate fi fericită, de vreme ce are nrul 13. Ai săi să sileau a o capacita, a o mângăia. Dar totul fu înzădar.

În fine îi veni cuiva ideea salvatoare și-i sfătui, să facă propunerea la magistrat, că să schimbe nrul cășii în bis. 12.

Magistratul a primit propunerea, dar numai cu aceea condițiune, ca respectiva familie să contribuie la cassa săracilor din oraș cu suma de 3000 de franci.

Bine'nțeles s'au și grăbit a plăti suma amintită, numai ca să poată fi din nou fericită tinăra noastră.

Oare să fi durat apoi mai mult fericirea acelei familii, decât ar fi durat, de rămănea 13 nrul cășii?... Nici decum. Nrul 12 tot așa de puțin poate influența asupra fericirii sau nefericirii omului, cași nrul 13.

Sunt cari își strică și sănătății cu credințele lor deșerte. În Binghamton — statul New-Jork — între odăile spitalului una purtă nrul 13. Lucru foarte firesc. Însă toți bolnavii din aceea odaie își Inchipuiau, că ei nu se vor mai însănătoși, fiindcă zac chiar în sala nrul 13. Iar efectul stricăcios al acestui suggestium a fost, că starea bolnavilor se agravă din ce în ce. Medicii interesându-se mai de aproape de cauzele acestei stări, au aflat că numai simpla suggestiune a influențat în mod stricăcios asupra acelor bolnavi.

Se vede deci și din cazul acesta, că nrul 13 nu poate fi cauza vr'unui rău, ci

mai curând felul de-a cugeta și judeca necorect al oamenilor superstițioși.

În sanatoarele celea mai nouă nici nu prea întrebunțează nrul crezut fatal. Simplaminte lasă lagună între nrul 12 și 14. Și aceasta o fac parte sub masca unui umanizism exagerat, sau mai bine zis stupid, parte din interes material.

Sunt și hotelieri „practici“, cari țin cont de slăbiciunea unor vertebrați hipezi și preferă nrul des amintit.

Mie însă mi-s'a dat fericirea de a întâlni ș'un hotelier mai puțin practic, sau mai bine zis civilizată, care a desconsiderat teama oamenilor de nrul 13, punându-l la una dintre celea mai bune camere de oaspeți. Imprejurare foarte favorabilă pentru noi — eram cu o damă — căci mergând cam pela mijlocul sezonului la o baie românească, am găsit camera, cu toate că eră lume multă; dar se vede, că s'au cam ferit toți de a-se încuarta chiar în camera 13!

Da aceea s'o spun oare, că dama — care mă însoția — hezita de a ocupa aceea cameră? Și nici nu fără motiv sau rău sentiment, căci multe nopți de veghe am petrecut noi acolo — bine înțeles — nu din cauza nrului 13, ci din cauza sgomotului celor nedisciplinați. Apoi serviciul prompt — nici sonerie nu aveam — și viptul escelent, eră să le uit. Cu toate că multe bucate încălzite trebuia să consumăm și să plătim drept mâncare gătită proaspăt!

Oare toate acestea să-le scriem nrului 13? Aș!... Alături cu noi sufereau toți oaspeții aceleas neajunsuri și pentruce? Pentrucă eram la Szentgyörgy, de oláh, cum la intitulat o șovinistă maghiaroană din Aiud, nu, ci pentrucă hotelierul era... ce eră? Jidan. Cu aceasta sper, c'am spus tot.

Am c'am deraiat. O să revin: Nu e mult de când s'a întâmplat la Hannovera (oraș în Germania cultă), că direcțiunea tramvaielor electrice la numerotarea vagoanelor n'a folosit nrul 13 de teamă, că acel vagon o să alerge pururea gol pe stradele orașului.

Un lucru însă a uitat și n'a dispus aceea direcțiune, că ce-i de făcut atunci, dacă într'un vagon s'ar nimeri 13 inși? Cu privire la aceasta un ziarist de spirit — ca toți ziaristi, a riscat următoarea observare făcută în public, că pe al 3-lea — ca pe aducătorul de nenorocire — ar trebui dat afară!

Mulți și mai ales multe au putut-o deja esperia, că în ce situație neplăcută ajunge dama cășii, când numărul oaspeților săi este 13; căci numai decât se prezăce moartea sau nenorocirea vr'unuia din cei prezenți.

Sunt, cari o fi cetit istorioara interesantă, cum o societate constatătoare din 13 membri ai familiei, punându-se la masă în frunte cu bunica, fiecare își făcū în taină reflexiunea tristă, că pe viitor sigur nu va mai fi bunica în mijlocul lor. A trecut anul, în decursul căruia se stânsesă rând pe rând toți cei tineri, lăsând pe bunica în singurătatea de o melancolie tristă.

Și cum s'a putut așa ceva? se vor mira unii. Foarte simplu, căci a fost timp de război infricoșat și atunci cad nu invlizi, ci lamura omenimei!

Dar cauza adevărată se uită ușor și se ține cont numai de nrul incult.

În Berlin și în Paris doamna căsii foarte ușor poate să delature inconvenientul mare de a avea 13 persoane la masă, căci în timpurile culturii moderne s'au înființat instituțiuni intitulate. „Al patrusprăzecelea“. Deci dacă se adună într'o societate din tutâmplare chiar 13, numai decât telefonează domnul căsii la institutul suș amintit, de unde iute și degrabă sosește salvatorul năcazurilor societăți în persoana celui de-al patrusprăzecelea.

Astfel cu toții se mângâie și se simt asigurați în contra tuturor relelor, chiar cu ciancali să fie presărate bucatele servite la masă.

Și iacă, aceasta societate are pretenziunea să treacă de societate ingenioasă și într'adevăr modernă! Câtă frică de un ce inert?!

Este foarte caracteristic, că chiar în capitalele alor 2 țări din occidentul Europei e așa de lătită această superstiție, cu toate că se strigă în gură mare, că numai popoarele din orient sunt sclavele credințelor deșerte; aserțiune puțin bazată, ce nu cadrează nici cu următoarele:

Despre bărbatul marcant, Richard Wagner, celebrul compozitor se spune, că ar fi fost foarte superstițios și că avea o antipatie deosebită pentru nrul 13. Deja ca copil îl privea cu o anumită frică și nu-i convenea de loc, că numele său constă chiar din 13 litere și că s'a născut la anul 1813.

Când își fini pe Tannhäuser, clasică operă și voi să pună datul, înspăimântat observă, că-i 13 April.

Iar când primaoră fu predată în opera din Paris, scriau 13 Martie 1861.

Cu toate acestea — poate e și de prisos s'o mai spu — Tannhäuser a devenit o operă de renume universal și nu se poate discuta, că aceea n'ar fi și azi una dintre celea mai frumoase creațiuni muzicale. Deci nici lui Wagner nu i-a stricat nimic 13-le, de care avea un respect atât de mare.

Că el a murit în Veneția la 13 Febr. 1883 s'o luăm drept o pedeapsă pentru superstițiozitatea sa?... N'avem la ce.

Dacă aruncăm numai o privire în istoria Statelor Unite, aflătoare în America de Nord, — pe care le place multora s'o prezinte, ca patria fericirii ș'a norocului — vom vedea: ce rolă curioasă are acolo nrul 13.

Republica a constat la început din 13 state. În marca ei erau 13 stele, iar deviza „E pluribus unum“ asemenea consta din 13 litere.

Vulturul american ține între ghiarele unui picior o ramură de oliv cu 13 frunze, iar din celealalte aruncă 13 fulgere. Pe piept poartă o emblemă cu 13 raze și în ambele aripi are câte 13 pene.

Vestitul război din 1776 al americanilor poartă numele de „Revolușanări“, care cuvânt constă tot din 13 litere. Drapelul național la ei se salută cu 13 salve. Prima lor flotă se compunea din 13 vase de război și eră întemeiată de Gian Pal Gians, bărbat, care în etate de 13 ani merse în America ș'avea numele compus din 13 litere.

Să fim deci cu toții liniștiți și siguri, că figurarea în orice formă a nrului 13, precum toate celea amintite mai sus, nu înseamnă nici noroc nici nenoroc. De am fi într'o societate chiar 13, tot așa de bine ne putem simți, cași când am fi 12 sau 14.

Totul e numai superstiție, fantazie lip-

sită de orice bază serioasă, care denotă slăbiciune morală, puțină religiozitate și cu atât mai multă ignoranță.

Dacă după toate acestea s'ar mai găsi sceptici, rog, ca nereușita spuselor mele s'o atribuie faptului, că chiar în 13 a curentei le-am insghebat.

17/XII. 1911.

Împăcare.

*Va-ți scuturat podoaba mândră,
Gastani din margine de stradă,
Și voi moșnegi bătuți de vremuri,
Salcâmi cărunți de prin livadă...
Va-ți prăpădit comoara sfântă
De flori ca crinul, de petale,
Și vi-s'a stâns și-acordul gingaș,
Aprins de-un ruiu pătruns de jale.
Și numai brațe despoiate
V-ardică trunchiul cătră soare,
Și numai vântul vă mai cată,
Și doar vre-o cioară călătoare...
Iar cuiburile... cuiburile
Lovitevi-s de-o grea osândă,
Căci jur de jur le sparge vântul
Cu aspra-i mână tremurândă...*

*Streini sunteți în astă lume
De sbucium greu și de ocară,
Și poate nu v'a fi departe
Nici trist'a pătimirii oară...*

*Dar blânzi moșnegi, voi martori nostimi
Ai unor vremi de mult apuse,
Durerea nu pătrund a voastre
Bătrâne suflete ursuze.
Căci știți voi bine și povestea
Vieții noastre ca zefirul...
Avem acelaș vânt și soarte,
Ne-așteaptă barda... cimitrul...*

A. Nan.

Grăciun trist.

S'aude un gemăt prelung, de sub grămada răniților, unul își deschide ochii, înspăimântat de propriul lui glas. Prin frunzele palmierilor, luna aruncă sulițe de raze, mângându-i, ca pe niște copii, bolnavi.

Incearcă unul să se ridice, și cade iarăș după cea dintâi sfortare, atras ca de o putere cutropitoare spre pământ.

— Nu mai mă pot ridica — spune el, cu glas scoborît. Pământul e mai puternic și o să mă înghiță. Mă doare brațul strivit... și se vâetă cu tânguiri, ce se pierdeau în imenzitatea stepei.

Celalalt nici nu încearcă să se ridice. — Eu nu mai simțesc aproape nimic... Văd de-abia stelele printre ramii palmierului... mi-se pare că și murisem... Aici la cap, undeva am simțit lovitura de moarte. Întâi am auzit așa ca o detunătură, apoi

au început să-mi vâjâie urechile — și, pe urmă, nu mai știu...

... O durere crâncenă îmi sgu-duia creerii, în clipa căderii. Dar de cum m'am așternut pământului, n'am mai simțit nimic... M'am gândit numai: „de-acu s'a isprăvit“. Am dat să-mi fac cruce. Simțiam cum ceva cald îmi trece dealungul feței. E sânge, gândiam eu, e moartea. Și am început să plâng încet, cu fața răsturnată în țărână, ca un copil, pe care îl adoarme mamă-sa, cu sila. Nu-mi părea rău de vieată, dar mă gândiam acasă la mama, și-mi venia așa o milă de ea și de mine; mai mult de ea! Pe urmă s'a făcut noapte... auziam răpăitul tot mai îndepărtat al carabinelor, sunetul înfundat al pașilor pierduți în nisip... Rămân singur aici, mă gândiam. Deacum mă uită și ai mei și o să mor de foame, ori o să cad pradă fiarelor. — Dormi, camerade?

Celalalt conteni din Văierări, spunându-i cu glas chinuit:

— Spune înainte. Te aud și printre gemetele mele... îmi face bine vorba ta, simțesc că nu-s singur...

— Tu să fii vesel, prietine, până mai gemi. E dovadă, că tot mai ai în tine un dram de vieată. Eu nu mai am nici o durere — nimic. Și mă simțesc ușor ca un puf, ca un copil în leagăn. În sfârșit: *pământul* e leagănul nostru! Eu cred, că nu s'a scurs tot sângele... Poate am și murit, ori aiurez eu așa în neștire, dar nu mai simțesc nimic, nici brațele, nici pieptul, nici fruntea chiar, unde trebuie să am o rană de moarte! E moartea. Și cei-ce spuneau, că moartea e ușoară, și numai suferințele ce îi premerg sunt grele, aveau toată dreptatea...

Un al treilea din marginea cărării se ridică într'un cot și spuse cu glas tremurător: *Tovarășii, mâne e Crăciunul!*

Geamătele isbucniră cu îndoită putere. S'auziau, pe o clipă, horcăeli de moarte și plânsete înăbușite.

Apoi se făcu deodată liniște, o liniște sfântă. Razele lunii pătrundeau par'că mai stăruitoare, mângâind vedeniile, ce se resfrângeau în ochii sticloși ai celor ce se sbăteau în luptă cu moartea.

Ei vedeau undeva departe, un sat răslețit pe coasta litoralului. Lumini roșii străluceau la geamurile mici și cântece se înălțau în văzduhul parfumat, spre scânteierea tainică a stelelor. Era o veselie generală, o smâcnire potolită a su-

fletului; o dragoste mare plută deasupra lor, ca un inger uriaș, ce îmbrățișa cu aripile lui întinse, lumea întreagă. Femeile gătite de sărbătoare se învîrteau sprintene și zimbatoare, fete oacheșe glumiau și se hirjoneau cu flăcării gălăgioși.

Și de-odată s'a curmat totul.

Oamenii o iau spre biserică, cu luminițe de ceară în mâni, ce par tot atâtea stelute călătoare.

Biserica îi așteaptă în grui, cu geamurile strălucitoare de atâtea lumină și sărbătoare.

*

Și, deodată, vedenia se posomorește, ca clipirea din gene a unui duh răutăcios.

Ei nu mai văd biserică în strălucirea ei de pe vremuri.

Nici oamenii nu mai sunt așa de mulți, nici luminițele de ceară...

Lipsește flăcării cei mai voinici și bărbații în floare; lipsesc ei, cari stau acum răsturnați prin șanțuri, cu trupul sfâșiat de chinurile morții, mușcând cu dinții în nisip...

Femeile stau și ele mai strimtorate în colțul lor, cu ochii ațintiți asupra altarului într'o supremă cerere de îndurare.

Și când se pornește glasul profund al orgei, când lumea îngenunchiază, s'aude un scâncit, apoi altul și biserică întreagă plânge cu hohot.

Ei cunoașteau bine plânsul acela, căci îl auziseră și la plecare — și cunoașteau prea bine femeile, ce se tânguiau sub broboadele albe. Le știeau zimbetul și plânsul, clipirea genelor și strălucirea, stânsă acum, a ochilor frumoși.

Sunt fetele, pentru cari s'au luat de piept în zile de chefuri, logodnicele ce-i așteaptă cu inima strânsă, nevestele ce plâng cu ochii ațintiți la chipul Madonnei, mamele ce privesc aiurite, cu ochii uscați, căci nu mai au lacrimi.

Ei ar vrea să le spună o vorbă, un cuvânt de încurajare, pe care nu-l credeau singuri.

Și își desțepenesc membrele strivite — și iarăș se pornește vâierul morții și geamătele se ridică spre cer cu desnădăjduire.

*

Vedenia s'a risipit în vânt.

Răniții încep să se târească în brânci spre oază.

Unda izvorului îi chiamă cu amăgiri de șopote.

Ei se târăsc, oprindu-se și gemând la tot pașul, murind cei mai mulți, înainte de a-și fi putut atinge

buzele arse, de răcoarea dătătoare de viață.

Soarele se ivește roșu ca sângele, la margina stepei.

Și doi vulturi cu aripile uriașe se învîrt, în cercuri tot mai strânse, de-asupra stârvurilor.

Al. Ciura.

Canonicul Moise Neșiu.

1843—1911.

Amintiri de Dr. C. Pavel.

Am tot așteptat, ca cineva din ceice au trăit ani de-arândul mai aproape de Canonicul Neșiu și cărora astfel li-a stat în putință de a-i cunoaște întreaga activitate desfășurată în lungul șir de ani în sfatul diecezan, să-l pomenească în câteva cuvinte vrednice de luare aminte din partea preoțimii și a mirenilor din eparhia Oradană, pe care adormitul în Domnul, din multe prilejuri, de multeori a curțierat-o vestind cuvântul adevărului și întărind pe frații săi.

Asupra canonicului Neșiu, apreciatul cuvântător bisericesc, care a stors lacrimi de durere, mângâind pe cei părăsiți și înopțați în mizerie și în alte năcazuri ale acestei lumi, nu s'au rostit măcar trei cuvinte de despărțire, atunci când el cu graiul înghețat pe buze, ne părăsește și pleacă spre lăcașurile de unde numai este reîntoarcere.

Drept aceea nu multă vreme a stat la cumpănă gândul meu într'a scoate spre știrea tuturor viața și faptele ale acestui harnic și distins preot român.

*

Moise Neșiu a fost reprezentantul cel mai marcant al preoțimii din generația sa, oameni al vremurilor de cinste și de credință. Urcând încet și la rândul său scara slujbelor diecezane, pe fieștecă treaptă, unde ajunsesse, a stat cu multă vrednicie și i-a împrumutat cinstea ce i-se cade. N'a îndreptat lumea cu umărul, n'a escaladat situații, ci în tot locul s'a afirmat de om cuminte și învățat în destul pentru a nu fi lăudăros și sgomotos.

Într'o viață frumos încheiată a avut totdeauna în vedere cuvintele marelui Apostol al neamurilor: *»Puține grădesc, să nu cugete cineva de mine mai mult, decum vede și aude dela mine«* (Corint. II. 12). A fost om întreg și o virtute preoțească. Și astăzi când virtuțile se pierd în interese și faptele în vorbe; astăzi în această lume sgomotoasă și frământată de atâtea genii patalogice, de atâtea nulități lărmuitoare, de atâtea neputințe tor-

turate de ambiție, astăzi este îndoit simțită pierderea acestui bărbat, deși ajuns aproape de frumoase hotare ale vieții pământeste.

Născut la 17 Septembrie 1843, în Gurba, — comună mare ce se așterne pe șesul din dreapta Crișului-Alb, ale căreia siliști de turlă albă lucitoare în bătaia soarelui, se zăresc deja sub podgoriile dela Șiria, — studiaza în Arad și în Beiuș. — Anul 1859, sărac și neputând răbii cu școala în lipsa de ajutor, *Iosif Roman*, (pe atunci vice-comite al Bihorului) fratele lui *Alexandru Roman*, la cererea proprie l-a înrolat de voluntar pentru războiul din Italia. Văzându-se sub arme, acum își dă seamă de ceea ce a făcut. Aleargă în dreapta și în stânga căutând cum să scape.

— Și atunci dădu Dumnezeu, de putui vorbi cu canonicul *Iosif Pop-Sălăgianu*¹⁾ și dânsul mă mântui cu greu din ghiarele neamțului. Eram prea nevrâstnic.

Cu mult haz imi povestii adormitul acest episod din amintirile îndepărtate ale tinerețelor sale.

După pățania aceasta mântuie studiile gimnaziale, intră în seminarul teologic din Oradea-Mare și în anul 1869 e numit profesor la liceul din Beiuș. De-aici, după doi ani trece la parohia din *Sintea* (com. Aradului). Aproape trei ani, cât stă în fruntea credincioșilor de aici, la stăruința lui se ridică biserică și școala de astăzi. Din Sintea e trimis la parohia din *Ghele* (com. Bihor), unde insistă asupra aranjării și îmbunătățirii venitelor preoțești. Anul 1880 e chemat de profesor la preparandie și prefect de studii în seminarul *Leopoldin* din Orade; iar la 1887 a înaintat de vice-rector al acestui institut de creștere.

Seminarul Leopoldin din Oradea-Mare este — după cele din Blaj — cel mai vechi așezământ cultural al nostru și în părțile ungurene, ce privește vechimea, este cel dintâi (1792). E danie din mila regilor de pe vremuri. În scurgerea unui veac și mai bine, din acest institut a ieșit multă lumină și lumina aceasta a sburat și s'a răspândit în multe și calde raze dătătoare de viață, nu numai pentru eparhia Oradană, ci pentru întreaga provincie metropolitană.

Lumea de mult așteaptă monografia acestui institut, iar monografia — la dreptul vorbind — de mult își așteaptă scriitorul. Scrierea aceasta ar fi o mândră pagină în istoria culturală a provinciei noastre bisericesti, și un

¹⁾ Mai târziu *Iosif Pap-Szildgyi*, episcopul Ocadei-Mari 1862—1873.